

Õpetajate persoonauuring

2022

Uuringu tellija: Heateo Sihtasutus

Uuringu läbiviija: Rakendusliku Antropoloogia Keskus

Autorid: Elis Kaljuvee, Madli Oras, Karina Vabson

Kaanefoto: Pexels

Rakendusliku Antropoloogia Keskuse (RAK) eesmärgiks on sotsiaal- ja humanitaarteaduste meetodite abil praktiliste probleemide lahendamine Eesti ühiskonnas. Viime läbi kvalitatiivseid uuringuid, mille abil on võimalik leida lahendusi nii ühiskondlikele kui ka näiteks ettevõttesisestele probleemidele. Meie jaoks on oluline kodanikuühiskonna areng, organisatsioonide teadlik tegutsemine ning uurimistöö kaasamine nende edendamisesse.

Näeme küsimustes vastuseid ning probleemides lahenduskäike. Läheneme igale juhtumile individuaalselt ning lähtume just selle probleemkohtadest ja küsimustest. Peame oluliseks vahetut suhtlust ning kasutame materjali kogumiseks vestlusi, intervjuusid ja vaatlust, et avada probleeme sügavuti. Kombineerime uurimisprotsessis kaasaegset tehnoloogiat ning visuaalseid meetodeid, et edastada küsijale mitmekülgne pilt vastustest.

www.antropoloogia.ee

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
METODOLOOGIA.....	4
Uurimisküsimused.....	4
Uurimismeetodid	5
Valim	5
PERSOONAD.....	7
Kes on persoonad?.....	7
Realist Reimo.....	8
Eeskujulik Eleri.....	14
Raudvara Raili	21
Alternatiivne Alliki	26
Pausil Paula.....	31
Ambitsioonikas Amelia.....	37
KOKKUVÕTVAD TÄHELEPANEKUD	43
Magistriõpe.....	43
Õpetajakutse.....	46
Elu koolis	48
Õpetaja roll ja ootused õpetajale	52
Õpetajate soovid ja ootused	55
Õpetajaameti tulevikuperspektiiv.....	63
Lisa 1. Personade teekonnad.....	65
Lisa 2. Personade võimalustekaardid	71

SISSEJUHATUS

Heateo Sihtasutuse Haridusfondi üheks fookuseks on suurendada õpetajate järelkasvu. Selleks et mõista, kuidas inimesed õpetajatööni jõuavad ning kuidas erinevad kraadiõpped, õpetajakutse omandamine ja täiendkoolituste läbimine õpetajatööga haakuvad, tegi Rakendusliku Antropoloogia Keskus õpetajate persoonauuringu. Uuringu käigus intervjuerisime erinevaid sihtgrupe, sh õpetajaks õppivaid õpetajaid ja muudel erialadelt õpetajaametini jõudnud inimesi, aga ka õpetajaametist loobunuid.

Uuringu tulemusena koostasime õpetajate persoonad ning markeerisime kooli õpetajaks jõudmise soodustajad ja takistajad. Uuringu põhjal loome koostöös ülikoolide ja ministeeriumitega õpetajaks kujunemise teekonnad ning aitame teha ettepanekuid, mida tuleks muuta selleks, et karjääriteed õpetajana oleks toetatud ning võimalikult sujuvad.

METODOLOOGIA

Uurimisküsimused

Uuringu eesmärk oli luua persoonad, mille abil oleks võimalik illustreerida õpetajaks kujunemise soodustajaid ja kitsaskohti. Uuringu kitsam eesmärk oli mõista, mis on praegu magistriõppe valupunktid, mis ei motiveeri õpetajaid õpetajakutset omandama ja magistris pedagoogika suunda valima. Selle saavutamiseks keskendusime kuuetele uurimisküsimusele:

1. Kuidas on inimesed jõudnud õpetaja elukutseni ning professionaalse eneseteostuseni haridussüsteemis, millised on olnud takistajad ja soodustajad nendel teekondadel?
2. Millised on olnud õpetajate kogemused õpetajakoolitusega (haridusteaduste magistrantuuri, õpetajakutse omandamine), kuidas on see õpetajatööd toetanud, kuidas sobitunud inimeste töö- ja igapäevaelu muustritesse? Miks valitakse pedagoogika suund või tehakse õpetajakutse läbi ning teinekord mitte?
3. Millised on olnud õpetajate kogemused koolisüsteemis, kas ja kuidas tajutakse tööandja poolset tuge nii töökorralduses kui ka täiendkoolitustes? Millise töökeskkonnana kooli tajutakse?
4. Millised on ootused kutse omandamisele, magistrikraadile ja täiendkoolitustele õpetajatena töötavatel inimestel?
5. Kuidas tajutakse õpetaja rolli ja sellega seonduvaid laiemaid ootuseid nii ühiskonnalt kui ka n-ö huvigruppidele nagu koolide juhtkonnad, lapsevanemad jne?

6. Millisena nähakse õpetajaameti tulevikuperspektiivi?

Uurimismeetodid

Uuringu käigus kasutasime uurimismeetodina süvaintervjuusid. **Süvaintervjuu** puhul on tegemist antropoloogilise lähenemisega, mis astub sammu edasi uuringute läbiviimisel rohkem kasutatud struktureeritud või ankeet-intervjuudest. Poolstruktureeritud avatud individuaalsed intervjuud võimaldavad saavutada inimestega hea kontakti ning avada ka neid probleeme, mis on just uuritava jaoks olulised. **Süvaintervjuu võimaldab paindlikult uurida inimese kogemust ühes konkreetses eluetapis** – õpetajakoolitusest kooli jõudmiseni või siis kooli jõudmisest õpetajakoolituseni, saada ülevaade laiemast kontekstist ja tavapäraest praktikatest, kaardistada arvamused, ootused, hirmud ja ettepanekud.

Süvaintervjuud viisime enamasti läbi veebiplatvormi (Zoom, Google Meets) vahendusel, kuid paari intervjuueeritava oli võimalik kohtuda ka silmast silma. Ühe süvaintervjuu **keskmine kestus oli 1,5 tundi**. Intervjuud salvestati edasiseks analüüsiks. Kogu materjali töötas uurimismeeskond läbi nii individuaalsete kui ka ühiste analüüsisessioonide raames. Analüüsi käigus rakendasime nii **temaatilist kontentanalüüsi** kui ka etnograafilise mõtlemise raamistikku, et tuua tellijale konteksti- ja samas inimkeskne vaade teemale. Liikudes analüüsi mikro- ja makrotasandite vahel, on võimalik märgata mustreid, mis mõjutavad inimeste otsuseid, eelistusi ja motivatsioone. **Materjali põhjal löime persoonad.**

Valim

Uuringusse kaasasime laias laastus nii neid õpetajaid, kellel **on õpetaja kvalifikatsioon** ja -kutse olemas, kui ka neid õpetajaid, kellel tegelikkuses **kvalifikatsioon puudub**. Lisaks kaasasime uuringusse neid inimesi, kes on õpetajahariduse kas pooleli jätnud või õpetajatööst mingil põhjusel loobunud. Samuti jälgisime, et ülikooli lõpetamisest ei oleks möödas rohkem kui seitse aastat või et koolis töötamise kogemust oleks vähemalt aasta. Kaasasime erinevates ülikoolides õppinud inimesi ja eri tüüpi koolides töötavaid õpetajaid. Kokkuleppel tellijaga ei kaasatud valimisse venekeelsete koolide õpetajaid – nende probleemid ja vajadused vajaksid eraldi lahti mõtestamist. **Kokku tegime 20 süvaintervjuud**, mis jagunesid sihtrühmade vahel järgmiselt:

Sihtrühma kirjeldus	Inimeste arv
1. Inimesed, kes lõpetasid pedagoogika bakalaureuse, aga vahetasid magistris eriala või suundusid muusse valdkonda tööle	3
2. Inimesed, kes õpivad praegu õpetajaõppes (ja töötavad paralleelselt koolis)	3
3. Inimesed, kes on lõpetanud õpetajaõppe magistri ja töötavad koolis.	3

4. Inimesed, kes on lõpetanud õpetajaõppe magistri, aga ei tööta koolis (enam)	3
5. Inimesed, kes on läinud kooli õpetama mõnelt teiselt erialalt ja karjääriteelt, aga ei oma kvalifikatsiooni/pole kutset omandanud.	3
6. Inimesed, kes on läinud kooli õpetama mõnelt teiselt erialalt ja karjääriteelt ning omavad vastavat kvalifikatsiooni ja on omandanud kutse.	3

Lisaks tegime kaks süvaintervjuid inimestega, kes ei sobinud hästi ühegi eespool välja toodud sihtrühma alla, kuid kelle kogemus aitas avada uusi tahke õpetajaks kujunemise teekonnal. Üks neist oli õpetajaõppe magistrant, kes ei soovi koolis töötada. Teine oli õpetajaharidusega ja pika avalikus sektoris töötamise kogemusega inimene, kes on küll õpetajatööd proovinud, kuid sellest nüüdseks loobunud, aga kes annab siiski aeg-ajalt tunde asendusõpetajana.

PERSOONAD

Kes on persoonad?

Persoonad on fiktiivsed karakterid, kes esindavad päris inimesi. Enamasti kasutatakse persoonasid erinevates valdkondades selleks, et paremini oma kasutajaid mõista ning disainida neile sobivaid tooteid või teenuseid.

Kuigi persoonad on väljamõeldud, põhinevad nad alati päris inimeste kogemusel. Persoonade loomiseks kogutakse kasutajate kohta etnograafilist teavet, st vaadeldakse inimesi nende keskkonnas või ka toote/teenuse kasutamisel, tehakse intervjuusid ja kasutatakse muid meetodeid, et saada kasutajatest võimalikult lai pilt. Seejuures on eriti oluline saada aru kasutaja eesmärkidest, mitte ainult tegevustest või ülesannetest. Vajalik on mõista, miks kasutaja midagi teeb või miks ta midagi arvab.¹

Õpetajate persoonad valmisid süvaintervjuude käigus kogutud materjali põhjal. Persoonade eesmärk on kirjeldada, kuidas inimesed õpetajaametini jõuavad, milline on nende hariduskäik, kuidas suhtutakse õpetajakutse omandamisele, milline on kogemus õpetajana töötamisel ja kuidas tajutakse õpetajaameti tulevikku.

Mina-vormis ja jutustavat stiili kasutavad persoonad sisaldavad intervjuudest pärit tsitaate, kuid parema loetavuse tõttu ei ole me tsitaate eraldi esile tõstnud.

Iga persoona puhul oleme käsitletud järgmisi alateemasid:

- **Lühikirjeldus:** tutvustame lühidalt, kellega on tegemist.
- **Õpetajaametini jõudmine:** selgitame, mis soodustas õpetajaameti valimist.
- **Hariduskäik:** kirjeldame persoona hariduslikku tausta ning hariduse omandamisega seotud võlusid ja valusid.
- **Kutse omandamine:** selgitame, mis põhjustel on kutse kas omandatud või mitte.
- **Õpetajaks olemine:** kirjeldame, kuidas on läinud koolis õpetajana töötamine.
- **Tulevikuperspektiiv:** toome välja, millisena näeb persoona enda tulevikku haridusmaastikul.

Persoonasid lugedes tasub meeles pidada, et need on kategooriad, mille poole üks või teine õpetaja kaldub. Tegelikkuses on inimesed palju mitmekülgsemad ning neis võib olla mitme persoona omadusi.

¹ Reitalu, L. (2020) *Elektriteatri külastajate persoonad ja külastusteekond*. Magistriprojekt. Tartu Ülikool, etnoloogia osakond.

Realist Reimo

„Ma arvan, et erialased teadmised on ikkagi palju tähtsamad kui pedagoogilised oskused.“

Realist Reimo

VANUS: 28
BAKALAUREUS: füüsika
MAGISTER: füüsika
KOOL: suur gümnaasium Tallinnas
ÕPPEAINE: füüsika 10.-12. kl; 10. kl klassijuhataja
TÖÖSTAAŽ: 3 aastat
ÕPETAJAKUTSE: Jah
5 AASTA PÄRAST: Olen endiselt õpetaja, aga võib-olla mõnes teises koolis

HARIDUSKÄIK

- Erialased teadmised sain kätte – see on kõige olulisem
- Pedagoogilisi teadmisi akadeemilises mõttes ei omandanudki
- Õppejõud olid inspireerivad
- Pehmed oskused omandasin õpikodade programmist

KUTSE OMANDAMINE

- Füüsikaõpetajana ei ole mul kutset tegelikult vaja, sest meid on vähe
- Ei soovinud iga aasta uuesti samale töökohale kandideerida
- Kutse taotlemise protsess ei ole tõsiseltvõetav
- Kutsekomisjon ei pruugi olla pädev

ÕPETAJAAMETINI JÕUDMINE

- Tahtsin saada teadlaseks
- Mulle ei meeldi ennast müüa, õpetajatöö tundus kindel
- Inspireerivad õppejõud tekitasid tunde, et mina võiksin ka samamoodi teadmisi edasi anda

ÕPETAJAKS OLEMINE

- Tore, et saan klassis ise kõige eest vastutada
- Tööpäevad on väga pikad
- Keeruline on olla kooli üks vähestest meesõpetajatest
- Kooli juhtkonnale ei saa anda tagasisidet

„Seda ei tohi kindlasti õpetajalt ära võtta. Seda tunnet, et tema on oma klassis peremees.“

Lühikirjeldus

Olen 28-aastane ja pärit Tallinna külje alt, aga praegu elan koos elukaaslasega Tallinnas, Kristiine kandis. Vaikselt oleme hakanud mõtlema pere loomise peale, aga hetkel oleme ainult meie kaks ja meie kass Oskar.

Õpetajana olen töötanud umbes kolm aastat. Õpetan ühes suures Tallinna gümnaasiumis 10.–12. klassile füüsikat, aga ühtlasi olen sellest õppeaastast ka 10. klassi klassijuhataja. Loomu poolest olen rohkem selline omaette nokitseja ja iseavastaja – mulle meeldib väga lugeda, uusi teadmisi koguda ja ennast iseseisvalt täiendada.

Õpetajaametini jõudmine

Mul tegelikult ei olnud alguses plaani saada õpetajaks. Mulle meeldisid koolis väga reaalsed ja kogu see teaduse pool tundus mulle väga põnev. See, et saab ise eksperimenteerida ja midagi uut avastada. Kuna mu vanavanemad olid füüsikud, tundus mulle kuidagi loogiline, et **minust saab ka füüsikateadlane**. Võib-olla see õpetajaks saamine oli kuskil taustal mingisuguse hästi hajusa mõttena, aga tegelikult mind häiris, et paljud minu ümber kuidagi eeldasid, et kui hakkab füüsikat õppima, saab minust kindlasti õpetaja.

Aga siis ülikooli ajal ma sain natuke laborites töötada ja sealt kuidagi jäi see tunne sisse, et see töö ikkagi päriselt ei istu mulle. Lisaks nägin oma õppejõudude pealt, kui keeruline on kogu see projektide haldamine ja rahastuse taotlemine ja kogu see bürokraatia pool, mis teaduse tegemisega kaasneb. Ja kuna ma leidsin, et ma **olen kehv enda müüja**, mis tähendab, et mul oleks ka keeruline oma ideid maha müüa ja igasugu taotlusi kirjutada, **süvenes veel enam see teadmine, et teadustöö pole päriselt minu jaoks**.

Õpingute ajal oli mul aga inspireeriv kogemus mõne õppejõuga, kes olid kunagi olnud kas füüsikaõpetajad või mingi siukse ala õpetajad, ja ma nägin, kuidas nad annavad oma ala edasi selliselt, nagu ma ei arvanud, et võiks statistikat või mingit sellist kuiva ainet õpetada. Ja ma tundsin endas midagi sellist ära, et võib-olla ma suudan siis ka ise mingisuguseid reaalsed niimoodi õpetada, nagu nemad seda tegid. Lisaks on õpetajaamet kindel – ei pea muretsema, kas nüüd ikka leiad tööd või saad oma projektile rahastuse, mis on teaduse üks suurimaid murekohti. Õpetajana leiab alati tööd.

Hariduskäik

Ma **õppisin nii bakas kui ka magistris füüsikat**. Bakalaureuse lõpetasin 2017 ja magistri 2019. Lülitusin sellesse õpetajaametisse sisse niimoodi, et poole ülikooli pealt otsustasin hakata pihta. See tähendab, et kuskil magistri esimesel aastal süvenes minus see teadmine, et teadlase elu ei ole minu jaoks. Ja siis ma hakkasin järjest rohkem tähelepanu pöörama nendele õppejõududele, kes mind rohkem sütitasid, ja püüdsin analüüsida, mida ma ise saaksin tulevikus õpetajatöös rakendada. **Tegelikult mingisugust pedagoogilist tausta ma eraldi akadeemilises mõttes ei omandanud**.

Füüsika bakalaureus ja magister andsid mulle mõlemad väga tugevad erialateadmised. See teadlaseks koolitamine on hoopis teine asi kui õpetajaks koolitamine. Me lähemegi süvitsi ainesse ja omandame väga põhjalikud teadmised. Ma arvan, et **erialased teadmised on ikkagi palju tähtsamad kui pedagoogilised oskused**. Nüüd ka õpetajana ma pean palju vähem eeltööd tegema, need teadmised on mul juba olemas. Kui oled kohe õpetajaks õppima läinud, siis need erialased teadmised võib-olla ei ole sul nii tugevad ja

tõenäoliselt on vaja lisatööd teha, et infot juurde otsida. Aga **minu arust on ikkagi oluline, et õpetaja oleks oma aine ekspert** ja tõesti tunneks oma valdkonda süvitsi.

Mul oli väga palju suurepäraseid õppejõude, kes tõesti tundsid oma ainet. Kuigi füüsika õppekava ei ole otseselt ette nähtud selleks, et sa õpetajana areneksid, siis ikkagi sai sealt palju ka õpetajatööks kaasa võetud. See konkreetne aine, kus mina midagi üles korjasin, ei olnudki nii oluline kui see, et see konkreetne inimene, kes ainet andis, oli minu jaoks sütitav ja tekitas minus usu, et vau, ma saaks midagi sarnast teha mingite õpilastega koolis. Ma tahangi öelda, et need inimesed, kes seal on, on ikkagi palju olulisemad kui see aine, mida õpetatakse.

Ülikoolis ma didaktilisi oskusi ei omandanud, aga kui ma esimest aastat koolis õpetasin, jõudis meie koolini Tartu Ülikooli teaduskooli pakutav **õpikodade programm**, millest me otsustasime osa võtta. Sain oma klassi sinna registreerida ja ühtlasi õpetajana osaleda. See programm andis mulle väga palju julgust, ideid ja materjale. Lisaks **omandasin palju pehmeid oskusi**: kuidas motiveerida, kuidas mingeid asju selgitada, kuidas klassikompletiga hakkama saada. Tunni läbiviimise kogemust ma sain sealt täiega. See programm oli üldse kuidagi nii metatasandil. Seal oli paar õppejõudu, kes olid väga motiveerivad. Ja nende loengut, seminari oli nii põnev jälgida. Sest nad rääkisid teooriat, aga samal ajal see oli nii metatasandil, nad demonstreerisid ja katsetasid seda meie peal, kuigi nad ei öelnud välja, et nad meiega seda teevad. **See oli tõeliselt võimas kogemus ja andis mulle kui inimesele, kellel puuduvad didaktilised oskused, ikka väga palju juurde.**

Kutse omandamine

Ma ikka väga pikka aega kahtlesin, kas taotlema kutset või mitte. Füüsikaõpetajana puudub selleks vajadus, sest **füüsikaõpetajaid on nii vähe – see on tegelikult luksus, et ei ole vaja kutset teha.** Olen jõupositsioonil, olen füüsik ja ma ei usu, et keegi saadaks mind ära, sest mul kutset ei ole. Ma ei näe otseselt kutsel ka mõtet, vähemalt mitte sellisel kujul, nagu ta praegu toimib. Ma arvan, et see on püramiidskeem. Arvan, et kutse taotlemine võiks olla kuidagi sellisel kujul, et sa õpetajana jätkad pidevat arengut ja see siis kuidagi märgitakse ära. See võiks olla kutse eesmärk, aga minu arust see praegu niimoodi ei ole. Minu meelest on üldse omapoolne püüdlus eraelus palju olulisem kui see, et sa oled mingi kraadi saanud. **Mõnel inimesel see kraad on ju juba 15, 20, 30 aastat vana.** Siis loebki ainult see, kui palju sa ise arened seal taga. Kutsega on ju samamoodi, et kui oled ta kätte saanud, siis ta sulle ka jääb. Ühesõnaga, jah, ma pigem **suhtun kutsesse kriitiliselt.**

Lõpuks said otsustavaks praktilised kaalutlused. **Kui sa ei ole õpetajakutsega, siis on õpetamine nii-öelda tähtajalise lepinguga töö.** Iga aasta korraldatakse koolis konkurss ehk siis pannakse kodulehele välja, et otsime teatud õpetajat. Ja siis sa pead iga aasta uuesti kandideerima. Mina sain samas koolis tööd ilma tõrgeteta jätkata, sest keegi teine ei kandideerinud sellele kohale, aga tegelikult kogu aeg nii-öelda seadus sätestab, et kui sul ei

ole kutset, siis ikkagi peab kogu aeg kedagi teist sinu asemele otsima. Ja ükskõik kellel see kutse on ja tuleb kandideerib, siis kindlasti teda peab võtma enne mind. **Nii et sellise kindlustunde saamiseks, et mul ikkagi säilib igal aastal töö, otsustasin kutse ära teha.** Lisaks kaob ära kohustus igal aastal kandideerida ja uuesti tööleping sõlmida. Nüüd saan rahuliku südamega õpetamist jätkata. Ja kuna ma ei ole väga enda müüja, on nüüd kuidagi veel parem tunne, et kui tahaksin mõnda teise kooli õpetama minna, siis on kutse ka olemas ja ma ei pea enda tausta tõestama hakkama.

Mul on see kutse nüüd käes, aga ega mul ei ole oma kogemuse põhjal väga palju positiivset öelda kogu selle protsessi kohta. Tegelikult on isegi naeruväärne, et on võimalik see süsteem, mis on mõeldud õpetajate vastuvõtmiseks ühiskonda või kooli, niimoodi üle mängida, et mingisugune häkker tuleb ja saab lihtsalt paarikümne tunniga kõik dokumendid valmis, komisjoni ees ära käia ja takkapihta veel kutse ka kätte. Ja sain veel mingid maksimumpunktid seal. Ma ei räägi kiitlemiseks – ma olin tegelt lohakas. Aga et sa saad „ära kalada“ selle asja seal. Ja see tekitab tunde, et see ei ole küll protsess, mis on tõsiseltvõetav.

Ühesõnaga, mis juhtus, on see, et ma ise jäin ka natuke hilja peale kogu selle taotlemisega. Avastasin eelmisel õhtul kell seitse, et mul on homseks pandud kutsekomisjoni vestlus, aga ma ei olnud veel midagi saatnud. Ja siis ma otsustasin, et ma teen öösel kella kaheks selle portfoolio ära. Mulle veel öeldi, et see pole võimalik, et see võtab mitu nädalat aega, aga ma olin oma otsuse teinud. Ja siis vana rasva pealt kirjutasin kuus tundi järjest neid vorme täis oma kogemusi ja asju, mis ma olin kogunud praktikates ja igalpool. Selline pikk-pikk analüüs ja mõnes kohas olid siis näited natuke rutakalt vormistatud. Ja siis hommikul mulle öeldi, et jah, sul on paberid korras või nii, meil ei ole põhjust sind mitte vastu võtta sinna vestlusele. Ja siis ongi see, et seal kutsevestluses on tunni aja sees igaühel 15 minutit aega – seitse minutit on aega rääkida ja kaheksa minutit on aega komisjoni küsimuste jaoks. See on siis kutsetaotluse eksam. Kutsevestlusel oli tunniajase vestluse sees neli inimest, kellest mina olin viimane. Ja esimesed kolm rääkisid oma aja nii täis, et kui mina alustasin, oli mul aega üldse kokku kaheksa minutit. Millest ma siis tegin kiiruga neli minutit ettekannet. Ja siis ma vuristasin, nii nagu ma oskasin, nagu linnuke. Ja kõik noogutavad, et oi kui tubli. Kui olin slaididega lõppu jõudnud, tuli üks küsimus, aga küsimuse esitaja rääkis eetria ja nii pikalt täis, et mul oli vastamiseks vaid pool minutit. Ja siis oli klõps, Zoomi kõne on lõppenud. Ja siis ma ootan. Ja siis tulebki vastus, et jah, sa oled õpetajaks saanud.

Kui ma nüüd tagantjärele mõtlen, siis see, kui vähe aega ma sain komisjoni ees, et üldse mingit sisukat vestlust arendada – see oli naeruväärne. See mõni minut, mis ma sain, et tõestada enda sobivust õpetajana, see ei olnud selgelt piisav. Ilmselt kallutas asja minu kasuks ka see, et mõned komisjoniliikmed tundsid mind, olime varem kokku puutunud. Mulle tundub ka, et komisjoniliikmed teevad seda tööd oma vabast ajast ja tahtest, et nad ei võta seda tööd nii tõsiselt. Ja selgusetuks jääb, mille alusel otsustatakse, kes sinna komisjoni üldse pääseb või milliste pädevustega inimestest komisjon koosneb. Ma teen füüsikaõpetaja portfoolio, aga komisjonis istuvad à la viiuliõpetaja, mingi kutseõpetaja ja noh täiesti minu valdkonnaga mitte

seotud inimesed. Ma ei saanud aru, et mida nad seal sisuliselt saaksid kaasa rääkida. Lõppkokkuvõttes ma võin öelda, et seda portfooliot oli isegi natuke huvitav kirjutada, aga kogu see süsteem ei tundu mulle tegelikult maailma kõige mõistlikum asi.

Õpetajaks olemine

Ma olen nüüd kolm aastat füüsikaõpetaja olnud ja eks mingid asjad on nüüd aja jooksul paika loksunud. Sellest õppeaastast olen ka klassijuhataja, mis on täiesti uus kogemus ja mida ma oskan päriselt mõtestada ilmselt alles õppeaasta lõpus.

Õpetajana olen eesmärgiks võtnud selle, et õpilased ise areneksid. **Teadmiste kontrollimise ebatõhususes veendusin ma päris kiiresti.** See, et sa õpid vastuse pähe, ei ole minu jaoks õpetajana piisav, et õpilast tubliks pidada. Õpilasel peab endal tekkima tunne, et ta tahab teha nii hästi, kui ta üldse suudab. Ja ma tahan panna neid lahtisemalt mõtlema. Ma olen ka tundlik selle suhtes, kui mingi laps ei tunne ennast klassis hästi. Püüan kogu aeg mõelda, mida ma teha saan või kuidas teda motiveerida töös mingit mõtet nägema. Miks ma tahan füüsikat õpetada, on see, et ma nii palju kuulen, et füüsika on nii õudne ja keeruline aine, ja ma tahan, et teistel tekiks huvi. **Ma oskan füüsikast rääkida säravate silmadega** ja tuua huvitavaid näiteid juurde, rääkida lugusid füüsikast. Ja anda ainet nii, et füüsika ei ole hirmus. Paljud õpilased valisid füüsika riigieksamiks ja see on nii kihvt. Nad saavad aru, et see ei ole tegelikult nii keeruline. **See on õudselt positiivne tagasiside, kui õpilane ütleb: ah näed, see ongi ju nii.**

See, et mina ainuisikuliselt vastutan selle eest, mida ja kuidas õpetada, on ühtaegu nii hirmus kui ka põnev. Ühtpidi see on õudne, et sa vastutad klassis kõige eest. Et sa valid, mida sa õpetad, ja sul on lihtsalt 9 kuud, et läbida ainekava. Et kuidas sa jõuad, mis tempos sa teed – see on algajale kohutav vastutus. Sest mul polnud alguses õrna aimugi, mida ma pean võtma, mida ma ei pea võtma, mis on tähtis, mis ei ole. Aga teisipidi, **ma ei kujuta ette, et mul oleks mingisugune kubjas selja taga, kes kogu aeg ütleks, mida ma nüüd täpselt tegema pean tunnis.** Või et keegi kogu aeg luuraks ja valvaks. Või et ma peaks kuskile ette kandma, et kas ma nüüd tegin selle asja ära, õpetasin selle asja selgeks. Seda ei tohi kindlasti õpetajalt ära võtta. Seda tunnet, et tema on oma klassis peremees.

Kui keerulisematest asjadest rääkida, siis **koormus on ikka üsna suur ja koju saan tihtilugu alles õhtul.** Kui kuue ajal, siis on isegi hästi, on ka poole kaheksast minekut olnud. Tööpäev on ikkagi oluliselt pikem, kui see ametlik tööaeg on. **Ma nüüd sellel aastal olen võtnud eesmärgi, et ma ei tee kodust tööd.** Selle võrra on tööpäev pikem, aga vähemalt ei pea kodus arvutit lahti võtma. Kuigi ega koolis ei ole ka alati väga lihtne keskenduda. Ikka segab keegi vahele või on kellelgi millegagi abi vaja. Nii et võib-olla tuleks kasuks sellised vaikse töö tegemise ruumid, kuhu keegi ei tule segama ja kus ma saan näiteks kontrolltööd rahulikult läbi lugeda.

Ma tunnen ennast ka natuke üksinda, sest ma olen üks vähestest meesõpetajatest oma koolis. Veelgi enam – ma olen kooli üks vähestest noortest meesõpetajatest. Näiteks õpetajate tuba ei ole minu jaoks see koht, kus ma tahan suu lahti teha ja asju arutada, sest ma lihtsalt tunnen, et kolleegid, kellest paljud on ka **keskealised naisterahvad, lihtsalt ei oska minuga samastuda**. Kui sa oled peaaegu et ainukene meesõpetaja kollektiivis, siis on ikkagi **väga raske peegeldada oma emotsioone, tundeid**. Ja ka noortel poistel ei ole selliseid eeskujusid koolis. Nii et ma kuidagi tunnengi, et väga palju vaadatakse minu poole, et ma oleksin see eeskuju, aga ka mina olen ju alles kujunev õpetaja ja kujunev isiksus, samamoodi nagu mu õpilased. Noore kujuneva mehe jaoks seal koolis see eeskujude teema on terav. Ja kui sa tunned ka selle langemist ainult endale, siis on see nagu raske. Ma ei ütle, et kolleegid ei oleks toetavad, aga siin on kindlasti puudujääke, mida ei saagi väga lihtsalt lahendada.

Kuna tegemist on suure kooliga, on ka **juhtkond minust kui õpetajast pigem kaugel**. On jäänud mulje, et direktori ja õppejuhi positsioon on kuidagi puutumatu, samas kui õpetajatele võib peaaegu kõike öelda. Õpetajad on need, kelle kohta on väga lihtne anda tagasisidet, on see siis positiivne või kriitiline. Õpilased saavad anda õpetajate kohta tagasisidet, õppejuhid saavad. Hästi tihti annab juhtkond õpetajate kohta tagasisidet, aga **õpetaja ei tohi kunagi juhtkonna kohta tagasisidet anda, seda kunagi ei küsita**. Ma tahaksin, et see suhe oleks võrdsem. Ma tahaksin ka juhtkonnale tagasisidet anda või mingeid ettepanekuid teha, aga kui ma olen püüdnud seda ääri-veeri teha, reageeritakse sellele pigem negatiivselt. Iseenesest kool toimib ja midagi hullu ei ole, aga ma tahaksin ka ise rohkem kaasa rääkida. Praegu mul sellist võimalust ei ole.

Tulevikuperspektiiv

Viie aasta perspektiivis **töötan ma kindlasti õpetajana**. See on nii kindel töökoht ja ma olen enda meelest siiaamaani väga hästi hakkama saanud. Ma ei ole aga kindel, kas töötan samas koolis, sest võimalusi on kindlasti veel. **Kindlasti on koole, mille keskkond on parem või kus pakutakse paremat palka**. Ja olen kuulnud koolidest, kus õpetajad on saanud aja maha võtta. Kool on nii vastutulelik olnud, et õpetaja on saanud õppeaasta sees kolm kuud puhkust võtta. Ma ei tea, kuidas minu praegune kool sellesse suhtuks, kui ma tahaks keset veebruari kolmeks kuuks ära minna. Praegu ei ole mul seda vajadust ka olnud, aga **kui vajan tulevikus paindlikumaid tingimusi**, siis tuleb kindlasti mõelda, milline kool neid päriselt pakub.

Eeskujulik Eleri

„Seda praktikat, kus sa päevast päeva tunni algusest tunni lõpuni oled klassi ees ja teed midagi, et seda ei ole praegu.“

Eeskujulik Eleri

VANUS: 24

BAKALAUREUS: eesti ja soome-ugri keeleteadus

MAGISTER: eesti keele ja kirjanduse õpetaja

KOOL: gümnaasium Tartumaal

ÕPPEAINE: eesti keel ja kirjandus 5.-8. kl ja 10.-11. kl; 7. kl klassijuhataja

TÖÖSTAAŽ: 1 aasta

ÕPETAJAKUTSE: Ei, omandamisel

5 AASTA PÄRAST: Olen õppejuht

HARIDUSKÄIK

- Bakast sain hästi tugevad erialateadmised
- Magistrit antakse erialateadmisi väga vähe
- Õpetajaharidus on liiga teoreetiline
- Praktikad on väga minimaalselt
- Puudu on didaktilistest teadmistest
- Ma ei tea, kuidas tunni algusest lõpuni läbi viia

KUTSE OMANDAMINE

- Magistri lõpetamisel saan kutse automaatselt
- Ülikoolis ei selgitata, milline on kutseüsteem ja kas ma pean oma kutset uuendama
- Kutse on vajalik – see näitab, et inimesel on vajalikud teadmised ja oskused, et olla õpetaja

ÕPETAJAAMETINI JÕUDMINE

- Tahtsin juba väikesest saati õpetajaks saada
- Mulle on alati eesti keel meeldinud
- Olin ise ka koolis hästi tubli õpilane
- Õpetaja elukutse eeldab ka süsteemsust, rutiini ja hea eeskju näitamist – need omadused on minus olemas

ÕPETAJAKS OLEMINE

- Tundide ettevalmistusele ja tööde hindamisele kulub väga palju aega
- Õppekavade maht on liiga suur
- Kolleegid ja juhtkond on toetavad
- Suhetes lastevanematega tuleb selged piirid paika panna

„Ma olin küll kuulnud, et õpetajad teevad kodus tööd. Aga enne tööle asumist ma ei teadnud, kuidas kool ongi mu elu. Õpetamine ei ole töö – õpetamine on nagu elu.“

Lühikirjeldus

Olen 24-aastane ja **naudin magistrandina veel viimast aastat tudengielu**, vähemalt nii palju, kui selleks aega jääb. Koolis õpetamise kõrvalt on olnud päris keeruline ka ülikoolis käia, aga olen suutnud kõik ära teha ja plaanin kevadel ikkagi lõpetada.

Õpetajana töotan alles esimest aastat, alustasin sügisel. Õpetan ühes keskmise suurusega Tartumaa gümnaasiumis nii 6.–8. klassile kui ka 10.–11. klassile eesti keelt ja kirjandust. Lõpuklasse mulle ei antud, sest olen alles alustav õpetaja. Küll aga olen 7. klassile **klassijuhatajaks**. Olen väga rahulik, kindlameelne ja organiseeritud inimene – mulle meeldib, kui plaan on paigas ja asjad sujuvad. Bakalaureuse ajal olin mitu aastat ühes tudengiorganisatsioonis, kus aitasin erinevaid üritusi korraldada. Sain sealt palju suhtlemisjulgust ja üldse suhtlemisoskust, mis on ka õpetajana kindlasti suureks kasuks tulnud.

Õpetajaametini jõudmine

Ema räägib mulle, et ma juba viiendast klassist rääkisin, et mina hakkas õpetajaks. Nii et ilmselt ma siis tõesti teadsin juba väikesest peale, et minust saab õpetaja. Tegelikult oli mul alguses **sümpaatia pigem selle eriala, eesti keele vastu**. Mäletan, et mul oli ka kooliajal eesti keelega hea suhe, mul alati läks eesti keeles hästi. Aga ma ei saa öelda, et mulle kirjandus on alati koolis meeldinud. Pigem olin ikkagi eesti keele fänn. Lugeda meeldib mulle ka, aga kogu see keele temaatika on mulle alati palju südamelähedasem olnud.

Kuskil kümnendas klassis ma **olin üsna kindel, et mina lähen õpetajaks**, sest see kuidagi on minu kutsumus ja see sobib mulle ideaalselt. Ma **olin ise ka koolis selline korralik tüdruk**. Ja mulle tundus, et see elukutse eeldab ka sellist süsteemsust, rutiini ja võib-olla hea eeskujuga näitamist. Kui tuli ülikooli kandideerimine, siis oli küll niimoodi, et ma kuhugi mujale ei kandideerinudki. **Ma pigem läksin ikkagi suht kindla peale, et see valdkond mulle sobib ja selles ma olen hea**. Ja kui bakalaureus läbi sai, siis oli samamoodi, et ma ei kaalunudki rohkem, vaid ma teadsin, et loogiline oleks minu puhul, et ma lähen sinna õpetajamagistrisse. Aga ta ei ole kunagi olnud mingi kinnisidee või midagi sellist. **Üsna selline loogiline asjade rada**.

Hariduskäik

Ma õppisin bakalaureuseõppes eesti ja soome-ugri keeleteadust ja praegu õpin teist aastat magistris **eesti keele ja kirjanduse õpetaja erialal**.

Bakast sain väga tugevad keeleteadmised. Meil oli tõesti väga palju häid eesti keele aineid, nt keelestruktuuri ja lauseõpetuse teemal, kust ma sain eesti keele kohta vajalikud süvateadmised. **Bakalaureus oli kõik see, mida ma vajasin erialateadmiste mõttes**. Kõik, mida on mul eesti keele õpetajana vaja teadmiste mõttes, on tulnud bakalaureusest. Mis minu jaoks on see magistri negatiivne pool. Seal on palju udu ja mulli. Küll aga olen puudust tundnud kirjanduse ainetest, seda nii bakas kui ka magistris. Bakas küll olid mõned kasulikud kirjanduse ained, nt luule- ja proosateksti analüüs, kus me õppisime, kuidas kirjandusteoseid analüüsida. Sealt olen nüüd mõningaid võtteid ka ise koolis õpetades kasutanud. Eks mul tulebki paar ringi ära õpetada, siis oskan ise ka rohkem.

Bakalaureuses ei antud meile üldse didaktilisi teadmisi, nii et magistris ma ootasingi väga just seda poolt. Et meile selgitatakse, kuidas algusest peale tundi anda ja lastega suhelda ja üldse ette valmistada ennast. **Minu ootus magistriõppele oligi saada praktiline ettevalmistus õpetajatööks, aga ma tunnen küll praegu, et magistrist seda päriselt ikkagi ei saa**. Meil on õpe küll teemade peale üles ehitatud ehk et me õpime mingit teemat ja siis kohe juurde seda, kuidas seda teemat edasi anda, milliseid nippe ja nõkse kasutada. Näiteks kirjanduses võtame mingeid tüvitekste, mida nagunii vaja läheb, ja siis kuidas seda õpilastele edasi anda. Et mis

ülesandeid nendega seoses teha. Aga mul on ikkagi tunne, et sellest ei piisa. Et **ma siiski ei tea, mida ma konkreetselt tegema pean**. Teooria on kõik väga hea, teeme seda, teist ja kolmandat. On praktika ka, teed neid asju, mõtled välja mingisuguseid ainekavasid ja mingisuguseid töölehti. Aga siis ikka on mingil hetkel tunne, et aga ma ikka ei tea! **Et kuidas ma nüüd konkreetselt lähen alustan seda tundi, räägin õpilastele mingist keeleteemast**. Et kuidas ma realselt nüüd seda tegema pean. Jube kasulik oleks, kui oleks paralleelselt teooria aine ja praktiline aine, mis selgitaks, kuidas neid teemasid koolis käsitleda.

Meile ka ei räägitud magistris üldse sellest, mida on oluline õpetada ja mida mitte. **Õpetajate hulgas on sellised vaikivad kokkulepped, et mingitest teemadest libisetakse üle, et nendega ei pea süvitsi minema**. Ma nägin just mitu nädalat vaeva, et oma seitsmendikele astmevaheldus selgeks teha. See on kohutavalt raske teema, mis on laadivaheldused ja mis on vältevaheldused. Tegin selle ära ja tegime kontrolltööd ja paljud said viie. Ja siis ma kuulsin teiste õpetajate käest, et aa, kuule, me ei õpetagi seda tegelikult. Me jätame selle teema üldse vahele. See on lepitud kokku umbes vaikivalt kusagil kõrgemal tasandil. Ühesõnaga, et enamik õpetajaid ei õpeta seda, kuna see teema ei tule 9. klassi lõpueksamile, ei tegeleta selle teemaga. Mainitakse ära, et see teema on ka olemas, aga nad ei õpeta süvitsi seda ja nad ei tee kontrolltöid selle peale. Ja siis mina sellise algaja agara õpetajana, kes on õpilastele just selle teema selgeks õpetanud, mõtlesin, et issand jumal, miks ma seda varem ei teadnud? Ma oleks ka võib-olla võtnud kergemalt ja õpetanud midagi muud selle asemel.

Keeruline on olnud ka aru saada, **kuidas leida tasakaal selliste hästi aktiivsete ja põnevate tundide vahel ja natuke igavamate, õpik-töövihik tundide vahel**. Meile õpetatakse ülikoolis seda, kuidas kaasata, kuidas kogu aeg oleks mingi *action*, kuidas oleks põnev, kuidas oleks aktiivülesandeid. Kuidas on lõbus kogu aeg. Aga reaalne elu on see, et sa ei saa kogu aeg teha aktiivülesandeid. Reaalne elu on see, et peab olema tasakaal nende igavate töövihik-õpik tundide vahel ja siis nende liikuvate ülesannete vahel. Sest kui sa kogu aeg teed ühte asja, siis see ju muutub igavaks. **See tunne jäi ülikoolist sisse, et tahaks kogu aeg panna-panna-panna, teha ägedaid asju**. Aga kui sa oled realselt klassi ees, siis tekkis endal ka see tunne, et ma ei ole piisavalt äge.

Ma olen magistris väga tundnud puudust sellisest korralikust praktikast, sest nii palju on asju, mida tulebki omal käel kogeda, mida ei saa ainult loengust või vaatluspraktikast õppida. Iga vaatluspraktika ja iga kogemuspraktika on seotud mingi kindla ülesandega. Et nüüd sa pead ennast kehtestama või see on see ülesanne, kus sa pead tegema liikumist. Need on need sutsakad, mis on osa tunnist. Aga **seda praktikat, kus sa päevast päeva tunni algusest tunni lõpuni oled klassi ees ja teed midagi, seda ei ole praegu**. Ma saan aru, et seda varem on olnud. Et seisadki kuu aega ühe klassi ees ja õpetad. Seda tänapäeval enam ei ole, sest on vaja toota juurde õpetajaid. Sellisest praktikast, kus ma näiteks kuu aega tõesti ise vastutangi ühe klassi eest, oleks väga palju kasu. Praegu on need praktikad kuidagi lahjad ja kohati ei ole neist üldse kasu. Näiteks eelmisel kevadel, kui oli suurem koroonalaine ja kõik olid distantsõppel, oli meil vaatluspraktika käigus ülesanne märgata erivajadusega õppijaid. Seda saab teha, kui sa istud

seal tunnis, vaatad, kes räägib rohkem ja kes sügab kukalt kogu selle aja või kellel on tähelepanu kuskile suunatud. **Aga kui sul on 25 musta ekraani – katsu sealt leida mõni inimene, kellel on erivajadus!** Ja siis oligi nii, et ma **egin selle praktikatöö kuidagi nii, et ma mõtlesin välja põhimõtteliselt mingi loo.** Et jah, ideaalis võiks olla nii, et vastutad ikkagi pikema aja jooksul klassi eest. Ja ma olen veel mõelnud, et praktika ajal me teeme ikkagi tohutult palju tööd. Ja ma ei saa aru, miks see ei ole tasustatud. Sa oled lihtsalt konkreetselt tasuta töötajad ja minu arust see ei ole normaalne.

Kuigi ma väga väärtustan praktikat, **siis praegu on väga koormav töökoha ja magistritöö kõrvalt praktikat läbida.** Õnneks minu koolis arvestatakse sellega, et ma õpin, ja alati on võimalik keegi tundi asendada leida. Kohati on see aga väga suur ajakulu ja ka logistiliselt tüütu, kui tuleb näiteks mõnda teise maakonda sõita, et oma praktika ära teha. Selle asemel saaksin ma võib-olla ise paremaid tunde ette valmistada.

Nüüd kui ma olen klassijuhataja, siis ma tunnen ka teravalt puudust teadmistest ja oskustest, kuidas lastevanematega suhelda või kuidas üldse klassi peab juhtima, mida see endas kätkeb. **Seda klassijuhatamist keegi ei õpeta väga ülikoolis.** Sellist ainet ei ole nagu „Klassijuhatamine“. Klassiõpetajad ilmselt õpivad rohkem sellist asja. Aga kuna enamik aineõpetajaid on lõpuks ikkagi ka klassijuhatajad, annaks see kindlasti olulist lisandväärtust, kui meile kõigile klassijuhatamisest räägitaks.

Ma olen üldjoontes tegelikult magistriõppega väga rahul. Ma olen palju kasulikke teadmisi ja oskusi saanud ja ma tunnen ka, et meid hoitakse ülikoolis väga. Ongi see tunne, et meid on kõiki vaja, viimast kui ühte. Aga mulle tundub ka, et **päris palju on sellist üldist mulli või selliseid üldaineid, millest ei ole mulle õpetajana väga palju kasu.** Õpetajaharidus on minu meelest liiga teoreetiline. Enamasti õpetaja läheb sinna, et olla õpetaja ja mitte selleks, et teha õpetamisalast teadust. Võtame selle legendaarse pedagoogilise psühholoogia aine, mis oli päris huvitav aine, aga tegelikult mul ei ole üldse midagi selle teadmise teha, millised teadmised tulevad lapse pähe 3-5-7-aastaselt. Minule tundub, et seda üleüldist, kuidas õpetada, on kas liiga palju või teda antakse kuidagi keeruliselt või valesti. Ja rohkem võiks ollagi sellist ainespetsiifilist, et kuidas just seda ainet õpetada. Pigem need üleüldised ained olid, mulle tundus, et enamikele sellised, et need oleks võinud olemata olla.

Kutse omandamine

Kutset mul veel ei ole. **Magistri lõpetamisega ma saan selle kutse, et ma võin nüüd gümnaasiumis õpetada.** See kutse tuleb automaatselt. Järgmist taset ma pean siis tegema koolituse kaudu. Või selle lisaõppe kaudu. Aga see kutse teema on minu jaoks üpris segane. **Siia maani on mulle segane see, et kui ma saan ülikoolist kutse kätte, siis kas ma pean minema seda mingi aeg uuendama või ma ei pea.** Ma praegu veel liigselt sellepärast ei muretse, võtan ühe sammu korraga.

Kutse on minu meelest väga oluline ja ma väga pooldan seda, et õpetajad peavad kutse omandama. **See nõue on vajalik. Ei saa iga lambi-inimene tööle jääda või tööl olla.** Ja ma arvan, et kutse ikkagi mingil määral reguleerib seda. Ma saan aru, et see teeb elu palju keerulisemaks. Maapiirkondades on suur õpetajate põud ja maakoolides töötavadki inimesed sellepärast, et ei ole kedagi muud võtta. Ma saan sellest täiesti aru. Ma olen selle mõttega päri, et õpetada võib, aga mingil hetkel peaks sõel tulema. **Kutse võiks siis ära näidata, kellel tegelikult ka on vajalikud teadmised, oskused ja isikuomadused, et õpetada.**

Õpetajaks olemine

Ma olen alles esimest aastat töötav õpetaja, nii et minu jaoks on kõik veel väga uus. **Otsustasin kooli kõrvalt tööle minna, sest tundsin, et praktilist õpetamiskogemust saab magistris ikkagi vähe ja ma tahtsin õpitut kohe rakendada.** Ma kandideerisin tegelikult ka Tartus paljudesse koolidesse, aga Tartu on vist üks vähestest kohtadest Eestis, kus ei ole õpetajate puudust. Sageli oligi 10–15 kandidaati ühele kohale ja alati eelistati kedagi, kellel oli rohkem kogemust. Tartu koolid saavad õpetajaid valida. Aga siis jäi mulle silma ühe Tartu maakonna kooli pakkumine ja ma otsustasin sinna kandideerida. Kuna see kool asub Tartust väljas, ei olnud sinna ilmselt nii suurt tungi. Ja see kool tahab just hästi palju noori tööle võtta. Nad ei põlga ära kogemusteta õpetajaid. Nii et siis ma osutusingi valituks.

Eks see natuke naljakas ole gümnaasiumis õpetada. Ma olen ise ka selline õbluke, nii et gümnaasiumi noormehed on väga suured minu kõrval. Kuidas sa seal siis paned ennast maksma, eksole? **Ma hüppasin pea ees sisse kooli ja kohe pidin hakkama ise ujuma.** Et uju või upu põhimõtteliselt. Aga siiamaani olen üsna kenasti hakkama saanud.

Üks asi, milleks ma üldse valmis ei olnud, on eesti keele ja kirjanduse õpetaja koormus. Ma olin küll kuulnud, et õpetajad teevad kodus tööd. **Aga enne tööle asumist ma ei teadnud, kuidas kool ongi mu elu. Õpetamine ei ole töö – õpetamine on nagu elu.** Tunde ei olegi mul ehk teab mis palju, aga üks asi on see, et ma olen algaja õpetaja ja pean kõik materjalid endale nullist selgeks tegema. Teine pool ikkagi on see, et seda tööde parandamist ja ülevaatamist on hästi palju. Ja see võtab väga suure osa mu vabast ajast. **Ja siis ma istun peaaegu keskööni igal õhtul, sest on vaja teha tunde ette, mul on vaja kontrolltöid parandada.** See on see eesti keele ja kirjanduse õpetaja rõõm, et sul on neid kirjandeid ja töid kogu aeg. Siis on selline tunne, et miks ma seda iseendale teen, ma ei saa aru! Lasen kirjutada mingeid pikki tekste! Ja ma selles mõttes ei näe, et millal ma seda siis veel teeks. Päeva jooksul ei jõua, siis on tunnid. Pärast tunde on järelvastamised. Ja kui sa tahad veel õhtul kodus süüa teha ja korraks puhata ka, siis ei jäägi muud üle. **Mis see alternatiiv oleks? Et sa ei valmistata oma tundi ette või?** Või ei kirjuta ühtegi tagasisidet? Et nagu ei ole võimalust, kust seda aega võiks kokku hoida. Praegu mul oma aega kui sellist on väga-väga vähe.

Ja mul on praegu arvestatud 21 normtundi, aga selle all on mõeldud ikkagi ainetunde ja seda, et ma olen kaheksast neljani koolis. Aga **see, mis ma õhtuti teen, see on täiesti tasustamata töö minu jaoks**. Kui ma tahan hästi õpetada ja kui ma tahan, et õpilastel oleks huvitav, siis ma teen lisatööd nii kohutavalt palju, et ma ei tea, 10 tundi vähemalt tuleks otsa panna sellele. **Võiks mõelda selle peale, kas saaks kuidagi teistmoodi tasustada seda õpetajatööd**. Neid tunde. Sa ei saa kontrollida seda, aga sa võiks automaatselt eeldada, et õpetaja teeb tööd kodus rohkem.

Üks suur mure on ka õppekava täitmine. **Minu meelest on õppekavad jaburalt suured, absurdsest suured**. Need on arvestatud niimoodi, et kõik tunnid on sisulised, aga tegelikult jääb ju palju tunde ära, kasvõi ekskursioonide või aktuste tõttu. Ja küsimuse peale, aga mida ma ära jätan või mida ma lihtsustan, niimoodi et mu õpilased saaksid näiteks tasemetöödega hakkama, tuleb vastus: ise otsustad. **Sa pead kõike õpetama, aga see on sinu otsustada, kas sa ei õpeta kõike, aga sa pead vastutama selle eest, et õpilased omandaks kõike**. Ja see on nii skisofreeniline olukord. Ja mul on õpetajana nagu vaba voli midagi teha ja olla paindlik, aga samas mul ei ole voli teha midagi ja olla paindlik. See on minu meelest üks kõige suurem mure. Eks ma siimaani olen ise vaadanud ja kolleegidelt nõu küsinud, aga õppekavad võiks küll kuidagi kriitilise pilguga üle vaadata.

Kolleegide ja juhiga on mul väga vedanud. **Mu otsene juht on õppejuht, kellega mul on tõesti väga head suhted**. Meil on super õppejuht. Meie kool ainult tema najal töötabki tõenäoliselt, sest ta on siuke naine, kes väidetavalt ei ole kordagi olnud haiguslehel. Ta on töötanud mingi 20 aastat jutti. Ma ei tea, kust tal seda entusiasmi ja soojust ja tugevust tuleb. Ta on lihtsalt nii vapustav! Iga asjaga võib tema poole pöörduda ja ta lahendab kõik mured. **Ta käis mul korra ka ühte eesti keele tundi vaatamas ja pärast seda oli tal väga head konstruktiivset kriitikat**, mida paremini teha, mis on praegu juba väga hästi. Sa kordagi ei tundnud, et sa oleksid midagi halvasti teinud, vaid sa läksid sealt ära tundega, et oh, ma saan seda-seda-seda veel paremini teha. **Aga tal on ka ikkagi metsikult kiire, nii et ega tal ei ole aega mul kogu aeg kätt hoida**. Pean ikka ise hakkama saama. Vähemalt ma tean, et ta on olemas ja kui ma tõesti hätta jään, on abi kohe lähedalt võtta.

Samamoodi **on kolleegid metsikult toetavad**. Ma selles mõttes sattusin heasse kohta, et meil ei ole mingeid intriige ja meid toetatakse. Kollektiiv on hästi ühtehoidev. Tajusin seda kohe kooli tulles, kui palju on kolleegidest abi ja tuge. Nad jagasid igasugust infot ja teised eesti keele õpetajad jagasid mingeid enda tehtud materjale. Selline hästi loomulik ja mõnus suhtlus on. **Ma ei teadnud enne, kui palju see tööle tegelikult juurde annab, kui sul on kolleege, kellega sa saad tööasju arutada, muresid jagada, kes tulevad sulle appi ja toetavad**.

Ka lastevanematega on mul üldjoontes head suhted. Lihtsalt klassijuhatajaks olemine on kuidagi teine tasand. Olen noor õpetaja, ei ole väga täiskasvanulik. Raske on tõmmata piiri, kus olen õpetaja, kus olen sõber. Keeruline on olnud sellist sirget joont hoida ja ennast kehtestada, aga ma pigem olen püüdnud suhteid professionaalsetena hoida, **muidu on oht, et lapsevanemad hakkavad sinust üle sõitma**. Seda ma tajusin alguses hästi tugevalt, et

lapsevanemad ei taju piire ja kipuvad õpetajat õpetama. Minu jaoks on täiesti vastuvõetamatu, et nad helistavad mulle näiteks tööpäeva õhtuti. Ma ei võta vastu. Mul on mingid hästi kindlad reeglid, ma ei taha, et nad sekkuks väga mu ellu. Mulle tundub oma kogemuse näitel, et ei sekkuta mitte sellepärast, et aru saada mingitest asjadest, vaid **on hästi palju sellist sekkumist, mis on õpetaja õpetamine, kuidas oma tööd teha**. See on paraku enamasti siiski pigem hästi negatiivne. Ma kasutan suhtlemiseks ka ainult ametlikke kanaleid, et kõik oleks vajadusel dokumenteeritud. Teised õpetajad on siin oma kogemusi jaganud, kus nad on sellega põletada saanud, et on lapsevanematega natuke liiga familiaarsed olnud. **Õnneks kooli juhtkond seisab ka vajadusel õpetaja eest**, aga mõnes olukorras oleks võib-olla vaja, et juhtkond või keegi teine koolis võtaks selle üle ja ütleks, et nüüd siit läheb piir või ei ole okei. Ei peaks olema nii, et sa oled kõigile kogu aeg kättesaadav.

Tulevikuperspektiiv

Ma olen nii värske õpetaja, et viie aasta perspektiivis on natuke keeruline midagi ennustada. **Ma loodan, et ma vahepeal läbi ei põle, sest see koormus on ikka päris suur**. Aga ma olen mõelnud, et ma tahaks saada just selliseid juhtkonna rolli ülesandeid. Ma lihtsalt näen, et sa pead tegema natuke suuremal tasandil kui õpetaja, kui sa tahad päriselt hariduselus mingeid muutusi. Nii et loodetavasti ma kas olen endiselt südamega asja juures õpetaja või siis **proovin kätt õppejuhi või miks mitte ka direktorina**.

Raudvara Raili

„Mul on kergelt öelda kahju sellest ajast, mida inimesed raiskavad selle peale, et saada endale mingisuguseid kraade, selle asemel et keskenduda tööle ja tööpoolest lastega tegeleda.“

Raudvara Raili

VANUS: 57

MAGISTER: ajalooõpetaja (ühendatud õppekava)

KOOL: kaks väikest külakooli Viljandi- ja Pärnumaal

ÕPPEAINE: ajalugu, ühiskonnaõpetus ja vene keel 5.-9. kl (liitklassides)

TÖÖSTAAŽ: 25 aastat

ÕPETAJAKUTSE: EI

5 AASTA PÄRAST: Ei oska öelda, aga loodetavasti olen kirjutanud ajalooõpiku

HARIDUSKÄIK

- Õppisin õpetajaks nõukogude ajal
- Toona oli õpe palju praktilisem ja õpetajad said palju kvaliteetsema hariduse
- Olen osalenud erinevatel täiendkoolitustel – kõige rohkem saab kasu teiste õpetajatega kogemuste vahetamisest

KUTSE OMANDAMINE

- Ma ei vaja kutset, sest teen nagunii seda tööd, mida keegi teine ei taha teha
- Väikestes koolides õpetades pole kutset vaja
- Kutse ei anna mulle mitte mingisugust lisandväärtust

ÕPETAJAAMETINI JÕUDMINE

- Vanemad olid õpetajad, tundus ka mulle loogiline käik
- 20 a töötasin õpetajana, aga põlesin läbi ja lahkusin
- Töötasin ametnikuna, kuniks mind koondati
- Tuttavad kutsusid väikesesse kooli õpetama – ma ei tahtnud neid hätta jätta

ÕPETAJAKS OLEMINE

- Liitklassides oleks lihtsam õpetada teema, mitte õppekava järgi
- Õpetajate koormus on ebahütlane – sõltub õpilaste arvust ja aimest
- Mida rohkem juhtkond õpetajate ideid väärtustab, seda parem on kollektiivis olla
- Õpetaja ei tohi intriige tagant õhutada

„Ma tahaks hakata jõudma sinnamaani, et ma ei õpetaks mitte õpiku järgi, vaid teema järgi.“

Lühikirjeldus

Olen 57-aastane, pärit väikesest külast Viljandimaal. Varsti pärast abiellumist kolisime abikaasaga Pärnumaale, kus olen elanud suurema osa oma elust. Meil on oma maja ja parajalt suur aed, nii et vabal ajal toimetan ikka aias, näpp mullas. Olen jõudnud kaks last üles kasvatada ja mõned aastad tagasi lisandus meie perre ka esimene lapselaps.

Õpetajana olen ühtekokku töötanud 25 aastat. Esimeses koolis töötasin järjepanu 20 aastat, sattusin sinna kohe pärast ülikooli lõpetamist. Vahepeal käisin natuke teisi radu mööda, aga olen nüüd õpetajaameti juurde tagasi jõudnud. **Praegu sõidan kahe maakonna vahet ja õpetan kahes väikeses alevikus Pärnu- ja Viljandimaal 5.–9. klassile ajalugu, ühiskonnaõpetust ja vene keelt.** Ühes koolis on mul ka liitklassid.

Õpetajaametini jõudmine

Mina läksin teadlikult ajalooõpetajaks õppima. Mu mõlemad vanemad olid õpetajad ja see tundus ka mulle endale loogiline samm. **Kui mina õpetajaks õppisin, olid õpetajad ühiskonnas väga väärtustatud ja hoitud.**

Pärast ülikooli lõpetamist sain kohe ühte Pärnumaa kooli tööle ja seal töötasin ma kokku 20 aastat. Eks oli kergemaid ja raskemaid aegu, aga enamasti tundsin ikka, et püsin vee peal. Aastatega läks muidugi raskemaks ja tundus, et ka õpilased muutusid – olid kuidagi püsimatud ja rahutumad kui varem. Nii et vaikselt hakkasin lahkumise peale mõtlema, tundsin, et hakkab läbi põlema. Tõenäoliselt oleksin aga õpetajana jätkanud, kui kooli juhtkond ei oleks muutunud. **Uus juhtkond tõi kaasa juhtimisstiili, mis mulle enam ei sobinud.** Minuga ei arvestatud enam, sõnaõigust jäi vähemaks. **Ja siis ma panin lahkumisavalduse lauale, see oli umbes 2011. aastal. Ma lõpetasin oma töö õpetajana sellise tundega, et ma kunagi ei õpeta enam. See lihtsalt oli nii väsitav.** Ja ma siia maani mäletan väga hästi seda tunnet, et ma ei jaksa mitte midagi enam teha, ei jaksa kinno minna, mitte midagi ei jaksa. Ju ma siis olin väsinud, kui ma ise arvasin.

Ma võtsin natuke aega enda kogumiseks, **aga üsna pea sain tööd ametnikuna.** Ei midagi erilist, aga piisavalt stabiilne ja vahelduseks ka rahulikum töö. Minu töö oli kellast kellani ja kui ma ukse tööpäeva lõpus selja taga kinni panin, siis nii see ka jäi. Kordagi ei pidanud tööd koju kaasa võtma ja vaba aeg oli päriselt minu enda jaoks. Aga siis tuli koroonakevad ja **mind koondati, nii et pidin hakkama uut tööd otsima.** Ma ei plaaninud uuesti õpetajaks minna, aga üks tuttav Viljandimaa koolist helistas mulle ja küsis, kas ma saaksin ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetajaks minna. Ma seedisin ja seedisin ja siis öeldi koolist, et nad teevad kõike nii, nagu ma tahan. Et kui ma tahan ainult kahel päeval koolis käia, siis teeme nii. Maksame sõidu sulle ka kinni. Ma olin ikka ebalev, aga **kuidas sa jätad tuttavad inimesed hätta, kui on näha, et nad on hädas?** Nii et siis otsustasin tööpakkumise vastu võtta. **Mõni aeg hiljem helistati mulle samamoodi ühest Pärnumaa koolist** ja pakuti samuti ajalooõpetaja kohta. Kui nad teada said, et ma vene keelt oskan, siis pakuti vene keele õpetaja kohta lisaks. Ja nii ma siis läksin neile ka appi. Kui ma mõtlen seda, et miks ma kooli ikkagi tagasi läksin ja selle ajaloo võtsin, on see, et ma tahtsin ise ka õppida. Ma jäin kooli õppima, mitte õpetama.

Hariduskäik

Ma lõpetasin 1991. a ajalooõpetaja eriala, praegu on see ilmselt magistriga võrreldav. Ülikoolis õppisin nõukogude ajal ja ma arvan, et toona oli õpe kvaliteetsem. Mul ei ole küll endal võrdlusmomenti, aga see, mida oma nooremate kolleegide käest kuulen, ütleb mulle, et nad ei saa enam piisavalt oskusi. **Mulle on juttude põhjal jäänud mulje, et nõukogude ajal oli õpe palju praktilisem.** Meid õpetasid õppejõud, kes ise ka pidid samal ajal koolis õpetama. **Praegu näib lausa, et ülikoolis õpetavad inimesed, kes ei ole ühtegi päeva koolis õpetanud.** Ausalt öeldes oli nõukogude süsteem ikka parem. Eriti, kui me mõtleme selle peale, missuguseid õpetajaid sealt välja lasti ja

kes sealt välja tulid. Mul isegi on kergelt öelda kahju sellest ajast, mida inimesed raiskavad selle peale, et saada endale mingisuguseid kraade, selle asemel et keskenduda tööle ja tõepoolest lastega tegeleda.

Lisaks näen nooremate kolleegide pealt, et neid ei valmistata üldse ette reaalseks eluks koolis. Nad ei oska tihtilugu oma emotsioonidega toime tulla. **Mida noorem on õpetaja, seda rohkem ta võtab hinge.** Mul oli just äsja endal kogemus ühe värske õpetajaga, kellel oli klassis mingisugune olukord. Üks õpilane oli tundi seganud ja kui õpetaja Egle sellele tähelepanu juhtis, oli see õpilane karjuma hakanud ja klassist välja jooksnud. Egle tuli vahetunnis minu klassi ja palus, et ma teda aitaksin, sest muidu ta variseb kokku. Egle rääkis mulle ära, mis juhtus, ja ütles, et ta peab kohe järgmist tundi andma, aga ta ei ole selleks valmis. Ja siis ma ütlesin talle, et sa tead, mida sa teed, hinga ja mine tee tund ära ja siis võid kokku variseda. Ja rohkem ei olnudki vaja. Ta oli ikka väga ära ehmatanud, aga suutis ennast lõpuks kokku võtta. Nii et sellist keeruliste olukordadega toimetulekut ja sitkust ei saa noored ülikoolist piisavalt. Eks ma näen ka üldiselt, et nooremad õpetajad töötavad üle, tööd on palju, ei oska asju sättida, võtavad liiga palju enda peale. Ma olen ikkagi püüdnud appi tulla ja näidata, kuidas on parem mingeid asju teha. Ma omaette naerangi, et **olen noored oma kaitsva tiiva alla võtnud** ja proovin alati aidata, kui vähegi oskan.

Mul on küll palju kogemust, aga alati saab juurde õppida ja uusi oskusi omandada, mida ma olen ka püüdnud teha. **Olen erinevatel täiendkoolitustel käinud ja ka kogemusi on olnud igasuguseid.** On olnud väga sisukaid ja asjalikke koolitusi, aga on olnud ka selliseid, mis mulle sisu poolest midagi ei andnud. Mis mulle täiendkoolituste puhul aga väga meeldib, on teiste inimestega kohtumine. **Minu jaoks ongi kõige väärtuslikum see, kui tulevad kokku erinevad õpetajad täiesti erinevatest koolidest ja jagavad oma kogemusi.** Niimoodi sünnib uus kollektiivne teadmine.

Kutse omandamine

Kutset mul enda teada ei ole, vähemalt mitte sellisel tänapäevasel kujul. Ma ei ole ise kutset taotlenud. **Ma ei ole ausalt öeldes ka aru saanud, mis väärtust ta mulle lisaks annab.**

Ma tean, et mul on see töökoht olemas. Väikestes külakoolides ongi suur õpetajate puudus, nad võtavad ka ilma kutseta hea meelega vastu. **Praegu ma teen seda tööd, mida keegi teine ei taha teha.** Nii et ma ei näe kutse tegemisel mõtet. Ma lihtsalt ei ole see inimene, ma töötan praktikuna suure rõõmuga, tõesti suure rõõmuga.

Õpetajaks olemine

Mul on kokku nii-öelda seitse erinevat kursust ehk annan ajalugu, ühiskonnaõpetust ja vene keelt kahes väikeses koolis mitmele klassile. Nende ettevalmistamine võtab küll aega, aga **kuna ma olen nii kaua õpetanud ja tunnen materjali väga hästi, ei vaja tund väga spetsiifilist ettevalmistust.** Ma avan materjalid enne tundi ning mõtlen selle klassikomplekti peale, kuna klassikomplektid on väga erinevad. Vaatan sisse ja mõtlen, kas on vaja midagi muuta. Ühes koolis töötan ühe päeva, teises kaks päeva nädalas. Kui on Viljandimaale sõit, on natuke pikem päev, siis jõuan koju tagasi umbes seitsme paiku õhtul.

Kuna Viljandimaa koolis on mõnes klassis lapsi väga vähe, ühes klassis ainult üks, **tuleb mul õpetada ka liitklassides.** See on üsna keeruline, sest ma pean siis jagama erinevaid ülesandeid ja silma peal hoidma, et ma järgiksin iga klassi õppekava. **Ma tahaks hakata jõudma sinnamaani, et ma ei õpetaks mitte õpiku järgi, vaid teema järgi.** Mu viienda ja kuuenda klassi õpilased võiksid vabalt õppida ühte teemat, mitte erinevaid asju. See teeks õpetamise minu jaoks tunduvalt lihtsamaks.

Koormuse jagunemine on minu jaoks väga kummaline. Tegelikult on palk samasugune, olenemata sellest, kas sul on klassis kaks õpilast või 30 õpilast. **Ja ma võin küll rõõmustada, et mul on samasugune palk kui 30 õpilase juures, aga kuidas see niimoodi tegelikult loogiline on, sellest ma küll aru ei saa.** Sa pead ju tegema iga õpilasega tööd. **Lisaks õpilaste arvule oleneb koormus suuresti ka aineksest, mida õpetatakse.** Ajalugu, ühiskonnaõpetust ja vene keelt ma saan niimoodi õpetada, et ma ei pea iga päev koolis käima, vaid saan oma tunnid ikkagi ära jaotada. Aga näiteks matemaatikat ei ole võimalik nii-öelda osakoormuses õpetada. Matemaatika toimub mitu korda nädalas igal klassil, mis tähendab sisuliselt seda, et kui sul on osakoormus, siis peab niikuinii iga päev tööl käima. **Väga suur vahe tuleb sisse ka sellest, kas on eksamiaine või ei ole eksamiaine.** Ja teiseks, kuidas see tööde parandamine on. Selles suhtes on haridusmaastikul ikka palju arenguruumi, et läbi mõelda, kuidas koormus peaks jagunema.

Ma ei puutu teiste õpetajatega väga palju kokku, sest ma olen nii harva majas, aga aeg-ajalt ikka satun õpetajate tuppa. Ja ma olen tähele pannud, et on tekkinud selline tagarääkimise kultuur. **Laste perekondlikke juhtumisi, eriti siukses väikeses alevikus, kus on kõik kõigil teada, arutatakse nii-öelda kõva häälega.** Mitte ainult õpetajate toas, vaid ka näiteks koridori peal, kus ju lapsed ka kuulevad. Kõik teavad, kõik uurivad, kõik torgivad, kõik surgivad, kõik solvuvad veel takka. Et see ei ole professionaalne suhtumine. **Mul endal on lihtsam sellest kõigest distantsti hoida, sest ma ei ole kohalik.**

Oma pika karjääri jooksul olen ka aru saanud, kui palju ikkagi oleneb juhtkonnast. Näiteks selles esimeses koolis, kus ma töötasin, tuli kahel õpetajal idee teha kooli koridori peale selline Tarzani rada, kus lapsed saaksid mängida ja ronida. Ja nad läksid selle ideega koolijuhi juurde. Ilmselt nägi koolijuht seal mingeid ohte, nii et ta ei tulnud selle ideega kaasa. Aga õpetajatel oli soov panustada ja neil silmad särasid, et teeme ära. **Kui sa selle algatuse juhina maha magad, siis tegelikult sellega on juba usaldusest selline taastumatu tükki kukkunud. Inimene, kes idee välja käis, tema järgmine kord enam ei tule seda välja käima.** Kui sa magad maha inimeste initsiatiivid, siis ei tule ka selliseid ärksaid uusi algatusi. Eks see asi polnudki otseselt selles, et Tarzani rada jäi tegemata, vaid selles, et koolijuht ei julgustanud ideega edasi minema. Kui koolijuht nägi idees mingeid ohte, siis oleks võib-olla piisanud, kui ta oleks oma hirmud otse välja öelnud ja oleks saanud ühiselt neile lahendust otsida. Hästi palju hakkab pihta juhtkonnast, sellest, kuidas juhtkond ise suhtleb.

Oma praegustes koolides ma küll näen, kuidas juhtkond on hästi huvitatud sellest, kuidas asju paremaks teha. Aktiivsemate õpetajatega käiakse palju rääkimas, olen isegi kuulnud, et selle Viljandimaa kooli koolijuhi kabinetis veedetakse teinekordi pikki õhtud ja arutatakse, kuidas saaks kooli paremaks teha või mis üritusi veel teha. Igasuguseid festivale ja üritusi ja ringe on kooli toodud ja seda kõike sellepärast, et koolijuht ise otsib neid võimalusi ja kaasab ka õpetajaid, kes tahavad kaasa lüüa.

Lõppkokkuvõttes **ongi ju kaks peamist põhjust, miks õpetajad koolist ära tulevad. Lapsevanemad ja juhtkond.** Seda on hästi palju öeldud ja see kehtib tänapäevani. Nii et ma väga loodan, et minu praegused koolijuhid jaksavad eest vedada ja hoiavad õpetajaid.

Tulevikuperspektiiv

Viie aasta perspektiivis ma päriselt ka ei tea, mis ma teen. **Eks paistab, mis elu toob.** Kui üle jõu ei käi, siis loodetavasti ikka õpetan. Üks unistus mul muidugi on – **tahaksin ise ajalooõpiku kirjutada.** Sellise, mida saaks erinevate ainetega lõimida ja mida saaks ka liitklassides kasutada. Vaatame, kui kaugemale ma olen viie aasta pärast selle mõttega jõudnud.

Alternatiivne Alliki

Alternatiivne Alliki

„Kui inimesel on huvi mingi asja vastu ja ta läheb laste ette ja suudab oma huvi jagada, siis mina arvan, et see jõuab lasteni paremini kohale kui see, et sa oled kaua aega koolis käinud.“

VANUS: 41
MAGISTER: anglitsistika
KOOL: alternatiivne kool Tallinnas
ÕPPEAINE: inglise keel 3.-6. kl
TÖÖSTAAŽ: 6 aastat
ÕPETAJAKUTSE: Jah
5 AASTA PÄRAST: Olen küll praegu väga kurnatud, aga loodetavasti pean vastu ja õpetan endiselt

HARIDUSKÄIK

- Õppisin anglitsistikat, mis andis mulle laiapõhjalised teadmised
- Pedagoogikat õppinud ei ole, vaid elu ise on õpetanud – olen oma laste pealt õppinud
- Olen käinud täiendkoolitustel, mille kvaliteet on alati väga kõikum

KUTSE OMANDAMINE

- Ei oleks ise kutset omandanud, aga koolil oli vaja rohkem kutsega õpetajaid, et rahastust saada
- Portfoolio ei näita õpetaja pädevust
- Tundsin, et raiskan kutse taotlemisega oma aega
- Kutse taotlemise protsess võiks olla teistsugune

ÕPETAJAAMETINI JÕUDMINE

- Töötasin pikalt tõlkijana
- Andsin täiskasvanutele inglise keele tunde, sealt sain õpetamispisiku
- Kooli õpetajaks minemise peale mõtlesin alles siis, kui mu oma lapsed läksid kooli ja ma nägin, et hariduses ei ole midagi muutunud

ÕPETAJAKS OLEMINE

- Esimestel aastatel oli väga suur koormus ja tuge ei olnud kuskilt saada
- Õpetajatööle ei saa keskenduda, pean pidevalt uuteks olukordadeks valmis olema
- Eneseareng on mulle kõige väärtuslikum

„Vahepeal tundub, et see töö, mida ma olen tulnud tegema, õpetama, et see töö jääb kuhugi vaeslapse rolli. Et ma ei saa sellele nii palju pühendada, sest on hulk asju, mis tahavad ka äratemist.“

Lühikirjeldus

Olen 41-aastane, elan juba pikemat aega mehe ja kahe kooliealise lapsega Tallinnas. Olen enda arvates üsna avatud ja suhtleja inimene. **Õpetan kodu lähedal ühes väiksemas alternatiivses koolis 3.–6. klassile inglise keelt.** Varem õpetasin ühes suuremas koolis, kus mulle hästi ei sobinud, praeguses koolis meeldib mulle palju rohkem. Olen olnud ka tõlkija, täiskasvanutele keelt õpetanud ja kodune ema.

Minu elu ongi praegu üsna kooli ja perega sisustatud. Hobideks või mingiteks huvideks ei jää lisaks kuigipalju aega, sest tööpäevad on pikad ja vähese vaba aja tahaks lastega veeta.

Õpetajaametini jõudmine

Pärast ülikooli lõpetamist töötasin pikalt tõlkijana, keeled on mulle alati meeldinud ja tõlkimine tundus pärast õpinguid loogiline valik. Samuti olen andnud mõned inglise keele kursused täiskasvanutele, seda sattusin üsna juhuslikult tegema. Aga oli päris tore niimoodi inimestega ka tegeleda, ilmselt sain juba sealt mingi õpetamise pisiku.

Vahepeal olin mitmed aastad väikeste lastega kodune ja tõlkisin natuke kõrvalt. Kui ka teine laps läks kooli, tekkis tunne, et tahaksin vaikselt jälle töömaailma tagasi pöörduda. **Mõte saada kooliõpetajaks tekkiski siis, kui lapsed hakkasid koolis käima.** Ütlen otse, et neil ei olnud küll üldsegi halvad õpetajad, aga kogu see koolisüsteem tundus mulle kehv. Ma arvasin, et praegu on kool teistsugune kui minu ajal. Ja siis ma sain aru, et midagi on muutunud, aga mitte piisavalt. Ja ma tulin selle mõtte juurde ennekõike oma laste pärast, ma mõtlesin, et äkki ma saaksin teha midagi teisiti. Lugesin igasugu uuemate õpetamismeetodite kohta, mida koolis millegipärast üldse ei rakendatud. Peale selle on üks minu lastest HEV-laps ja mul oli tunne, et õpetajatel ei ole üldse vajalikke oskusi, et erinevate erivajadustega toime tulla. **Tekkis selline missioonitunne, läksin õpetama puhtalt sellepärast, et kui keegi teine ei tee, siis peab ise tegema.**

Hariduskäik

Õppisin juba päris ammu anglitsistikat. Usun, et **sain sealt väga hea laiapõhjalise hariduse**, millest on õpetajatöös palju kasu. Ma arvan, et sain sealt hea analüüsivõime ja oskuse sellist suuremat pilti näha. Ühelt poolt, et ma tean detailide olulisust, aga et ma suudan suurema pildi kokku panna. Ehk kui ma lähen õpetajana klassi ette, siis ma ei lähe sinna selle peatükiga, mis ma sellel päeval pean ette kandma, vaid et ma laiemalt tunnen teemat.

Pedagoogikat ma ei olegi õppinud. Elu ise on õpetanud. Parimad kogemused on tegelikult oma lastega tulnud, mis puudutab, et kuidas suhelda lastega ja kuidas õpilastega hakkama saada, kuidas ennast kehtestada. Ma arvan, et seda vist õppida otseselt ei saagi. Seda peab tõesti ise läbi tegema ja tegevuse käigus neid oskusi omandama. **Päriselu kogemused on minu arvates väärtuslikumad kui ametlikud õpingud.** Olen näinud, kuidas näiteks noored õpetajad ei saa lastega hakkama, kui neil endal lapsi pole ja nad pole saanud kusagil harjutada. Kui see jääb ainult auditooriumis õppimise tasemele, siis sa tegelikult ei saa aru, mida see töö tähendab. Mingi kogemus võiks veel all olla, lisaks puhtalt haridusele. Ma näen, et kõige rohkem komistatakse selle otsa, et tulla kooli ja tuleb välja, et appi, et see päris kool ei ole üldse see, milleks ma olen ennast valmis pannud.

Olen läbinud siiski mitmeid täiendkoolitusi, eriti just neid, mis õpetavad klassis erivajadustega lastega arvestama. Põhiliselt hariduslike erivajaduste teemal, et kuidas sa käitud, kui sul on klassis nii-öelda tavalised lapsed ja siis neli-viis HEV-last. Täiendkoolitused on olnud üsna erineva tasemega. Olen käinud väga headel koolitustel, kust olen saanud oskusi, mida kohe rakendada. Aga on ka neid, kust välja tulles on tunne, et oleks võinud ka minemata jätta. Mõni võib olla teema poolest väga huvitav, aga ta jääb kuhugi lihtsalt paberi peale ja teda on väga raske kaasa võtta. Hästi palju oleneb koolituse läbiviijatest ja kuidas nad suudavad materjali päriseluga siduda ja konkreetseid oskusi kaasa anda.

Kutse omandamine

Ma omandasin üle-eelmisel aastal õpetajakutse, taotlesin seda portfoolioga. Ma ei oleks ise läinud kutset taotlema, kui ei oleks olnud kooli poolt vajadust. Oli lihtsalt olukord, et koolil oli vaja, et oleks rohkem kutsega õpetajaid, sest rahastus sõltub sellest. Ja täitsa ausalt ütlen, et kui ei oleks olnud see põhjus, siis ma ei oleks ilmaski seda tegema hakanud, sest et isiklikult tunnen, et mina sealt midagi ei saanud ja see võttis päris palju aega ära, eks selliseid närve ka. Ja oma kooli pärast tegin, puhtalt lojaalsusest.

Protsess ei olnud väga raske, mul oli juba omajagu kogemust olemas, mille põhjal kirjutada. Aga õudselt tüütu oli kõiki materjale kokku vorpida ja ma ei olnud tõesti eriti motiveeritud ka. Mind häiris see, et ma teen seda, aga ma tunnen, et ma ei saa aru, miks ma peaksin seda tegema, nagu ma raiskaksin oma aega. Ma ei ole kindel nimelt, kas see kutse saamine või andmine tegelikult toodab paremaid õpetajaid. Ma saan aru, et riik tahab ülevaadet, missugused õpetajad neil koolides on, see on täiesti arusaadav. Aga ütleme, tegelikult ju selle kutse või selle portfoolio võiks teha kes iganes.

Kas see tõesti näitab, kes sobib õpetajaks ja kes mitte? Võib-olla ma saaksin sellest kutse värgist aru veel siis, kui keegi käiks päriselt õpetaja oskusi hindamas, näiteks tunde vaatlemas. Ma iga kell pigem ootaks komisjoni oma klassi, et palun, tulge külla ja vaadake minu tundi. Ma arvan, et see kõnetaks palju rohkem ja nad näeksid koha peal, muidugi mitte üks tund, kõigil meil on head ja halvad päevad, aga võib-olla käibki komisjon nädal aega minu tunde vaatamas, miks mitte.

Kui inimesel on huvi mingi asja vastu ja ta läheb laste ette ja suudab oma huvi jagada, siis mina arvan, et see jõuab lasteni paremini kohale kui see, et sa oled kaua aega koolis käinud. On õpetajaid, kellel on kutse ja kvalifikatsioon, aga kes ei tohiks mingil juhul õpilastega kokku puutuda. Minu eelmises koolis oli näiteks mitu kolleegi, kes on õpetajaks õppinud ja kellel on kutse olemas, aga ma küll ei saa aru, kuidas see juhtuda sai ja kuidas neid kooli lastakse. Ma ei tea, kas neil on koolist närvid nii läbi või nad ongi sellised inimesed, kes juba isikuomaduste poolest lihtsalt ei sobi õpetajaks.

Õpetajaks olemine

Töötasin kõigepealt kolm aastat suures pealinna koolis. Sain lihtsalt sinna koha ja kusagilt tuli alustada. Pean ütlema, et alustava õpetajana sain ikka korraliku šoki.

Esimesed aastad oli küll vähemalt kahekordne koormus. Kuigi nädalas tundub, et nii palju tunde ei ole üldse, aga tunne oli küll selline, et sa muud ei teinudki, kui ainult valmistasid tunde ette ja siis pärast parandasid töid. Esimesed aastad ma keskendusin ellujäämisele. Kuigi ma olin juba natuke küpsem inimene, oli ikka raske ja oleks tahtnud mingit moraalselt tuge ka. Hästi palju võimeldakse siis, kui tahetakse inimest tööle võtta. Siis lubatakse maad ja ilmad kokku. **Aga see**

hetk, kui ta on kooli saadud, siis keegi ei hoia kätt pulsil või ei küsi, kuidas sul läheb. Karm reaalsus tuleb natukene liiga karmilt. Ja kui on uus töötaja, ei osata end kaitsta ka. Ja siis ongi see, et mõeldakse, miks kõik koolist töölt ära tulevad. No sellepärast tulevadki.

Õnneks avanes kolme aasta eest võimalus kooli vahetada. **Tundus huvitav minna millegi uue juurde, kui et võib-olla siis hakata mingeid vanu asju murdma või lammutama või kangutama.** Nüüd saan rakendada meetodeid, millesse ma ise usun. Ja kooli õhkkonnaga olen ka palju rohkem rahul. Mul on väga toetav juhtkond ja koolis on üldse head suhted. Saan rahulikult minna ja juhtkonnast ükskõik kellega rääkida asjadest otse ja küsida või nõu paluda. Me olemegi hästi palju kogu aeg kõrvuti ja koos teinud. Siin on need vastutuserinevused, aga see tegutsemine on olnud üsna koos ja õlg õla kõrval. Ja meil ei ole ka ainult tõised suhted, meil on ka kooliväliselt mingisuguseid ühisüritusi.

Samas ei saa just öelda, et elu oleks nüüd kuidagi lihtsamaks muutunud. **Tööd on ikka meeletult palju ja eriti viimasel paaril aastal on mul üha rohkem tunne, et ma ei saa õpetamisele keskenduda.** Igasugu paberimajandust on ja koroonaga on tulnud uusi kohustusi, näiteks õpilaste testide kontrollimine. Vahepeal tundub, et see töö, mida ma olen tulnud tegema, õpetama, et see töö jääb kuhugi vaeslapse rolli. Et ma ei saa sellele nii palju pühenduda, sest on hulk asju, mis tahavad ka äratagemist. Ja just nagu need ootamatud asjad ka. Praegu see Ukraina asi ka, et kuidas sellest lastega rääkida. Ja pidevalt on õhus ebakindlus, mis nüüd järgmisel nädalal saab. Kas ma saan minna lastega ekskursioonile ja kas me ikka saame kõik füüsiliselt kokku saada. Või mis reegleid nüüd järgmisena muudetakse või mis järgmine katastroof ühiskonda tabab. **Sul on seal kuskil tunne kuklas, et järgmine hetk võib jälle midagi sellist tulla, mis muudab sinu rutinset tööd täiesti teistsuguseks ja sa pead sellega arvestama ja ümber harjutama.** Minu eas ei ole enam nii lihtne olla nii meeletult paindlik.

Aga õpetamine ja lastega töötamine on saanud mulle väga armsaks. **Õpilastega ei hakka kunagi igav ja iga päev toob midagi uut.** Me õpimegi kogu aeg koos ja lastel on nii palju häid mõtteid. Samuti olen ise nende aastate jooksul väga palju paremaks õpetajaks saanud. Ja eneseareng on see, mis mulle eduelamuse toob. **See on see tunne, kui sa ise tunned, et sa oled midagi ägedat teinud ja õpilastel oli tore ja sinusse suhtutakse hästi ja õpilaste silmad**

säravad. Sa kogu aeg tunned, et sa saad kogu aeg paremaks, ja minu jaoks isiklikult see on kõige väärtuslikum, just see arenemise koht.

Tulevikuperspektiiv

Ma ühest küljest väga väärtustan oma tööd ja ma tahaksin öelda, et olen viie aasta pärast ikka veel õpetaja. **Missioonitunne on mul endiselt tugev ja see on võib-olla see, mis mind seni koolis hoiab.** Keegi lihtsalt peab koolisüsteemis midagi ette võtma. Ja ma olen praegu täpselt õigetes tingimustes, et selles suhtes midagi muuta. Keskkond ja kolleegid on tõesti inspireerivad.

Teisalt, kui päris ausalt tunnistada, on aga nii, et ma olen tohutult kurnatud.

Õpetajad peavad ikka väga hulludes tingimustes töötama ja neilt oodatakse tegelikult võimatut. Kui see niimoodi jätkub, siis ma kardan, et ühel hetkel need inimesed, kes praegu on, need ei jaksa, ja need, kes on otsustamise koha peal, ütlevad, et ei, ma siiski tahaks natukene hõlpsamat elu. Ja ma ise praegu olen veel sellel lainel, et aga kes siis veel, kui mitte mina. Aga võib-olla ühel hetkel ma mõtlen, et ükskõik kes, aga mitte mina. **Päris ausalt ütlen, et nii hõredat tunnet kui praegu ei ole varem olnud jätkamise mõttes.** Tahaks küll. Ütleme nii, et igav ei ole ja õppida on veel ka nii palju. Et tahaks minna seda teed, aga ei tea, kas jaksab lihtsalt. **See lihtsalt on mingi hetk, kus ma arvan, et sa pead tegema valiku, kas sina ise või töö.**

Pausil Paula

„Gümnaasiumist ära tulles olin mina üks neid, kes arvas, et õpetajat minust ei saa.“

Pausil Paula

VANUS: 32

BAKALAUREUS: keskkonnakorraldus

MAGISTER: gümnaasiumi loodusteaduste õpetaja (lõpetamata)

KOOL: varem Tallinna suur kool, praegu kodune ema

ÕPPEAINE: bioloogia ja geograafia, 7.-10. kl

TÖÖSTAAŽ: 3 aastat

ÕPETAJAKUTSE: Ei

5 AASTA PÄRAST: Võib-olla õpetan väikeses maakoolis

HARIDUSKÄIK

- Enamiku õpetajatööks vajalikest teadmistest sain Noored Kooli programmist
- Magistriõpe ei valmista ette reaalseks õpetajatööks
- Sessioonõpe toimub ka nädala sees
- Ei arvestata tudengite eelneva kogemusega
- Individuaalset lähenemist ei ole

KUTSE OMANDAMINE

- Kutset mul ei ole, sest jätsin magistriõppe pooleli
- Kutse taotlemine tundub väga keeruline – kuskil ei ole selgelt kirjas, kuidas see taotlemine täpselt välja näeb ja mida tegema peab

ÕPETAJAAMETINI JÕUDMINE

- Tahtsin hoopis keskkonnateemadega seotud olla
- Ei tahtnud kunagi õpetajaks saada, aga sõbrad rääkisid, et sobiksin õpetajaks
- Sõbra kaudu kuulsin Noored Kooli programmist, kuhu kandideerisin ja osutusin valituks

ÕPETAJAKS OLEMINE

- Koormus kasvas üle pea ja põlesin läbi
- Lastevanematega oli keeruline suhelda – nad on kaitsepositsioonil
- Juhtkond oli alati lastevanemate poolel
- Vanemad kolleegid ei mõistnud mind, kui üritasin töö- ja eraelu vahele piire tõmmata

„Vahepeal oli täpselt selline tunne, et ainult mina tahan, et need lapsed õpiksid.“

Lühikirjeldus

Olen 32-aastane ja elan perega Järvamaal, kus oleme viimased aastad talu renoveerinud. Olen praegu kodune ema ja kasvatan oma nelja-aastast poega. **Minu elus on toimunud juba mitu kannapööret.** Õppisin bakas keskkonnakorraldust, mis on minu südameasi. Aga karjääriga keskkonna valdkonnas ei läinud eriti hästi ja **ma sattusin pärast mitut aastat otsinguid hoopis Noored Kooli kaudu kooli õpetama ja töötasingi kokku kolm aastat ühes pealinnas gümnaasiumis.** Seal tekkis ühel hetkel suur stress ja kui lapse sain, oli kõike korraga liiga palju. Õppisin samal ajal ka ülikoolis õpetajaks.

Teine kannapööre oligi siis, kui jätsin õpetajaameti seljataha. See oli üle-eelmisel aastal. Kolisime perega maale talusse elama, sest igatsesime rahulikku elu. Kuna ma olen Tallinna lähedal üles kasvanud, oli see suur samm. Nüüd olen juba kohanenud, oleme siin talu vaikselt üles ehitanud ja ma olen keskendunud sellele ja lapsele. **Viimasel ajal mõtlen siiski järjest rohkem, et tahaks minna uuesti kooli õpetama.** Aga kui, siis ainult väikesesse maakooli, kus ei ole nii palju õpilasi.

Õpetajaametini jõudmine

Olen olnud alati suur loodusearmastaja. Maailmas on nii tohutult palju keskkonnaprobleeme ja teismelisena arvasin, et minu missiooniks on nende leevendamine. Ma hästi valutasin südant igasuguste keskkonnaasjade pärast. Ja siiamaani on need teemad minu jaoks olulised. **Seetõttu läksin bakas keskkonnakorraldust õppima.** Arvasin, et asun hiljem tööle kas kusagil keskkonnaorganisatsioonis või midagi taolist. Mingis kohas, kus saaksin maailma paremaks muuta.

Ma ei oleks osanud end kunagi õpetajana ette kujutada. **Gümnaasiumist ära tulles olin mina üks neid, kes arvas, et õpetajat minust ei saa.** Ma olin tol hetkel arvamusel, et mulle ei meeldi kampade ees esineda ja kuigi ma olin koolis ka aidanud klassikaaslast, kui oli vaja mingiks kontrolltööks õppida ja nii edasi, siis ma seda üksjagu tegin, aga ma olin kindel, et õpetajat minust ei saa. Ma ei olnud ka eriline lastesõber, nii et mitte miski ei rääkinud selle kasuks, et õpetajaks saada.

Mitmed sõbrad on mulle samas rääkinud, et ma täiega sobiks õpetajaks. Näiteks need, keda ma gümnaasiumi ajal aitasin. Mulle tegelikult tõesti meeldis seda teha, hea tunne oli, kui keegi sai tänu minule mingist teemast paremini aru. Aga see ei tähendanud, et ma oleksin tahtnud kohe kooli joosta, klassitais mingeid teismelisi tundus ikka nagu hoopis teine asi.

Pärast ülikooli lõpetamist olid mul suured raskused töö leidmisega. Olin vahepeal töötü, vahepeal tegin suvalisi töid. Aasta käisin ka Lõuna-Ameerikas vabatahtlikuks. Siis leidsin küll erialase töö, aga pettusin selles üsna kiiresti. Samal ajal hakkasid minu vaated õpetamisele muutuma, kui **üks mu lähedasemaid sõpru astus Noored Kooli programmi.** Nägin tema õpetajaks kasvamise protsessi kõrvalt. Ta muudkui kiitis seda ja paistis, et see programm on tõeliselt hästi välja mõeldud. **Ja siis kuidagi hakkas sees küpsema mõte, et ma võiksin ju minna ja proovida koolis õpetada bioloogiat,** seda ma ju ometigi oskan. Ja kui kõik mulle kogu aeg räägivad, et ma oleksin väga hea õpetaja. Tähtis on ka see, et paralleelselt arenes mu peas mõte, et äkki võib nii-öelda maailma päästmise võti olla ka selles, kui õpetada noori loodust ja keskkonda hoidma.

Siis kandideeringi ise ka Noored Kooli programmi ja minust sai enese suureks üllatuseks õpetaja. **Pärast Noored Kooli astusin õpetaja magistrisse.** Enne lapse sündi jõudsin kaks aastat õpetada. Juba siis tajusin koolis palju pingeid ja see mõjutas mu vaimset tervist. **Kui laps sündis, sain natuke puhkust, aga siis läksin uuesti tööle.** Juba üsna õppeaasta alguses hakkas kõik allamäge minema. **Ülikool, väike laps ja suure koormusega töö, kõike seda kokku liites sain aru, et mul oli endal vaja vaimselt ka kuidagi ise ellu jääda.** Ei ole eriti motiveeriv, kui ööd on unetud ja siis oled veel kell kaheksa hommikul kuskil klassi ees. Kevadel otsustasin, et kool ei ole minu jaoks vähemalt praegu õige koht, ja lahkusin, sest kartsin juba tõsiselt läbipõlemist.

Hariduskäik

Pärast seda, kui olin keskkonnakorralduse baka lõpetanud, sain sisse Noored Kooli programmi. Kui programmi lõpetasin, otsustasin astuda ka õpetaja magistrisse. **Arvasin, et oleks mõttekas kohe täielik õpetajaharidus omandada, ja asja tegi lihtsamaks see, et ma sain Noored Kooli 60 EAP-d üle kanda.** Õppisin gümnaasiumi loodusteaduste õpetajaks, spetsialiseerusin bioloogiale. **Õpingutega oli kõige muu kõrvalt raske toime tulla ja need jäid pooleli umbes samal ajal, kui töölt lahkusin.** Tagasi mõeldes oleksin võinud ehk akadeemilise võtta ja kunagi hiljem lõpetada, aga tol hetkel tahtsin end tõesti kõigist köidikutest vabastada.

Noored Kooli on põhjus, miks ma kooli tööle läksin, ja põhjus, miks ma ka kooli jäin. See oli selline vahetu, konkreetselt minule suunatud tugi, mida ma sain nii õpetamise didaktika poole pealt, mida ma sain ka üldiselt. Et keegi käis sul kogu aeg klassiruumis ja aitas analüüsida. Ilma selle toeta ei oleks ma kindlasti koolis vastu pidanud, kui ma oleksin sinna mingit teist teed pidi läinud. Kui pärast magistrisse astusin, sain aru, kui väga mul oli vedanud. **Nägin kursakaaslaste pealt, et kuigi nad õppisid õpetaja magistris, siis nad ei saanud sealt ei mingit tuge ega ka piisavat kogemust.** Praktikant on ainult paar nädalat või need mõned ainepunktid, mis sa sealt saad. See tähendabki, et sa oled mõned korrad seal klassi ees ainult. Ja ei õpetagi algusest lõpuni tundi, vaid teedki mingeid osasid. Mitmed olid tegelikult juba tegevõpetajad, neil oli see kogemus olemas, aga ülejäänud ei osanud ettegi kujutada, kuidas koolis päriselt on. **Neid ootas või ootab kooli õpetama minnes suur šokk. Mul on kahju, et nad ei saa ülikoolist sellist kogemust, nagu mina sain Noored Kooli kaudu.**

Mis puutub veel sellesse, kui praktiline see magistriõpe on, siis üks asi, millest ma puudust tundsin, oli õppematerjalide tegemine. **Magister võiks olla see hea aeg, kus sa juba lood mingeid vahendeid või lood omale mingit kogumikku või teed neid asju läbi.** Meil oli liiga vähe aineid, kus õppematerjale ette valmistati. Ja isegi kui seda tehti, siis kuidagi liiga pealiskaudselt või teinekord mõne teema kohta, mida õppekavas tingimata ette ei võeta. Kui teha magistriõppeainetes need ained, kus luuakse mingeid õppematerjale, siis võiks suunata üliõpilasi tegema õppematerjale nende teemade kohta, mida päriselt ka koolis õpetatakse. Samas tean, et vähemalt mõnede kursakaaslaste jaoks olid need ained selles mõttes kasulikud, et nad said sealt oskusi, kuidas üldse õppematerjale luua. Mul endal oli sellega juba koolist teatav kogemus olemas.

Minu hinnangul õpetaja **magistris ei arvestata sellega, et paljud juba on õpetajad.** Kohati tundub, et nad eeldavad, et õpetajaks tulevad õppima need inimesed, kes ei ole õpetajad. Aga meie kursusel inimestest olid paljud tegevõpetajad. Näiteks on õppekavas aine, kus viiakse läbi minitund. Mina sain selle kogemuse juba Noored Kooli ajal, aga üks sõber rääkis, kuidas neile seal õppejõud ütles, et nüüd nad saavad esimest korda proovida tundi anda, mis oli selles seltskonnas eriti jabur. **Võib-olla aitaks sellest, kui õppejõud teaks, kes tal loengus on, kes tal**

seminaris on. Ja mõeldes ka praktikale, siis võiks üldse hinnata, millise tausta või millise pagasiga see inimene tuleb sinna õppekavale. Et kuidas need vaatluspraktikad ja koolipraktikad, et kuidas neid on kõige mõistlikum teha. **Mingisugustki individuaalsust ei tohiks olla ju nii raske saavutada.**

Lisaks on veel tobe, et **kuigi õpetaja magister on nime poolest sessioonõpe, siis tegelikkuses see ei vasta alati tõele.** Nad ütlevad, et on sessioonõpe, noh, näiteks Noored Kooli puhul sessioonõpe tähendas seda, et sa pidid reede-laupäev üle nädala kaks korda kuus heal juhul kohal käima, vahepeal isegi harvem. Siis neil, kui vaadata tunniplaani ja tahta võtta siis mingeid aineid juurde või täiendada ennast, siis see tähendab terve neljapäev, terve reede, terve laupäev. Ja see ei ole mõeldav, kui sa töötad samal ajal täiskoormusega, aga sessioonõpe peaks seda võimaldama. Kui sul on väga paindlik kool, siis võib-olla õnnestub korraldada, et saad nendel päevadel ülikoolis käia. Aga kui sa töötad täiskoormusega ja sul ei ole nii vastutulelikku juhtkonda, siis justkui ei saagi õpet läbida.

Õpingute jooksul oli hästi tunda, et **õppejõud nagu ei tee oma tööd hingega** ja see mõjutas õppe kvaliteeti. Kui õppejõud ütleb, et ma isegi ei hinda teie viimast kahte tööd, ma panen teile kõigile A-d sisse, siis see nagu näitab, et okei, ma võin rahul olla, et ma sain selle A, aga ma ei saanud mitte mingit tagasisidet, sest õppejõud ütleb, et tal on kiire, tal on mingid projektid. Ilmselgelt sul kett käib täiesti maha sellel hetkel üliõpilasena. Et ma ei taha üldse lugedagi seda meili, mis õppejõud kirjutas. Mingi siuke tunne tekib, et mis see järgmine vabandus nüüd on. Samas ma mõistan, et nad ongi raskes olukorras ja neil ei ole seda aega. **Fakt on lihtsalt see, et kui neil on terve hunnik projekte, mida nad peavad kirjutama ja haldama, siis ma näen, et see lektor ägab koorma all.** Et ta tuleb, kohvitass käes, loengusse, ta ei ole ette valmistanud. **Ja selle põhjus on see, et see, mida ta meiega seal teeb, on kõige vähem tasuvam osa tema tööst.** See on süsteemi, mitte õppejõudude viga.

Kutse omandamine

Kuna mul jäid nüüd õpingud pooleli, siis mul ei ole kutset. Kui oleksin magistri lõpetanud, oleksin selle automaatselt saanud ega poleks pidanud midagi ekstra tegema. Nii et olen natuke tobedas olukorras, mul on kogemus õpetajana ja õppinud olen ju ka, aga mul ei ole midagi ametlikku, mis seda tõestab. Olen kuulnud, et ilma kutseta on üsna tüütu, sest isegi kui ma lähen väikese konkursiga maakooli tööle, siis ikkagi tuleb igal aastal uus konkurss korraldada ja nii edasi. Ja ma tahaksin, et mul oleks see tõend olemas, et ma olen professionaalne õpetaja.

Nüüd, kus ma olen mõelnud uuesti kooli minemise peale, olen natuke uurinud, kuidas kutset taotleda. **See süsteem näib olevat natuke keeruliselt üles ehitatud.** Internetist ei olnud väga lihtne seda infot leida, et mida ja kuidas ma pean tegema. **Seal olid mingid kohad, millest oli raske aru saada – mida ma nüüd täpselt taotlema peaksin, mida selleks vaja läheb, kuhu ma**

selle info kirja panen ja kuidas vormistan. Jätsingi kogu selle asja praegu sinnapaika. Kui lähen jälle õpetama, eks siis katsun jälle süveneda.

Õpetajaks olemine

Minu õpetamise kogemus on üsna suurest pealinna koolist. Klassid olid suured ja koormus kasvas tihti üle pea. Õpetajatel on ilmselgelt liiga palju kontakttunde. Selle peale vist naeravad kõik õpetajad, kui öeldakse, et õpetaja koormus on 35 tundi nädalas. See, mis ma õhtuti teen, see on täiesti tasustamata töö minu jaoks. **Kui ma tahan hästi õpetada ja kui ma tahan, et õpilastel oleks huvitav, siis ma teen lisatööd nii kohutavalt palju.** Tundide ettevalmistamine, kontrolltööde koostamine ja parandamine võtab meeletult aega. Ja siis on veel mingeid lisaülesandeid, seda kõike peaks praegu justkui vabast ajast tegema. See lihtsalt ei tohiks nii olla, et õpetaja koormust arvestatakse ainult kontakttundide järgi.

Õpilastega sain ma enda arvates hästi hakkama ja suhted olid meil korras. **Kõige rohkem positiivseid emotsioone pakkus see, kui ma nägin, et õpilased on teadmised omandanud ja rakendavad neid ka oma elus.** Kui näiteks õpilane tuleb hiljem ja suudab need teadmised sulle tagasi peegeldada või ta teeb oma elus mingi valiku nende teadmiste põhjal. Näiteks ühed tüdrukud tulid mulle tunni lõpus rääkima, et nad veensid oma vanemaid, et nad saaksid HPV-vaktsiini. Südameteeb soojaks, kui ma tean, et olen suutnud kedagi aidata.

Suhted lastevanematega on ilmselt kõige keerulisem asi õpetaja elus. Tihti nad ei suutnud või ei tahtnud lapse kohta ausat tagasisidet vastu võtta. **Lapsevanemad on kaitsepositsioonil ja need ettepanekud, mida õpetajad teevad, on justkui halvad lapse jaoks.** Mõned lapsevanemad ootavad, et õpetaja annaks alla ja lihtsalt joonistaks lapsele „kolme“, mis tegelikult ei ole „kolm“. Ei taha tunnustada näiteks, et lapsel on erivajadus ja diagnoos tegelikult aitaks last. Nad kujutavad ette, et me nagu kiusaksime neid, kuigi tegelikult me lähtume sellest, mis on lapsele kõige parem. **Mingisugused valehäbid on, ei lubata oma lastel ebaõnnestuda.** Kui üks hetk kunagi tuleb see tagasilöökk, siis lapsed ei saa endaga hakkama, nad ei suuda enda emotsioonidega toime tulla, nende tunnetega, mis nende sees on, sest nendele ei anta kogemusi, selleks et ebaõnnestuda või et oma vigu parandada või et oma vigu tunnustada. Ja samal ajal on lapsevanemad väga agarad õpetajat kritiseerima. **Kui lapsevanem ütleb sulle, et sa teed midagi valesti, siis andke andeks, kes meist on õppinud õpetajaks.** See häiris mind. Lapsevanemad konkreetselt ründasid.

Olukorra tegi veel hullemaks see, et **ma ei saanud juhtkonnalt mingit tuge.** Probleem võis olla tõesti niimoodi, et õpetaja tegi kontrolltöös hindamisel vea. Ja **juhtkond oli 90% ajast lapsevanema poolel.** Et ma pidingi lihtsalt jõuga ka teinekord, kui ikkagi oli õigesti parandatud ja kõik, aga lapsevanem arvas, et on nii-öelda ebaõiglaselt hinnatud, siis ma pidin selle jõuga ära muutma paremaks. Noh, see on ka tegelikult ju teiste klassikaaslaste suhtes ebaaus. See oli esimene asi, mis mind vankuma pani, et miks mind ei toetata. **Vahepeal oli täpselt**

selline tunne, et ainult mina tahan, et need lapsed õpiksid. Lapsevanemad tahtsid, et lapsed saaksid head hinded kätte, ja juhtkond tahtis, et lapsed saaksid head hinded kätte, sest siis on lapsevanemad õnnelikud. Kõik see kokku mõjus vaimselt väga rusuvalt.

Kolleegidega oli läbisaamine erinev, kuidas kellega. Õnneks oli neid, kellega sai rääkida ja kes mind tõesti rasketes olukordades toetasid. Kõige raskem oli kohati suhelda vanema põlvkonna kolleegidega, eriti kui jutt puudutas õpetajate õigusi ja kohustusi. On erinevus ikkagi generatsioonide vahel. **Mul on tunne, et on väga palju vanemaid pedagooge, kelle jaoks see töö ongi elu** ja siis neil ongi see, et keegi peab ju tegema, või teine variant on see, et õpetajatel on alati raske olnud, ise sa ju teadsid seda, kui sa tulid. Ja siis **kui on näiteks need nooremad inimesed, kes julgevad öelda, et kuskilt läheb piir või see ei ole normaalne, siis mulle tundub, et see tekitab konflikte.** Siis öeldakse, et noored nõuavad või noored ei tee.

Tulevikuperspektiiv

Ma ei oska kindlalt öelda, kus ma viie aasta pärast olen. **Mõtlen tihti tagasi kooli minemise peale.** Uue majapidamisega on juba vähem tööd ja ma tahaksin vaikselt lapse kõrvalt midagi teha, esialgu osalise koormusega. Ma olen hästi tänulik, et ma avastasin enda kutsumuse õpetamises, oleks võinud vabalt ka teistmoodi minna. Nüüd ma saan aru, et ma olen hingelt nii õpetaja, et ma ei saa sellest mööda käia. Samas olen natuke ettevaatlik, sest eelmises koolis oli palju probleeme. Abikaasa ütleb ka, et ta nägi, kui raske mul oli, ja ta ei taha, et ma peaksin sama asja uuesti läbi elama nagu nende lapsevanematega. **Suure kooli ma ei tahagi enam minna. Ma kaalun kooli tagasiminemist sellepärast, et siin on mul reaalselt kodu kõrval väike külakool.** Seal on vähem õpilasi ja kuuldavasti tore juhtkond. Nii et ma usun, et viie aasta pärast ma võin olla õpetaja seal maakoolis.

Ambitsioonikas Amelia

Ambitsioonikas Amelia

„Mina arvan, et selleks, et teada, kas ma magistris ka tahan edasi õpetajaks minna, võiks ma bakalaureuses natukene ka seda maitset suhu saada, et kas ma ikka tahan.“

VANUS: 23
BAKALAUREUS: matemaatikaõpetaja
KOOL: põhikool Tartu
ÕPPEAINE: matemaatika ja informaatika 5.-7. kl (enam ei õpeta)
TÖÖSTAAŽ: 1 aasta
ÕPETAJAKUTSE: Ei
5 AASTA PÄRAST: Töötan erasektoris, loodetavasti läheb meie enda start-up'il hästi

HARIDUSKÄIK

- Õppisin bakas ainult ainealaseid asju, pedagoogikat oli seal ikka väga vähe
- Polnud ühtegi ainet, kus ma oleks saanud õpetamist proovida
- Erinevate vajadustega õpilaste kaasamisest ei räägitud üldse

KUTSE OMANDAMINE

- Mul ei ole plaanis kutset omandada, sest mul ei lähe seda vaja
- Ma ei saa aru, miks ma bakalaureuse läbimisel kutset ei saa – mis mõtet sellel õppel siis üldse on, kui ma tegelikult selle ajaga õpetajaks ei õpi?

ÕPETAJAAMETINI JÕUDMINE

- Ei teadnud päris täpselt, mida teha tahan
- Polnud läbimõeldud otsus, tahtsin lihtsalt ülikooli sisse saada
- Tahtsin lihtsalt proovida, mida see amet endast kujutab

ÕPETAJAKS OLEMINE

- Distipliini oli väga raske hoida, aga võib-olla oli raske vanuserühm
- Kolleegid olid toredad, aga me oleks võinud omavahel rohkem õppematerjale jagada
- Nii noore inimesena on õpilaste pereprobleemidega väga raske toime tulla, selleks ei valmistata üldse ette

„Ma arvan, et ma olen üsna selline paindlik ja hea suhtleja, ma tulen õpilastele vastu. Aga see võib olla ka mu nõrk külg, kus siis avaldubki see distipliini puudumine, et ma ei suuda olla piisavalt karm.“

Lühikirjeldus

Olen 23-aastane, elan ja tegutsen Tallinnas. Mul on põgus kogemus õpetajana. Õppisin bakas reaalinete õpetajaks ja töötasin baka viimase aasta ühes Tartu koolis. Õpetasin seal 5.–7. klassile matemaatikat ja informaatikat. Olin seal ainult ühe õppeaasta, sain juba siis aru, et õpetamine ei ole tegelikult minu jaoks.

Praegu tegutsen ühes suht uues *start-up*'is. Üks sõber kutsus mind kampa, neil oli veel paari inimesega tekkinud mõte luua uut tüüpi õppimisplatvorm, millel oleks ka äpp. Ta arvas, et kuna mul on hariduse taust, pealegi ma jagan matemaatikat ja natuke ka IT-d, et siis ma sobiks hästi. Ja see tundus hästi põnev. Enne haridusteaduste õppimist olid mul suured plaanid saada ärimaailmas edukaks. Vahepeal jäid need kuidagi soiku. Nüüd olen taasavastanud endas inimese, kes tahab elus kaugele jõuda. Mul on tunne, et õpetajana oleks see välistatud.

Õpetajaametini jõudmine

Gümnaasiumi ajal mõtlesin, et tahaks proovida ärimaailmas läbi lüüa. **Kandideerisin äriinfotehnoloogia bakasse, aga ei saanud sisse.** Olin siis alles 18 ja see lõi mu päris rööpast välja. **Hakkasin endas väga palju kahtlema** ega olnud kindel, mida ette võtta, kuna ülikoolide kandideerimistähtjad olid juba möödas. Töötasin mõnda aega ettekandjana ja reisisin natuke Euroopas ringi.

Siis tuli jälle kevad ja avanes võimalus uuesti ülikooli astuda. Mõtlesin äriinfotehnoloogia peale, aga kartsin teist korda ebaõnnestuda. Mida ma oleksin siis peale hakanud? Minu ambitsioonid olid ka kõikuma löönud, mõtlesin, et äkki tasuks minna rohkem kindla peale välja, õppida midagi, millega saan tööle. Vaatasin erinevaid õppekavasid ja mõtlesin, et mida ma siis peale hakkan. Ja siis vaatasin, et ah, matemaatika mulle meeldib, ja lähen õpin siis seda. **Kuna puhas matemaatika tundus jälle selline ebakindel asi, valisin reaalinete õpetamise.** See polnud mingi eriliselt läbimõeldud otsus, pigem lihtsalt juhtus nii.

Saingi sisse ja olin täitsa rahul, et miski oli nüüd nagu paigas ja mul oli kindel siht. Kui ma juba õppisin ja õppekavaga lähemalt tutvusin, siis mind üllatas, et seal ei olnud midagi sellist, kus saaks õpetamist proovida. **Mina arvan, et selleks, et teada, kas ma magistris ka tahan edasi õpetajaks minna, võiksin ma bakalaureuses ka natukene seda maitset suhu saada, et kas ma ikka tahan.** Kas või mingi pisike nädalane praktika või nii-öelda töövarju variant või midagigi. **No kuidas ma saan teada, kas õpetamine on asi, mida ma tahan teha, kui ma ei saa seda proovida?** Ja kas minus on üldse õpetaja potentsiaali? **Sellepärast otsisin ülikoolivälist võimalust kusagil kasvõi natuke õpetada.** Ühes koolis oli vaja parasjagu matemaatika ja informaatika õpetajat ja kuna seal koolis töötas üks mu sugulane, siis ta ütles mulle, et ma võiksin kandideerida. Mõtlesin, et mis mul ikka kaotada on. **Saingi tööle,** kuulsin sugulaselt, et juhtkond tahtis anda mulle noore õpetajana võimaluse end tõestada.

Õpetasin seal terve bakaõpingute kolmanda aasta. Selle aja jooksul sain aru, et ma vist ei sobi väga hästi õpetajaks. Ma ei suutnud tihti õpilastega toime tulla ega distsipliini hoida. Koormus oli ka üle pea. Leidsin, et lõpetan baka ikka ära, aga edasi vaatan uuesti midagi muud. Iseenesest võib sellest haridusest tulevikus siiski kasu olla. Mingis mõttes on hea, et ma sain selle kogemuse töötades juba õpingute ajal, et ma tean, kuidas sealt siis edasi liikuda, et kas ma siis päriselt tahan õpetaja olla või mitte. Võib-olla nende õpingute ajal võib tekkida selline natukene illusioon või mull, aga kui jõuad päriselt kooli, siis see reaalsus võib olla natuke teine.

Hariduskäik

Õppisin **bakas matemaatikaõpetajaks**. Õppekavas olid mõned päris huvitavad ained. **Aga kohati ma ei saanud aru, miks õpetajaharidusest saab nii vähe oskusi õpetajatööks**, ma õppisin ikkagi enamjaolt ainealaseid asju ja seda pedagoogilist osa oli seal ülivähe. Minu jaoks oli kummaline see, et see on õpetaja bakalaureus, aga kohustuslikus programmis pole üldsegi sees sellist ainet, mis annaks reaalselt korraks kogemuse teha seda, täitagi seda õpetaja rolli, teha ainekavad ette, minna klassi ette, viia 45 minutit tund läbi ja kõik see muu, mis õpetajaameti juurde käib. **Minu arust on hilja, kui sa alles magistris saad tegelikult aru, kas sa tahad õpetajaks minna või ei taha**. Kui selgub, et ei taha, siis oled mõttetult palju aega niisama ära raisanud.

Lisaks praktikale oleks palju abi sellest, kui ülikoolis oleks midagi mentori taolist, kes sind juhendaks, kes vaataks näiteks, kuidas sa õpetad, ja annaks tagasisidet. Ja kui oled praktikal ja on mingi keeruline olukord, siis saaks nõu küsida. Juhendamist tahaks, et oleks tunduvalt rohkem. See peaks olema see, et see inimene saab korra välja öelda mingile juba haridusteemal kogenud inimesele midagi, mida ta tunneb, ja ta saab mingi adekvaatse refleksiooni. Et ta tunneb selle olukorra ära ja ütleb sulle adekvaatselt vastu, et mida sa võiksid harjutada ja mida teha. Isegi kui ma käisin õpingute ajal koolis õpetamas, siis ma tundsin end väga üksi ega teadnud, mida ma teen hästi ja kus oleks arenguruumi.

Koolis tundsin väga puudust ka teadmistest ja oskustest, kuidas erivajadustega õpilasi õpetada. **Mida oleks õpetajahariduses rohkem vaja, on kaasav haridus**. Ja sellega seonduvad teemad, sest neid erinevate erivajadustega õpilasi kipub koolides praegu olema väga palju. Kuidas kõige sellega toime tulla ja paremini toetada neid lapsi. Kui juba keskmiste põhikooli alguse õpilastega on keeruline, siis lisaks sellele on klassis alati mõned õpilased, kellel on näiteks hariduslik erivajadus. Ma tahtsin aidata neil õpilastel õppetöoga paremini hakkama saada, aga ma ei osanud kuidagi, ja see mõjus ka mulle emotsionaalselt. **Õpetajana töötades oli pidevalt tunne, et rasketeks asjadeks ei ole keegi ette valmistanud**. Mingid asjad ilmselt tulevadki kogemustega, aga siin on ju kindlasti konkreetseid meetodeid, mille peaks ülikoolist kaasa saama.

Kutse omandamine

Mul ei ole õpetajakutset ja mul ei ole plaanis seda omandada, sest mul ei lähe seda vaja. Ma ei teagi, kuidas see täpselt käib. Võiks ju arvata, et kui ma olen õpetajahariduse läbi teinud, saan kutse, sest see haridus peaks õpetajaametiks ette valmistama. Kui riik või mingi amet arvab, ei valmista piisavalt, miks siis üldse on selline õpe? Miks ei ole näiteks kohe viieaastast õpet või midagi taolist? **Ma arvan, et on tobe, et minu haridusega ei saa mingit tõendit, et ma sobin kooli õpetajaks.** Selles mõttes on see arusaadav, et ega ma ei tunne ka, et ma oleksin bakast vajalikud pedagoogilised oskused saanud, aga mis selle õppe *point* siis üldse on?

Üks mu kursaõde, kes ka aasta tagasi lõpetas, mõtles, et läheks äkki Noored Kooli programmi kaudu õppima. Ta ei tahtnud magistrisse astuda, sest tema vanem vend oli õpetaja magistriõpet suht teravalt kritiseerinud, aga Noored Kooli kohta oli ta ainult head kuulnud. Ja ta üllatus, et teda ei võetud vastu, sest väidetavalt ta ei kvalifitseeru, kuna tal on juba õpetajaharidus. See baka rikkus selle võimaluse tema jaoks ära ja samal ajal tal ei ole mingit kvalifikatsiooni. Ta jäi kahjuks süsteemi vastuolude vahele kinni.

Õpetajaks olemine

Minu õpetajakogemus jäi lühikeseks, töötasin koolis täpselt ühe õppeaasta. Sellest piisas, et mõista, et ma tahan minna mingit teist teed. Teiselt poolt oli see selles mõttes positiivne kogemus, et see oli midagi uut ja ma õppisin sealt enda kohta päris palju. **Kõige paremad emotsioonid koolist tulid just siis, kui ma olin mingi väljakutse või raskuse ületanud,** midagi ära teinud. Näiteks suutnud mingi raske teema õpilasele selgeks teha. Või tunnis rahulikult jääda, kui tahtsin sisimas karjuda või nutta. Nüüd olen jälle kogemuse võrra rikkam ja tugevam ka, et sain hakkama.

Põhiprobleemiks oli mul distsipliini loomine, et kuidas seda nooremate õpilastega päriselt teha. Tunnis oli sageli distsipliiniprobleem, ma tihti ei saanud kontakti või sellist korda loodud. **Ma olen hiljem ka mõelnud, et võib-olla lihtsalt minule ei sobinud ka nii noored õpilased,** et mul oli nagu raske nendega toime tulla. Asi võis olla puhtalt minus. Ma arvan, et ma olen üsna selline paindlik ja hea suhtleja, ma tulen õpilastele vastu. Aga see võib olla ka mu nõrk külg, kus siis avaldubki see distsipliini puudumine, et ma ei suuda olla võib-olla piisavalt karm. Võib-olla oleks läinud paremini ja valutumalt, kui mul oleks olnud koolis mentor. Ma arvan, et tolles olukorras olekski saanud rohkem seda toetust olla äkki, aga ma ei tea ka.

Kolleegidega sain muidu normaalselt läbi. Suhtlus jäi küll ametlikumaks, kui ma oleksin võib-olla tahtnud, aga kõik olid viisakad ja meil ei olnudki eriti palju aega, et saaks lähedasemaid suhteid arendada. Üks intsident kolleegiga häiris mind küll väga. Ükskord oli mul mingi kriis

õppematerjalide ja ideede osas. Üritasin ühe vanema matemaatikaõpetajaga kontakti leida. Tahtsingi teada, mis tema teeb, et äkki on mingeid huvitavaid mõtteid, siis tegelt sealt ei tulnud väga midagi või mul oli pigem selline tunne, et ta pigem ei taha väga jagada ja siis ma üritasin pigem ise hakkama saada. See oli minu jaoks ootamatu, sest ma teadsin näiteks tuttavatelt, et nende koolides jagatakse omavahel õppematerjale. See tugi ei ole ju ainult ühepoolne, et ma ootan, et mind aidatakse, aga just see, et kui ma tean, et teisel õpetajal on samad klassid, mis minul, paralleelklassid, siis minu arust on kuidagi loogiline, et me jagame üksteisele oma materjale. Ma tean ka koole, kus see täiesti niimoodi toimib, et ongi Drive'is ühised kaustad, ühised materjalid, kõik see, et see ju ei võta kelleltki vähemaks, vaid see pigem annab juurde. Ma arvan, et samamoodi oleksin mina saanud pakkuda talle mingeid uudseid ideid, mida tema ei ole kasutanud. Ma ei saa sellisest asjast üldse aru, siin oli vist mingi kadedus mängus, et hoian kõik endale.

Ma ei olnud küll klassijuhataja, aga **lapsevanematega puutusin vahel kokku**. Tegelikult tihemini ja lähemalt, kui mulle oleks meeldinud. Kui rääkisin sellest mõne kolleegiga, siis nad ütlesid, et lapsevanemad ongi hakanud palju rohkem sekkuma ja ka aineõpetajatega kontakti otsima. Ja mitmed lapsed tulevad probleemsetest peredest. Ma ei oodanud, et see on mingi teema, millega ma peaksin õpetajana tegelema. **Inimeste pereprobleemide lahendamine ei ole see, miks ma kooli tuln.** Noore alustava õpetaja puhul on see selge *overkill*. Kui sulle tuleb nelja lapse ema või isa ja neil on võib-olla ka siuksed probleemid, et sa pead aru saama, kuidas perekonnad sisemiselt toimivad. Kui sa näed nelja lapse puhul sarnaseid jooni, siis sa saad aru, et kodus on mingi probleem. Kui see vanem tuleb järsku sinna ja ütleb, et meil ei ole mitte mingeid probleeme. Ja siis sa pead kuidagi sellest üle saama, olema kuidagi psühholoogilise nõustaja rollis seal lausa. Kui on mingid rasked teemad, mis vajavad arutamist, või mingid üleastumised lapse puhul teemaks, siis kuidas sa tood need teemad lauale niimoodi, et lapsevanem ei tunneks, et tema last solvatakse või nurka mängitakse. Hästi keeruline teema.

Tulevikuperspektiiv

Viie aasta pärast näen end erasektoris. Loodan väga, et meie *start-up*'il läheb hästi ja et oleme siis juba edu saavutanud või saavutamas. Et meil on platvorm valmis ja käigus ja et sellel on palju kasutajaid. Ma tean küll, et *start-up*'idel ei ole praegu lihtne. Aga me näeme kõik kõvasti vaeva ja meil on väga hea sünergia. Ma usun, et eeldused on meil igatahes head. Vaatame ikka tähtede poole. Kui läheb kehvasti, siis tuleb midagi uut välja mõelda. Äkki proovin ka kunagi uuesti TalTechi astuda või mingi huvitava äri- või IT-kursuse või programmiga liituda.

Kui mõelda veel kaugemale, siis **ma ei ütleks niimoodi, et ei, mitte kunagi ma ei õpeta mitte midagi**. Kui elu mind viib selleni, et mul on vaja õpetada või ma tahan õpetada, siis mul on absoluutselt see võimalus. Äkki tuleb aeg, kus ma olen juba piisavalt kaugelt jõudnud ja tahan

rohkem ühiskonnale tagasi anda. Siis äkki läheks kunagi kooli tagasi. **Aga lähema paarikümne aasta jooksul ma seda pigem hästi ei usu.** See ei ole piisavalt väljakutseid pakkuv amet. Karjäär on väga lineaarne. **Ühtegi noort inimest ei motiveeri tegema elu lõpuni sama asja.** Või okei, neid kindlasti on, kes õpivad ühte ametit ja siis tahaks teha elu lõpuni samat asja. Reaalsuses suurem osa, me ju teame tänapäeval, iga 5–7 aasta tagant ameti vahetamine on tänapäeval täiesti okei. Töökoha, ameti vahetamine. Aga siin ei ole ambitsiooni, **selles ametis ei ole ambitsioone.** Kõik ei saa õppejuhtideks, kõik ei saa direktoriteks. Ja olgem ausad, õpetaja kuvand on ühiskonnas praegu suht kehv. Ideaalmaailmas võiks rohkem ka väärtustada, mis tööd õpetajad teevad. Kardan, et selleks, et siin midagi muutuks, läheb veel palju aastaid või isegi aastakümneid aega. Aga *never say never.*

KOKKUVÕTVAD TÄHELEPANEKUD

Sii peatükki oleme kokku koondanud üldised tähelepanekud, mis intervjuude käigus esile kerkisid. Nii mõnedki tähelepanekutest on juba eelnevalt inimeste juures välja toodud, aga nende kõrval leidub ka sellised tähelepanekud, mida oli keerulisem inimeste juures märkida, kuid mida peame siiski oluliseks rõhutada. Õpetajahariduse edasise kujundamisel tasuks nende tähelepanekutega arvestada.

Magistriõpe

Õppejõudude roll ja mõju

Väga palju oleneb õpetajahariduse omandamisel õppejõududest, kellega õpingute jooksul kokku juhtutakse. **Õppejõul võib tulevastele õpetajatele olla suurem mõju kui konkreetsel ainel, mida see õppejõud õpetab.** Enamasti on õppejõud toetavad, inspireerivad ja vastutulelikud. Osatakse arvestada, et paljud üliõpilased töötavad õppimise ajal, ning seetõttu ollakse paindlikud ning valmis tööde ja tähtaegade osas läbi rääkima. Üliõpilased tunnevad, et nad on hoitud ja toetatud.

Siiski leidub ka neid õppejõude, kelle pühendumuses on puudujäärke. Taipamine, et õppejõud tegeleks parema meelega muude asjadega kui loengu andmisega, mõjub demotiveerivalt ka kõige püüdlikumatele üliõpilastele. **Õppejõudude vähese pühendumise põhjusena nähakse kõrghariduse alarahastatust.** See tähendab, et õpetamine moodustab õppejõudude sissetulekust kõige väiksema osa, mis viib selleni, et oma aeg ja energia pannakse loengute ettevalmistamise asemel näiteks teadusprojektide läbi viimisesse või projektitaotluse koostamisesse.

Igal sammul on näha, et kõik seal hoolivad õpetajaametist ja sellest õpetaja tulevikust. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

“ Kui neil on terve hunnik projekte, mida nad peavad kirjutama ja haldama, siis ma näen, et see lektor ägab koorma all. Et ta tuleb, kohvitass käes, loengusse, ta ei ole ette valmistanud. Ja selle põhjus on see, et see, mida ta meiega seal teeb, on kõige vähemtasuvam osa tema tööst. (Roland, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

Praktika

Õpetajahariduse omandamise üheks läbivaks märksõnaks on „praktika“. Magistris pakutakse praktikat mitmes vormis ehk saab nii tunde vaadelda kui ka ise mõned korrad klassi eest seista. Samuti saab teistele tudengitele tagasisidet anda. Kaastudengite tagasisidet hinnatakse kõrgelt, eriti kuna enamik neist on praktiseerivad õpetajad. Paljudes ainetes peab olema praktiline väljund, olgu selleks siis tööleht või mõni muu õppematerjal. Nii et praktikat justkui saab.

Sa kas lood mingi õppevahendi või tunnikava või töölehe. Alati peab väljund olema sellel asjal, mis sa teed. Reaalselt kasutatav väljund. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

Ometi jääb praktika puhul nii mõndagi vajaka. **Esiteks on praktika, kus tudeng saab ise klassi ees seista ja õpetada, väga lühiajaline.** Klassi ees ollakse ainult ühe osana tunnist, ühe täispika tunni otsast lõpuni läbiviimist on väga harva, ühe teema selgeks õpetamist veel vähem. Soovitakse pikemat ja põhjalikumat praktikat, et näeks, kuidas on päriselt koolis töötada. Praegu jääb reaalne õpetajaks olemise kogemus praktika käigus saamata.

“ See praktika pool võiks olla tõhusam. Või et saaks sellist päris kokkupuudet selle tõelise olukorraga. Ma usun, et siis need inimesed, kes tulevikus pigem ei valiks seda tööd, saaksid kohe otsustada, et see pole minu jaoks. (Inge, kutse olemas, töötav õpetaja)

Teiseks võivad eri tüüpi praktikad langeda ühele ajale ja kattuda ka magistritöö kirjutamisega. See lisab tudengitele pingeid, mida annaks ehk maandada, kui praktika oleks mingil moel hajutatud.

Kolmandaks on juba tegutseva õpetajana praktika läbimine kohati kasutu ja pigem logistiline õudusunenägu, eriti kui praktika jaoks tuleb sõita mõnda teise linna. Kindlasti annab nendest tundidest midagi kaasa noppida, aga tegutsev õpetaja kasutaks seda aega pigem oma tundide ettevalmistamiseks. **Töötav õpetaja võiks saada oma töökohta praktikabaasina kasutada.** Samal ajal õppida, töötada ja ka praktilal käia on väga keeruline.

See oli 90% ikkagi täiesti mõttetu logistiline ja ajaline kulu. Vahepeal vaatad, et satud mingit käsitööundi vaatama ja siis seal on tegelikult tüdrukute juturing ja siis öeldakse, et teil ei ole siin midagi vaadata, et nad heegeldavad terve tunni. (Roland, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

Didaktiliste oskuste omandamine

“

Pigem ongi kasu olnud ainespetsiifilistest, nt bioloogia didaktika või geograafia didaktika. (Riina, magistrant, töötav õpetaja)

Palju kasu on konkreetsetest aine õpetamisega seotud kursustest. Nii mõnelgi õppekaval tehakse neid asju käsikäes – kõigepealt õpitakse ise üks teema selgeks ja sinna kõrvale õpitakse kohe, kuidas seda teemat võiks õpilastele edasi anda ja milliseid harjutusi õppetöös kasutada. **Kuigi didaktika on õppekavades täiesti sees, võiks seda kohati isegi rohkem olla.** Teoreetilised teadmised teemast ja teema praktilised õpetamisoskused oleks tarvis omavahel veel tihedamalt kokku siduda.

Eriateadmiste omandamine

Need õpetajad, kes ei ole bakalaureuses õppinud sellel erialal, mille aineõpetajaks nad soovivad saada, **tunnevad magistris eriateadmistest väga suurt puudust. Keeruline on edasi anda ainet, milles end väga kindlalt ei tunta.** Puudujääkide korvamiseks võetakse mõnikord lisaaineid, nt alusteadmisi füüsikast, keemiast või ka eesti keele struktuurist.

Üldine õppekvaliteet

Üldjoontes ollakse magistriõpingutega rahul ja teadmisi-oskusi saadakse kuhjaga. Siiski on üht koma teist, millega ollakse rahulolematud. **Kohati on õpe liiga teoreetiline ja antakse liiga palju üldaineid, selle asemel et rääkida kohe süvitsi sellest, kuidas konkreetset ainet õpilastele edasi anda.** Ka on juhtumeid, kus tundub, et õppejõud ei taha ise ajaga kaasas käia, vaid õpetavad ikka nii, nagu seda on juba aastaid tehtud. Õpetamismeetodid ja õpikäsitlused on kohati vananenud.

“

Mulle tundub, et paljud haridusalased ained on tehtud linnukese pärast. Need teoreetilised ained annavad tugeva baasi, et minna edasi teadusesse, aga õpetaja haridus peaks olema siiski rakenduslik. (Marek, kutse magistrist, töötav õpetaja)

Vähemalt see osakond, kus mina õppisin, nad lasid vana rasva pealt. Ma ikka päris palju ülikoolis ragistasin, et „aga tehke nii, või näidake meile, kuidas veel saab“. Mul oli väga lihtne nendes pedagoogilistes ainetes seal. (Kätlin, kutset ei ole, õpetajaametist loobunu)

“

Seal on palju udu ja mulli. (Piret, kutse magistrist, töötav õpetaja)

”

Tajutakse ka, et õppetöö käigus ei osata arvestada sellega, et enamik tudengitest juba töötab õpetajatena. Esimeste kursuste jooksul, kus tuleb teiste tudengite ees minitund läbi viia, rõhutavad õppejõud sageli, et see ongi see hetk, kus kõigil

on võimalik oma esimene klassi ees seismise kogemus kätte saada. Tegelikuses on aga suur osa tudengitest juba tükk aega õpetanud, nii et esimesest õpetamise kogemusest on asi kaugel.

“ Kohati tundub, et nad eeldavad, et õpetajaks tulevad õppima need inimesed, kes ei ole õpetajad. Aga meie kursusel umbes 80-90% inimestest olid tegevõpetajad. (Riina, magistrant, töötav õpetaja)

See seltskond, kes seal õpib, nad on juba koolis töötavad, oskavad inimesed. Nad ei ole mingid lihtsalt algajad seal. Ja nad väärivad ikka väga palju kõrgemat taset kui see, mis neile sealt anti. (Roland, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

Samamoodi võib juhtuda, et kuigi tegu on sessioonõppega, mille käigus peaksid loengud toimuma nädalalõppudel, satuvad mõned loengud ikkagi mõnele teispäevale või kolmapäevale. Kui samal ajal tuleb ise koolis tundi anda, võib selle kursuse läbimine töötavale õpetajale palju peavalu valmistada. Enamasti on aga nii tööandjad kui ka õppejõud vastutulelikud ja jõutakse omavaheliste kokkulepeteni. Ülikoolidel tuleks jälgida, et sessioonõpe ei läheks lubatud ajaraamist välja. Samuti oleks tarvis soodustada seda, et koolitöötajana oleks vastutulelik ja arvestaks, et nende töötaja õpib.

Õpetajakutse

Kutse vajalikkus

Õpetajakutse tekitab paljuski kahetisi tundeid. Üheltpoolt kutset väärtustatakse ja ühtlasi tajutakse, et kutse omandamine on vajalik. See on justkui sõel, mis nii-öelda eraldab terad sõkaldest.

“ Ma selles mõttes olen jube selle poolt, et ega ei saa teistmoodi õpetajaks kui õpetades. See, kui sa realselt õpetad, selle kaudu sa õpidki. Aga me ei saa ära kaotada kutset ja kvalifikatsiooni. No okei, ühe aasta õpetad, sellega saad kogemusi. Ühe aastaga saab ka tegelikult kohutavalt palju kahju teha juba, kui sul ei ole õrna aimugi, mis sa teed. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

“ On õpetajaid ka, kellel on kutse ja kvalifikatsioon, aga kes ei tohiks mingil juhul õpilastega kokku puutuda. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

Teisalt aga ei olda üldse kindlad, millist väärtust kutse omandamine õpetajale annab. Pigem tundub, et kutse omandamine on puhas formaalsus, sest õpetaja kvaliteeti see siiski ei näita. Oma kolleegide pealt nähakse, et õpetajakutse saavad hõlpsalt omandada ka need inimesed, kes lastega töötama ei sobi.

Kutset on tarvis selleks, et ei peaks enam tähtajalise töölepinguga töötama või et kool oleks riigi juures heas nimekirjas.

“ Oli see sellepärast, et ütleme otse, kool on meil väike ja oleme igaühel niimoodi peo peal, ametnikel, et eks meil ilmselt oli vajadus, et neid kutsega inimesi oleks mingi kriitiline hulk. Ja täitsa ausalt ütlen, et kui ei oleks olnud see põhjus, siis ma ei oleks ilmiski seda tegema hakanud, sest et isiklikult tunnen, et mina sealt midagi ei saanud ja see võttis päris palju aega ära, eks selliseid, närve ka. Ja oma kooli pärast tegin, puhtalt lojaalsusest. (Inge, kutse olemas, töötav õpetaja)

Kutse taotlemise protsess

Kutse taotlemise protsess jääb enamasti ebaselgeks ja tundub liiga keeruline. Ei olda kindlad, millised sammud tuleb läbida ja kui need sammud on läbitud, kas siis tõepoolest saadakse kutse kätte. Info on killustatud ja vastuseid on keeruline leida.

Protsessi läbinud on selle suhtes pigem kriitilised. Kuigi on huvitav enda kogemust mõtestada ja portfooliot kokku panna, seatakse suure küsimärgi alla, kas portfoolio ikka tõepoolest näitab õpetaja pädevust. Kuigi portfoolio kokkupanemiseks võiks arvestada mitu nädalat, leidub ka selliseid õpetajaid, kes on oma portfoolio koostanud loetud päevade või tundidega ja siiski edukalt kutse kätte saanud. See vähendab kutse tõsiseltvõetavust.

“ Kutsekoja kaudu ei saanud selget vastust, mida ma täpselt pean tegema. Kuupäevad, summad, intervjuu ajad on kirjas, aga vähe infot selle kohta, mida peab täpsemalt tegema, et olla kindel, et saand selle kutse. (Merilin, kutset ei ole, töötav õpetaja)

“ Ma ei ole kindel nimelt, kas see kutse saamine või andmine tegelikult toodab paremaid õpetajaid. Ma saan aru, et riik tahab ülevaadet, missugused õpetajad neil koolides on, see on täiesti arusaadav. Aga ütleme, tegelikult ju selle kutse või selle portfoolio võiks teha kes iganes. (Inge, kutse olemas, töötav õpetaja)

“ On võimalik see süsteem, mis on mõeldud õpetajate vastuvõtmiseks ühiskonda või kooli, on võimalik niimoodi üle mängida, et mingisugune häkker tuleb ja teeb paarikümne tunniga sellele asjale niimoodi, et on lihtsalt tehtud. Ja sain veel mingid maksimumpunktid seal. Ma ei räägi kiitlemiseks – ma olin tegelt lohakas. Aga et sa saad „ära kalada“ selle asja seal. Ja see tekitab tunde, et kuule, et see ei ole küll protsess, mis on tõsiseltvõetav. (Roland, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

Kutsekomisjon

Kutse taotlemise protsessi hulka kuulub ettekanne ja diskussioon komisjoniga. Komisjoni töö usaldusväärsus seatakse aga samuti kahtluse alla. Komisjoni võivad kuuluda pedagoogid, kellel pole kutse taotleja ainega mitte mingit seost. Nii näiteks võib füüsikaõpetaja kutsekomisjoni sattuda hoopis viiuliõpetaja. Tekib küsimus, kui pädevad on erinevate ainete õpetajad üksteise oskusi hindama.

“ Komisjonis mul istuvad a /a viiuliõpetaja, mingi kutseõpetaja ja noh täiesti minu valdkonnaga mitte seotud inimesed. Ma ei saanud aru, et mida nad seal sisuliselt saaksid kaasa rääkida. (Marta, kutse olemas, töötav õpetaja)

Komisjoni ees veedetud aeg on heal juhul napid 15 minutit, aga võib juhtuda, et mõni taotleja läheb üle etteantud aja, mis omakorda vähendab teiste järjekorras olevate taotlejate esitluse aega. Kutse taotlejate jaoks on arusaamatu, kuidas on komisjonil võimalik nii lühikese ajaga õpetaja pädevuses veenduda.

“ See, kui vähe aega ma sain komisjoni ees, et üldse mingit sisukat vestlust arendada – see oli naeruväärne. (Roland, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

Kutse ülikoolist

“ Sellel on mingid tasemed või? Ma tõesti ei tea. (Egle, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

Kutse on võimalik omandada ka magistriõppe läbimisel. Samas jääb mulje, et ülikoolis ei räägita kutsest piisavalt. Tudengid teavad, et nad saavad kutse kätte, mis on nende jaoks mugav, aga täpsematest selgitustest jääb vajaka. Nii mõnegi tudengi jaoks on endiselt segane, kui kauaks see kutse kehtima jääb või millised on kutsetasemed. Seega tuleks ülikoolis kutsesüsteemi tudengitele põhjalikumalt selgitada.

“ Siia maani on mulle segane see, et kui ma saan ülikoolist kutse kätte, siis kas ma pean minema seda mingi aeg uuendama või ma ei pea. (Riina, magistrant, töötav õpetaja)

Elu koolis

Koormus

Õpetajatööst rääkides ei saa üle ega ümber koormusest. Koormus sõltub ainest ja õpilaste arvust, aga ei ole ühtegi õpetajat, kes ütleks, et koormust ei ole piisavalt. Enamikul juhtudest on koormust liiga palju. Isegi kui normtundide arv on 21, tähendab see pelgalt seda, et nii palju on nädalas kontakttunde. Ettevalmistusele ja tööde hindamisele kuluvat aega selle sisse ei arvestata. Seega on palju õpetajaid, kes teevad kas koolis pikki tööpäevi või istuvad südaööni kodus kontrolltöid lugedes ja parandades.

“ Selle peale vist naeravad kõik õpetajad, kui öeldakse, et õpetaja koormus on 35 tundi nädalas. (Riina, magistrant, töötav õpetaja)

“ Ja mis see alternatiiv oleks? Et sa ei valmista oma tundi ette või? Või ei kirjuta ühtegi tagasisidet? Et nagu ei ole võimalust, kust seda aega võiks kokku hoida. (Marta, kutse olemas, töötav õpetaja)

“ Esimesed aastad ma keskendusin ellujäämisele. (Mari, kutse omandamisel, töötav õpetaja)

Kui kogenumatel õpetajatel on juba natukene kergem, sest õppekava on läbi töötatud ja materjalid endale käepäraseks tehtud, siis **alustavatele õpetajatele on selline koormus šokeeriv**. Esimesed paar aastat tulebki tegeleda ellujäämisega ja kahjuks on palju neid, kes sellele vastu ei pea.

” Esimesed aastad oli küll vähemalt kahekordne koormus. Kuigi nädalas tundub, et nii palju tunde ei ole üldse, aga tunne oli küll selline, et sa muud ei teinudki, kui ainult valmistasid tunde ette ja pärast parandasid töid. (Riina, magistrant, töötav õpetaja)

“ Kõige raskem ongi esimene ja teine aasta, kui sa lähed kooli, sellepärast et siis on see reaalsus, et sulle antakse see täiskoormuse tundide hunnik ette ja hakka tegema, ja see ülikooli tugi kaob tagant ära, ja küsimusi samas on hästi palju. (Piret, kutse magistrant, töötav õpetaja)

Suhted juhtkonnaga

Väga palju sõltub õpetajatöös ka kooli juhtkonnast ja nende suhtumisest. **Kooli juhtkonna all peetakse eelkõige silmas õppejuhti ja direktorit, kusjuures ainult paar õpetajat pidas oma otseseks juhiks direktorit**. Enamiku õpetajate jaoks on otsene juht siiski õppejuht.

Suurem osa on see, kellega ma tõesti saan väga palju mingeid asju peegeldada ja muredega kurta ja ongi ja. Ja praegu ka, kui meil on olnud probleeme näiteks tööle tagasitulemisega, et kuhu ma lapse panen või mis iganes veel, et siis kooli juhtkond tuleb mulle appi. (Diana, magistrant, töötav õpetaja)

Kui juhtkond on toetav ja vastutulelik, on ka õpetaja elu lihtsam. Hea on teada, et kui õpilaste või lastevanematega peaks tekkima mingi keerulisem situatsioon, on juhtkonnalt tuge oodata. Keerulisem on aga nendes olukordades, kus ka juhtkond astub lastevanemate poolele ja asub õpetajat survestama.

“ Vahepeal oli täpselt selline tunne, et ainult mina tahan, et need lapsed õpiksid. Lapsevanemad tahtsid, et lapsed saaksid head hinded kätte, ja juhtkond tahtis, et lapsed saaksid head hinded kätte, sest siis on lapsevanemad õnnelikud. (Egle, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

Suhted õppejuhi või direktoriga võivad olla nii familiaarsed kui ka professionaalsed. Õpetajad ise tunnistavad, et mõnikord oleks võib-olla kasulikum rohkem distantsi hoida, sest näiteks professionaalset toetust on sõbra käest keerulisem otsida.

Üks õppejuhtidest on pigem sõber ja selle võrra on keerulisem nendes kohtades, kus on professionaalselt vaja toetust, professionaalselt vaja abi, siis sõbraga selles võtmes suhelda ongi keerulisem. (Merille, kutse olemas, töötav õpetaja)

Suhted lastevanematega

Suhted lastevanematega on õpetajatöö üks kaelamurdvamaid tahke. Kuigi paljud aineõpetajad saavad ka klassijuhatajateks, ei õpetata neile ülikoolis selle kohta peaaegu et sõnagi. Äsja ülikoolist tulnu jaoks on õpilaste koduste murede lahendamine sageli paras pähkel.

“ Noore alustava õpetaja puhul on see selge overkill. Kui sa oled 24- või 25-aastane noor klassijuhataja ja sa pead aru saama, kuidas perekonnad sisemiselt toimivad. (Roland, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

Lapsevanemad sekkuvad üha enam ka õpetajatöösse. Õpetajatele kiputakse ütleva, kuidas nad peaksid oma tööd tegema. **Lapsevanem võtab sageli ka kaitsepositsiooni – õpetaja tagasisidet ja ettepanekuid võetakse rünnakuna**, mitte soovina last aidata. Seetõttu tuleb piire kehtestada ja jälgida, kuidas ja millistes kanalites on lastevanematega paslik suhelda.

Lapsevanemad arvavad, et õpetajad kiusavad lapsi ja ei taha, et laps seal koolis õpiks. Lapsevanemad on kaitsepositsioonil ja need ettepanekud, mida õpetajad teevad, on justkui halvad lapse jaoks. Mõned lapsevanemad ootavad, et õpetaja annaks alla ja lihtsalt joonistaks lapsele „kolme”, mis tegelikult ei ole „kolm”. Ei taha tunnistada näiteks, et lapsel on erivajadus ja diagnoos tegelikult aitaks last. (Merilin, kutset ei ole, töötav õpetaja)

Loomulikult on palju lapsevanemaid, kellega on õpetajatel head suhted ja kes panustavad ka ise aktiivselt kooli töösse. Selliste lastevanematega on rõõm koostööd teha.

Suhted kolleegidega

Seinast seinale on ka suhted kolleegidega. On nii kokkuhoidvaid kollektiive kui ka selliseid kollektiive, kus üksteist eriti ei tuntagi. Suuremates koolides on see natuke ka paratamatu, sest kõigil on natuke erinev graafik ja õpetajate tuppa pole alati mahti astuda.

On kolleege, kes vahetavad suurima heameelega omavahel infot – jagatakse nii häid kogemusi kui ka õppematerjale. Kahjuks leidub ka selliseid kolleege, kes enda loodud õppematerjale kiivalt kaitsevad ega ole valmis neid teistega jagama.

Tasapisi on aga koolidesse sisse hiilinud lõhed erinevatest generatsioonidest õpetajate vahel. Nii on ette tulnud olukordi, kus vanemad õpetajad leiavad, et noored ei ole hingega asja juures, nooremad õpetajad jällegi leiavad, et vanemad õpetajad ei tunneta enam töö- ja eraelu vahelisi piire. Samas aga võetakse noored õpetajad tavaliselt ikkagi kaitsvalt enda tiiva alla.

“ Ma ei teadnud enne, kui palju see tööle tegelikult juurde annab, kui sul on kolleege, kellega sa saad tööasju arutada, muresid jagada, kes tulevad sulle appi ja toetavad. (Merilin, kutset ei ole, töötav õpetaja)

“ On erinevus ikkagi generatsioonide vahel. Mul on tunne, et on väga palju vanemaid pedagooge, kelle jaoks see töö ongi elu ja siis neil ongi see, et keegi peab ju tegema, või teine variant on see, et õpetajatel on alati raske olnud, ise sa ju teadsid seda, kui sa tulid. Ja siis kui on näiteks need nooremad inimesed, kes julgevad öelda, et kuskilt läheb piir või see ei ole normaalne, siis mulle tundub, et see tekitab konflikte. Siis öeldakse, et noored nõuavad või noored ei tee. (Piret, kutse magistrist, töötav õpetaja)

On kas väga noored õpetajad, või vanemad kogenud üle 50-aastased, kes on noored oma tiiva alla võtnud, kes hoiavad meid. Me oleme nagu nende lapsed. (Merilin, kutset ei ole, töötav õpetaja) ”

Ootamatustega toimetulek

Õpetaja ei saa koolis keskenduda üksnes õpetamisele, sest pidevalt tuleb ette ootamatuid olukordi, mis nõuavad tähelepanu ja millega tuleb tegeleda. Olgu selleks siis pandeemia või sõjaolukord Euroopas – pidevalt on midagi, millega õpetaja peab kohanema. Ka selleks ei valmista keegi õpetajaid ette.

“ Sul on seal kuskil tunne kuklas, et järgmine hetk võib jälle midagi sellist tulla, mis muudab sinu rutiinse töö täiesti teistsuguseks ja sa pead sellega arvestama ja ümber harjutama. (Inge, kutse olemas, töötav õpetaja)

Sõja teema tuli veel juurde. Ja koolis esimesel koosolekul, kus esines koolipsühholoog ja siis tema ütles, et nüüd on nii keeruline aeg, et nüüd peaks tegema lastega rohkem üritusi, et lapsed ei muretseks. Ja ma mõtlesin: jaah..ok. Aga ma olen ise ju nii mures, ma ei jaksa praegu seda mõista ja teha veel midagi ekstra lõbusat. Süda seda mõistab, aga ma ise enam nagu ei viitsi seda mõista. (Marta, kutse olemas, töötav õpetaja) ”

Eduelamus

Kõigi nende keeruliste olukordade juures on siiski ka palju positiivseid hetki, mis õpetajaid selle töö juures hoiab. **Kõige suuremat eduelamust toob muidugi see, kui õpilased tõesti omandavad uusi teadmisi ja oskusi.** Kui õpetaja näeb, et lapsed arenevad.

“ Mulle tuli õpilane ja ütles, et ma varem arvasin, et keemia on nii igav ja ma ei saanud sellest mitte midagi aru. Ja nüüd te tulite ja ma saan sellest täiesti aru ja see meeldib mulle. See on see, kui sa tunned, et sa oled suutnud mingi asja teha õpilasele meeldivaks. (Riina, magistrant, töötav õpetaja)

Kui sa saad klassi lastega tööle ja kui teil on koos tore tunnis olla ja on näha, et lapsed arenevad edasi, siis tegelikult sealt tuleb tohutu tööjõud. (Merilin, kutset ei ole, töötav õpetaja) ”

“ Sa oled jälle kogemuse võrra rikkam ja tugevam ka, et sain hakkama. (Inge, kutse olemas, töötav õpetaja)

Samuti pakub eduelamust eneseületus – see, kui õpetaja näeb, et ta on millegi uue ja enesele ootamatuga hakkama saanud. Kui õpetaja näeb seda, kuidas ta ise areneb.

Ja eneseareng on see, mis mulle eduelamuse toob. Kui mul on kolm klassi kaheksandike paralleele, kuidas ma näen, kuidas ma esimest korda klassi ees mingit teemat läbi tehes, on siuke eeh, teine kord on parem ja kolmandat korda on jess, ma tegin ägeda tunni, see on nii äge! See on see tunne, kui sa ise tunned, et sa oled midagi ägedat teinud ja õpilastel oli tore ja sinusse suhtutakse hästi ja õpilaste silmad säravad. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

Õpetaja roll ja ootused õpetajale

Eeskuju

Õpetaja on õpilastele eeskujuks. Õpetaja näitab, kuidas tuleks ka maailmasse suhtuda. Eeskuju tuleb olla iga päev ja kogu aeg. Õpetajatel tuleb sellega lihtsalt arvestada ja hoolega jälgida, mida nad väljaspool kooli teevad ja kuidas suhtlevad või käituvad, sest kunagi ei või teada, millal õpilastega kokku satutakse. Väiksemgi kõrvalekalle võib rikkuda suhted õpilastega või tahtmatult halba eeskuju anda.

“ Õpetaja koolis on kindlasti eeskuju. Õpetaja roll on hästi palju ajas muutunud kindlasti. Enam ei saa olla selline kulbiga teadmiste pähe kallaja. Õpetaja koolis on minu meelest silmaringi avardaja ja eeskuju. Ta näitab, kuidas ainesse suhtuda. Kuidas maailma suhtuda. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

Potentsiaali arendamine

Õpetajatelt oodatakse, et ta aitaks arendada oma õpilaste potentsiaali. **Sisuliselt valmistab õpetaja ette tulevikuinimesi** ehk inimesi, kes suudavad ühiskonnas hästi hakkama saada ja oma potentsiaali ära kasutada. Selleks ülesandeks on õpetajad küll valmis, kuid samal ajal on väga keeruline, kui klassis on peaaegu 30 õpilast, kes kõik tahavad individuaalset tähelepanu. On paratamatu, et õpetaja ei jõua päris kõigi õpilasteni. Ühest küljest on see morjendav, teisest küljest aga toob see õpetajale suurt eduelamust, kui ta näeb, et õpilased tõepoolest arenevad tänu tema tegevusele.

Kunagi, kui tuli see reklaam, et „tahad muuta maailma – tule õpetajaks” ja see tundus mulle täieliku klišeena, aga nüüd ma olen hakanud mõtlema, et mina oma tegevusega päriselt muudangi. Sest see, mida ma annan noorele täna kaasa, on see, millega nemad astuvad ellu. Seda ei tohi alaväärtustada. (Kaili, kutset ei ole, töötav õpetaja)

Kasvatamine

Üha enam oodatakse õpetajate arvates ka seda, et just õpetajad tegeleksid lapse kasvatamisega. **Õpetajad tajuvad, et lapsevanemad lükkavad kohustused enda õlgadelt ära** ja ootavad, et õpetaja õpetaks lapsele näiteks ka kombeid ja elementaarseid oskusi.

“Kahjuks tahetakse, et see õpetaja mitte ainult ei õpeta ainet, vaid õpetab ka kõike seda, mida peaks kodus õpetama lapsele. Sellest mul on tohutult kahju. (Egle, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

On mingisugune ootus, et sulle antakse see laps sinna musta kasti ja tee ta nüüd korda. (Merille, kutse olemas, töötav õpetaja)

Seda ootus tekitab aga õpetajate ja lastevanemate vahel pingeid, sest õpetajad näevad, et ootust ei ole võimalik täita. Mingi vastutuse peab ka lapsevanem enda kanda võtma.

Tajutavat ühiskonna ja lapsevanemate ootust ei ole võimalik täita. Ainuüksi koolis ei ole võimalik inimest kasvatada. Kogu see muu peab ka olema, võtma endale selle vastutuse. (Riina, magistrant, töötav õpetaja)

Õpetaja kui imeinimene

Õpetajad tunnevad üha rohkem ka seda, et nad peaksid olema imeinimesed. **Õpetaja peaks olema erialaekspert, aga lisaks sellele peaks ta suutma panna ka vähemotiveeritud õpilasi ainst vaimustuma. Ka peaks õpetaja võtma mujal ühiskonnas aktiivse rolli, olema eestvedaja ja tegema igasuguseid põnevaid lisategevusi. Samuti peaks õpetaja ennast pidevalt täiendama ja harima. Ükski eksimus ei ole õpetajate sõnul neile lubatud. Nii ongi õpetajatele jäänud mulje, et nad peaksid olema üliinimesed.**

“Kujutatakse ette, et õpetajad on mingid imeinimesed. (Triin, kutset ei ole, õpetajaametist loobunu)

“See roll on nagu mingi lapsehoidmine ja teadmiste pähe tagumine lastele. Et kaks asja, et kõigepealt sa pead millegipärast neid kantseldama seal koolis. Ja õpetama kombeid. Ja siis paralleelselt tegema nii, et ükskõik kui mittemotiveeritud või ükskõik mis muu probleemiga õpilane sa ka ei ole, noh, ainesse suhtumise probleemiga, et sa pead tegema nii, et ta teaks kõiki neid asju. Et sinu roll on nagu ma ei tea seal kas või tsirkusetrikke tehes panna ta ainst huvituma, mis minu jaoks ei ole absoluutselt see, mida õpetaja peaks tegema. (Diana, magistrant, töötav õpetaja)

Mitte isegi ei ütleks, et neile ei anta andeks eksimusi, vaid seda isegi ei kujutata ette, et nad võiksid eksida. (Inge, kutse olemas, töötav õpetaja)

Õpetaja kui klienditeenindaja

“ Et sa oled selline üliteenindaja nii-öelda. Mitte tavaline teenindaja. Seda on võimalik täita, aga siis sa põled ka kohutavalt kiiresti läbi. See on ilmselt see, miks ei jää noored kooli. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

Lisaks tundub õpetajatele, et ühiskond laiemalt (sh lapsevanemad ja kooli juhtkond) ootab neilt sageli ka, et nad oleksid klienditeenindajad. See tähendab, et **õpetaja roll on võimalikult kiiresti ja võimalikult efektiivselt teadmised edasi anda ja omada selle juures „klient on kuningas“ suhtumist.** Õpetajal endal on selle kõige juures väga vähe sõnaõigust. Õpetajad tajuvad, et ühiskonnas neid ei austata ega peeta neist lugu.

Tänase seisuga tunnen, et olen klienditeenindaja rollis. Austus ja lugupidamine õpetaja suhtes on väga madal. Ikka leiab palju selliseid täiskasvanuid, kes arvavad, et nad teavad palju paremini. (Kaili, kutset ei ole, töötav õpetaja)

“ Ma saan aru, et praegu on ühiskonnas hästi palju seda suhtumist, et sina oled teenindaja, sina oled teadmiste vahendaja, sina annad mingeid asju õpilastele. Ja et selle juures sa peaksid käituma teatud viisil nagu klienditeenindaja. See mulle absoluutselt ei meeldi. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

Õpetamine on õpetaja elu

Intervjueeritud õpetajad tõid välja, et nende jaoks on kõige frustrerivam ootus, et õpetamine ongi õpetaja kogu elu. Selle tajutud ootusega on keeruline toime tulla, **sest õpetajad tunnevad, et justkui suur tükk nende identiteedist on neilt ära võetud.** Noored õpetajad on sunnitud sellele õpetaja kuvandile vastu seisma, kui ei soovi oma identiteeti kaotada, kuid see omakorda on lisapingete ja konfliktide käivitajaks.

“ Mulle tundub, et õpetajatelt natuke oodataksegi seda, et õpetaja ei ole mitte su töökoht, vaid õpetaja on su elu. Et sa oledki inimesena õpetaja. See mõtteviis on ka mulle võib-olla vastukarva. (Gerda, magistrant, õpetajaametist loobunu)

Õpetajate soovid ja ootused

Intervjuude käigus kogunes ka hulgaliselt ootusi, soove ja ettepanekuid, millega võiks nii õpetajahariduses, riigi tasandil kui ka ühiskonnas laiemalt tegeleda, et pakkuda õpetajatele paremat kogemust.

Haridus

- **Õpetada tulevasi õpetajaid enda vaimse tervise eest hoolt kandma**

Ülikoolis ei pöörata praegu erilist tähelepanu õpetajate vaimsele tervisele ehk sellele, kuidas õpetaja saaks iseennast toetada. Psühholoogiat ja enda vaimse tervise seisundi jälgimist käsitlevaid ainekursuseid võiks ülikoolis rohkem olla.

“ Meil oli üksainus psühholoogia loeng tegelikult selle magistri jooksul praegu. Ja see oli suhtlemispsühholoogia, et kuidas siis suhelda. Aga selline iseendaga toimetulemise selline aine võiks ka veel olla. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

- **Õpetada, kuidas tegeleda erivajadustega õpilastega**

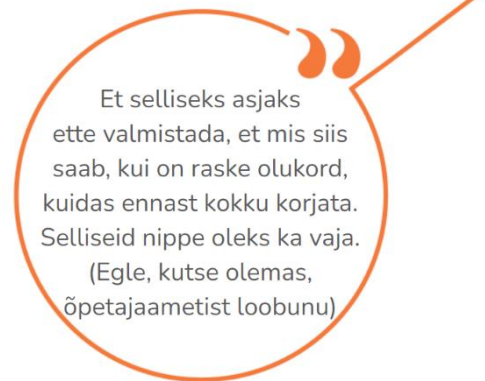
Aina rohkem jõuab kooli hariduslike erivajadustega õpilasi, kes vajavad natuke teistmoodi lähenemist ja tähelepanu. Selliste õpilastega tegelemist tuleks õpetajate meelest samuti juba ülikoolis käsitleda.

“ Ülikooli ained versus täiendkoolitused on ikkagi paremad ja neid teemasid käsitletakse teistmoodi. Ülikooli ained lähevad rohkem süvitsi kui täiendkoolitused. See, mida autismist täiendkoolitustel räägiti, et kuidas õpilases erivajadust tuvastada – see ei ole enam minu jaoks teema. Mul oli reaalselt vaja teada, kuidas ma seda õpilast saan klassiruumis aidata. (Kaili, kutset ei ole, töötav õpetaja)

- **Õpetada lastevanematega suhtlemist ja laiemalt klassijuhatamist**

Praegu ei käsitleta magistriõppes ei klassijuhatamist ega lastevanematega suhtlemist. Kuna aineõpetajad on sageli ka klassijuhatajad, mis eeldab üsna palju ka lastevanematega suhtlemist, on õpetajate soov, et nende teemadega tegeletaks juba ülikoolis. Nii oskavad õpetajad erinevateks olukordadeks paremini valmis olla.

“ Kui lapsevanem tuleb ja lööb jalaga sul ukse lahti, miks minu pojal kaks on, et mida sa siis teed. (Egle, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

Et selliseks asjaks ette valmistada, et mis siis saab, kui on raske olukord, kuidas ennast kokku korjata. Selliseid nippe oleks ka vaja. (Egle, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

- **Tutvustada erinevaid digiplatvorme**

Kuna koolides kasutatakse ka üsna palju erinevaid digiplatvorme, võiks õpetajaõppe käigus neidki vähemalt põgusalt tutvustada, et õpetajad tunneksid ennast kindlamalt. Selliste digiplatvormide alla kuuluvad ka eKool ja Stuudium.

- **Pakkuda juhendamist, supervisiooni või *coaching*ut**

Õppe käigus võiks olla võimalik saada rohkem sellist üks ühele juhendamist, mille käigus on võimalik näiteks töö- või praktika kogemusi reflekteerida või hoopis mõni keeruline situatsioon kellegagi läbi arutada.

“ See peaks olema see, et see inimene saab korra välja öelda mingile juba haridusteemal kogenud inimesele midagi, mida ta tunneb, ja ta saab mingi adekvaatse refleksiooni. Et ta tunneb selle olukorra ära ja ütleb sulle adekvaatselt vastu, et mida sa võiksid harjutada ja mida teha. (Roland, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

- **Pakkuda põhjalikumat praktikat**

Kuigi magistriõpet peetakse pigem praktiliseks, on õpetamiskogemusega magistrantide meelest praktika ikkagi puudulik. Tarvis oleks pikaajalist ja põhjalikku praktikat, mille käigus tuleb ise kogu aeg tunde anda. Praktika peaks olema tasustatud ja kogu aeg peaks olema mentor kõrval, kes juhendab ja aitab vajadusel keerulisemate olukordadega hakkama saada.

“ Sa mitte ei tunne, et sa nagu oled lihtsalt asendusõpetaja 2–3 nädalat kuskil klassi ees, vaid et sa päriselt oled natuke pikema aja. Ja teiseks sa selle praktika ajal teed tegelikult tohutult palju tööd. Ja ma ei saa aru, miks see ei ole tasustatud. (Piret, kutse magistrist, töötav õpetaja)

Teise aasta teeks kogu aeg praktikat. Tasustatud praktikat niimoodi, et kogu aeg on mul keegi käe kõrval. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

- **Anda rohkem ainespetsiifilisi ja didaktilisi teadmisi ja oskusi**

Õpetajaks tulevad magistrisse õppima ka sellised inimesed, kes ei ole bakalaureuses erialateadmisi omandanud. Neile tuleks suureks kasuks, kui oleks võimalik oma aine kohta süvateadmisi saada. Lisaks oleks rohkem tarvis ka didaktilisi teadmisi ja oskusi ehk kuidas just seda konkreetset ainet õpilastele edasi anda.

“ Jube kasulik oleks, kui oleks paralleelselt see struktuuri aine ja paralleelselt see, et kuidas neid teemasid koolis käsitleda. Erinevad meetodid. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

- **Selgitada, kuidas leida tasakaalu n-õ igavamate ja põnevamate tundide vahel**

Praegu jääb ülikooliõppes mulje, et kogu aeg tuleb teha aktiivülesandeid ja mõelda lastele välja järjest põnevamaid tegevusi. Tegelikuses ei ole see aga võimalik, sest kui

teha kogu aeg aktiivülesandeid, muutuvad ka need õpilaste jaoks lõpuks tüütuks. Sellise hea tasakaalu leidmist eri tüüpi tundide vahel praegu ei õpetata. Tasakaalu leidmine tuleb ilmselt paljuski praktika ja kogemusega. Seepärast oleks kasulik, kui õppiv õpetaja saaks rohkem juhendatud praktikat, mille käigus on võimalik enda tegevust mentoriga arutada ja oma käekiri välja kujundada.

“ Meile õpetatakse ülikoolis seda, kuidas kaasata, kuidas kogu aeg oleks mingi *action*, kuidas oleks põnev, kuidas oleks aktiivülesandeid. Kuidas on lõbus kogu aeg. Aga reaalne elu on see, et sa ei saa kogu aeg teha aktiivülesandeid. Reaalne elu on see, et peab olema tasakaal nende igavate töövihik-õpik tundide vahel ja siis nende liikuvate ülesannete vahel. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

- **Lua õppe käigus rohkem õppematerjale**

Magistriõppe käigus tuleks luua võimalikult palju õppematerjale, mida tulevased õpetajad saavad kohe kasutada. Õppe lõpus võiks õpetajatel koguneda n-ö mapp või portfoolio õppematerjalidega, millest alustav õpetaja saab juhinduda. Nii kulub esimestel õpetamise aastatel vähem aega eri materjalide loomisele või otsimisele.

- **Pakkuda õppe käigus individuaalset lähenemist**

Magistriõppes tuleks palju rohkem arvestada iga tudengi taustaga ehk milliseid teadmisi ja oskusi on ta juba omandanud. Õpe peaks olema individuaalsem ja tuleks hoolikamalt läbi mõelda, mida vajavad õpetamiskogemusega üliõpilased ja mida tegevõpetajad. Õppetöö käigus antavate ülesannete puhul tasuks kaaluda ülesannete diferentseerimist selle järgi, kas tegu on juba õpetava üliõpilasega või mitte.

“ Ma olen oma kursakaaslaste pealt ka võib-olla näinud seda, et kui nad töötavad juba täiskohaga, nad teevad kõike seda, mida me õpime juba niikuinii igapäevaselt, siis vahepeal neilt nõutakse minu meelest topelttegemist. Neile võiks kuidagi rohkem vastu tulla. (Gerda, magistrant, õpetajaametist loobunu)

“ Võib-olla hinnata, millise tausta või millise pagasiga see inimene tuleb sinna õppekavale. Et kuidas need õpetajakoolituse vaatluspraktikad ja koolipraktikad, et kuidas neid on kõige mõistlikum teha. (Roland, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

Magister võiks olla see hea aeg, kus sa juba lood mingeid vahendeid või lood omale mingi kogumiku või teed neid asju läbi.
(Piret, kutse magistrist, töötav õpetaja)

Kutse

- **Kirjeldada ära üheselt mõistetav kutse taotlemise protsess**

Kutse taotlemise protsess jääb praegu segaseks ja kuskilt ei ole leida konkreetset juhendit täpsete sammudega, mis tuleb kutse saamiseks läbida. Oleks suureks abiks, kui see protsess saaks selgelt kirja.

“ Nii palju, kui ma otsisin, kuskil ei olnud sellist teerada kirjas. Kujutame ette, et meil on slaid, kuidas saada õpetaja kutset: punkt 1 – mine käi seal koolitusel, punkt 2 – vaata, et need dokumendid on korras, punkt 3 – vaata, et need diplomid on olemas (...) punkt 5 – tule meile intervjuule. (Merilin, kutset ei ole, töötav õpetaja)

“ Seal olid mingid kohad, millest oli raske aru saada – mida ma nüüd taotlema peaksin selles hetkes, kus ma praegu olen, ja kus ma selle kõik kirja pean panema ja kuidas ma selle panema pean. (Merille, kutse olemas, töötav õpetaja)

- **Mõelda välja alternatiiv portfooliote**

Kuigi portfooliot on huvitav koostada, ei olda veendunud, et see on parim viis õpetajate teadmiste ja oskuste hindamiseks. Seega tasuks kaaluda alternatiive. Ühe võimalusena käidi välja idee, et kutse saamise protsessi osana tullakse õpetaja tunde vaatlema.

“ Ma iga kell pigem ootaks komisjoni oma klassi, et palun, tulge külla ja vaadake minu tundi. Ma arvan, et see kõnetaks palju rohkem ja nad näeksid koha peal, muidugi mitte üks tund, kõigil meil on head ja halvad päevad, aga võib-olla käibki komisjon nädal aega minu tunde vaatamas, miks mitte. (Inge, kutse olemas, töötav õpetaja)

Kool

- **Levitada arusaama, et õpilastel tuleks oma õpingute eest rohkem vastutust võtta**

Praegu on õpetajatel tunne, et nemad peavad tegema kõik selleks, et laps midagi õpiks, olenemata sellest, kas laps tunneb õppimise vastu huvi või mitte. Soovitakse näha, et rõhuasetus muutuks ja et õpilased ise oleksid teadmiste omandamise eest vastutavad. Võrdlusena tuuakse Soome – kui õpilane ei soovi tunnis kaasa teha, on see tema otsus. Õpilane peab ise leidma mooduse, kuidas teadmised omandada ja eksamid ära teha.

“ Kui õpilast ei huvitanud parasjagu kaasa tegemine, ta ei teinud kaasa. Eestis oleks olukord, kus ma peaks ootama, kuni ta õpiku lahti teeb ja mis iganes seal klassi ees tegema, nagu ma ei tea, põlvili paluma, et tee nüüd ülesande-töövihik lahti,

hakkame tegema. Ja Soomes tund läks edasi. Ja tüüp istus, mängis oma mingit Angry Birdsi telefonis. Mitte midagi ei muutunud. Ja see on tema vastutada, kuidas ta selle teema ära õpib ja kuidas ta tuleb kontrolltööd tegema. Kui ei huvita, siis ei huvita. (Diana, magistrant, töötav õpetaja)

- **Jälgida, et õpetajatöö ei muutuks ainult distsiplineerimiseks**

Tuntakse, et üha rohkem õpetajate auru kulub sellele, et õppetöö üldse saaks toimuda. Klassides on palju haridusliku erivajadusega õpilasi, kellega töötamine nõuab õpetajalt suuremat tähelepanu, aga vähenenud on ka üleüldine austus õpetajate vastu. Õpetajate ootus on, et ühiskonnas laiemalt muutuks suhtumine, et ainult õpetaja üksi on see, kes peab tagama, et kõik õpilased töötavad kaasa. Oodatakse, et lapsevanemad õpetaksid oma lapsi õpetajat austama, et õpetajad saaksid keskenduda õpetamisele ega peaks pidevalt tegelema õpilaste korrale kutsumisega. Lisaks oodatakse, et riigi tasandil mõeldaks põhjalikult läbi, kuidas tegeleda hariduslike erivajadustega õpilastega.

“ Et õpetamistöö ei muutuks lasteaedniku tööks või vangivalvuri tööks. Et õpetamine kui selline saaks toimuda. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

- **Leida tasakaal reaalse tööaja ja lepingus kokkulepitud kontakttundide vahel**

Õpetajad tõid välja, et nende reaalse töökoormus ei ole vastavuses töötasuga. See tekitab frustratsiooni ja soovitakse, et palk ja koormus oleks omavahel paremas tasakaalus.

“ Probleem on ka väike palk – inflatsioon on 12%, aga palka tõsteti 7% võrra. (Mari, kutse omandamisel, töötav õpetaja)

“ Õpetaja amet ongi selline, kuhu on sisse kirjutatud, et sa ei saa oma kogu töö eest palka. (Marta, kutse olemas, töötav õpetaja)

Ma arvan, et see valem ei ole seal taga, et palka juurde, palka juurde, vaid pigem koormust vähemaks. Minu meelest see võiks olla poole väiksem, aga jääda sama palga juurde. Sellepärast et ma tean, et kui ma töötasin poole kohaga, siis ma tundsin, et ma töötan täiskohaga. (Gerda, magistrant, õpetajaametist loobunu)

- **Töötada koolides välja mentorluse süsteem**

Alustavad õpetajad soovivad, et neil oleks koolis tugiisik või mentor, kelle poole saaks alati oma muredega pöörduda. Ühelt poolt võiks mentor aidata just õpetamist puudutavatele küsimustele lahendust leida, teisalt oleks aga vaja ka kedagi, kes aitaks õpetajatel vaimset tervist hoida.

“ Õpetajatel võiksid olla tugiisikud koolis. Ja ma tahaksin tasuta psühholoogi õpetajatele. Vaimse tervise spetsialisti. Et mitte lihtsalt töötervishoiuarsti juures käia silmi kontrollimas kord paari aasta jooksul, vaid on kohustuslik käia kapoti alla ka vaatamas. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

- **Edendada haridusvaldkonna juhtimiskultuuri**

Koolijuhid peaksid olema tippspetsialistid, kes oskavad kollektiivis luua hea õhkkonna ning õpetajaid kaasata ja innustada. Kaasav õhkond on alus haridusinnovatsioonile. Praegu tundub intervjuueeritutele, et koolijuhtimises on tõsine kriis.

“ Õpetaja palgatõusust annaks poole koolijuhile. Kui kõik õpetajad seda teeks, siis koolijuht oleks ikka täitsa tippspetsialist. Et sa saaksid palju paremaid inimesi haridusse meelitada juhtima seda kollektiivi. (Roland, kutse olemas, õpetajaametist loobunu)

- **Pakkuda õpetajatele karjäärivõimalusi**

Õpetajad tajuvad, et nende töös ei ole väga kuhugi areneda. Puuduvad erinevad astmed karjääriredelil ja töö ammendab ennast mingil hetkel. Kunagi ei hakka küll igav, sest õpilased muutuvad ja kindlasti on midagi uut juurde õppida, aga karjääriredelil ei ole eriti kuhugi tõusta. Riigi tasandil tuleks mõelda, milliseid karjäärivõimalusi annaks õpetajatele pakkuda.

“ Ühtegi noort inimest ei motiveeri tegema elu lõpuni sama. Okei, neid kindlasti on, kes õpivad ühte ametit ja siis tahaks teha elu lõpuni samat asja. Reaalsuses suurem osa, me ju teame tänapäeval, iga 5–7 aasta tagant ameti vahetamine on tänapäeval täiesti okei. Töökoha, ameti vahetamine. Aga siin ei ole ambitsiooni, selles ametis ei ole ambitsioone. Kõik ei saa õppejuhtideks, kõik ei saa direktoriteks. (Diana, magistrant, töötav õpetaja)

Üldine

- **Tunnustada õpetajaid rohkem ja aidata kaasa nende kuvandi muutmisele**

Õpetajad tajuvad, et ühiskonnas on endiselt ringlemas arusaam õpetajast kui kurjast pedagoogist ja see kuvand on visa kaduma. Õpetajad sooviksid, et see kuvand muutuks, sest see mõjutab oluliselt ka seda, kuidas nii lapsed kui ka lapsevanemad õpetajatesse suhtuvad. Ühiskonnas oleks tarvis rohkem õpetajate tunnustamist ja nende esile tõstmist.

“ Distsantsõppest alates mul on tunne, et rõhutatakse, et arstid on väga tublid ja näevad vaeva ja nemad poliitikud peavad tegema raskeid otsuseid ja. Aga et see, et õpetaja on tubli, see on midagi iseenesestmõistetavat. Et nad ei saagi olla midagi muud kui tublid ja hakkama saada. Tegelikult ikkagi tahaks, et keegi ütleks, et küll te olete ikka tublid ja vaprad. (Inge, kutse olemas, töötav õpetaja)

“ Ma tahaks, et ühiskonnas oleks õpetaja roll kuidagi positiivsem. Arusaam sellisest kurjast läbipõlenud pedagoogist, kes õpilasi kimbutab, et see on visa kaduma. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

“ Mulle meeldib näiteks see, kuidas USA-s hinnatakse kõiki sõdureid. Et kui sa oled sõdur, siis see on nii äge. Ja kui sa oled sõduri naine, ja ühiskond neid hoiab. Et see peab olema auasi olla õpetaja – et nii naised kui mehed läheksid õpetajaks õppima. Ja ma arvan, et kui õpetajaid hinnatakse, siis neid oleks ühiskonnas rohkem ja siis ei oleks probleemi, et vanemad ei hinda õpetajaid. (Andrea, kutset ei ole, ei ole õpetajana töötanud)

- **Näidata õpetajaid positiivsete arvamusiidritena**

Õpetajaid võiks ühiskonnas rohkem esile tõsta kui positiivsed arvamusiidrid. Õpetajad peaksid loomulikult ise ühiskonnas rohkem sõna võtma, et arvamusiidriteks saada. Samas tuleks õpetajatele ka meedias rohkem sõna anda ja neid erinevatel teemadel kaasa rääkima kutsuda, et õpetajatel tekiks tunne, et nende arvamus on tõepoolest väärtustatud.

“ Õpetaja ühiskonnas kui arvamusiidrid oleks hästi tore. Positiivne arvamusiidrid. Entusiastlik, särav, intelligentne, keda kuulataks. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

- **Jälgida, et õpetajatöö ei oleks liiga reglementeeritud**

Kindlasti ei tohiks juhtuda seda, et kuskil oleks väga täpselt kirjas, mida ja kuidas peab õpetama. Samuti ei tohiks tekkida olukordi, kus õpetaja peab oma tegevustest kellelegi väga täpselt ette kandma. Õpetajale peab ikkagi jääma vabadus otsustada, mil viisil ta oma ainet edasi annab. Praegu see õnneks nii ka on ja loodetakse, et see nii ka jääb.

“ Kindlasti ma ei taha, et tuleks sinna mingi metsikult reglemente juurde. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

- **Anda rohkem riigipoolseid suuniseid**

Kohati oodatakse, et riik võtaks hariduselu juhtimisel endale suurema rolli. Praegu on koolid väga erinevad ja õppekvaliteet on olnud paljuski konkreetse kooli juhtkonnast. Tegelikult oleks koolisüsteemis vaja läbi viia suuremaid muutusi, nt moderniseerida nii õpet tervikuna kui ka võtta laiemalt kasutusele uusi meetodeid. Riik jätab praegu liiga palju õpetajate ja koolide õlule, selle asemel et süsteemi tervikuna ühtlustada.

- **Kaasata õpetajaid rohkem nende tööd puudutavatesse küsimustesse**

Õpetajad tunnevad, et riik ei kaasata neid piisavalt õppetööd puudutavatesse aruteludesse. Muudatused ja otsused jõuavad õpetajateni ringiga, ilma et nad saaksid

“ Kui me ikkagi tahame, et meil oleks Eesti riik, siis võiks seda asja ikkagi ühiselt ajada, mitte jätta, et igaüks oma nurgas teeb täpselt nii, nagu tema võimed, oskused ja huvid võimaldavad. (Viire, kutset ei ole, töötav õpetaja)

ise kaasa rääkida. Tasuks läbi mõelda, kuidas kõigil teemast huvitatud õpetajatel oleks võimalik otsustusprotsessis kaasa rääkida.

“ Hiljuti just oli vestlus sel teemal, et tahetakse eesti keele riigieksamit muuta. Aga seda aetakse kuidagi, aetaksegi kuskil ministeeriumis või niimoodi. Et vähe küsitakse päris õpetajatelt, kuidas see võiks olla. (Gerda, magistrant, õpetajaametist loobunu)

Õpetajaameti tulevikuperspektiiv

Õpetajaameti tulevikust rääkisime intervjuueeritavatega pildimaterjali abil. Palusime õpetajatel etteantud 15 pildi seast välja valida mõned sellised, mis nende meelest illustreerivad hästi seda, kuidas nemad kujutavad ette õpetajaameti tulevikku. Pildivalikut tuli muidugi põhjendada. Kokkuvõtvalt võib öelda, et tulevikku nähakse pigem tumedates toonides, aga sekka viskab ka heledamaid varjundeid.

“Õpetajaamet kui selline ära kaduda ei saa. Alati on neid hulle entusiaste, kes tahavad seda tööd teha, kes on ise lihtsalt nii karismaatilised, maagilised inimesed, kes jõuavad õigesse kohta. Neid peaks tunduvalt rohkem olema. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

Tugevalt tajutakse seda, et **õpetajaamet on muutumises**, isegi kui päris täpselt ei oska veel sõnadesse panna, milline see muutus on. Ollakse veendunud, et õpetamine ei saa maailmast ära kaduda, aga nähakse ka, et õpetajaamet seisab praegu püsti ainult entusiastide najal.

Ma praegu veel ei tea, mis ja kuidas, aga tunne on, et see õpetaja amet on kuidagi muutumises. Ja ta on midagi teistsugusemat ja isiklikumat, kui ta praegu on. (Merille, kutse olemas, töötav õpetaja)

Ka õpilastele **teadmiste edasiandmine muutub teistsugusemaks**. Elukestva õppe seisukohast on oluline uuesti läbi mõelda, millised on baasteadmised ja -oskused, mida on õpilastel tõesti vaja selleks, et ka tulevikus teadmiste omandamisel edukas olla. Ka ei tohi alahinnata meetodeid, mille abil teadmisi õpilasteni viia – tekstipõhine õpe ei pruugi enam tulemust anda.

“ See näitab ilmselt seda, et õpilastele teadmiste edasiandmine muutub järjest teistsugusemaks. Kui me räägime sellest, et tänapäeva õpilane enam ei suuda lugeda pikki tekste ja ei suuda infot leida tekstist. See digikirjaoskus ja kõik see on hoopis teistsugune. Tänapäeva õpilane on natuke teistsugune. Õpetaja peab leidma järjest uusi teid, kuidas õpilaseni jõuda, kuidas talle teadmist edasi anda. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

“ Õpetaja amet järjest rohkem on laiem kui ainult 9 või 12 klassi. Ta on ikkagi selline süsteemsem, õpetaja amet võib-olla ei ole, aga õppimine on süsteemsem ja elupõhisem. (Merille, kutse olemas, töötav õpetaja)

Üha rohkem tuleb õpetajatel **valmis olla erinevate tehnoloogiliste lahenduste kasutamiseks**. Kui uute digivahenditega kaasas käia ei jõua, ei suudeta ilmselt varsti enam ka õpetajatöös hakkama saada. Ulmelisemate stsenaariumitena jääb kõlama hübriid- või virtuaalõpetajate tekkimine.

See, kuidas õpetajal peab olema pidevalt käsi ka tehnoloogiapulsil. See ühiskonna areng ja tehnoloogia areng, et õpetaja peab suutma sellega kaasas käia. Ja digivahendid ja e-koolid ja asjad. See juba sõelub hästi palju välja või näitab kätte õpetajaameti tulevikku ja inimesed, kes kipuvad maha jääma. (Janne, magistrant, töötav õpetaja)

“ Et on selline hübriidõpetaja. Et ta ei ole see klassikalises mõttes see, kes seisab, kriit või marker käes, tahvli ees, vaid ta võib olla ekraanil, kaugemas tulevikus mingi hologramm või. Et tegelikult see füüsiline osa temast ei ole enam üldse oluline. (Inge, kutse olemas, töötav õpetaja)

“ Kas tulevikus on äkki kõik virtuaalne ja õpetajaid üldse ei ole? Nägin, et kusgil reklaamiti virtuaalõpetajaid – et igal õpilasel on oma virtuaalõpetaja, lähtudes õpilaste vajadusest. Saab individuaalselt läheneda. See on väga ulmeline. (Kätlin, kutset ei ole, õpetajaametist loobunu)

teame, et meil on õpetajaid puudu ja palk on väike. Aga reaalsuses meil on ka väga-väga palju neid venekeelseid koole või koole, kus on vaja hästi palju eripedagooge, kus on väga rasked lapsed. Ja meil ei ole sinna mitte kedagi pakkuda. (Diana, magistrant, töötav õpetaja)

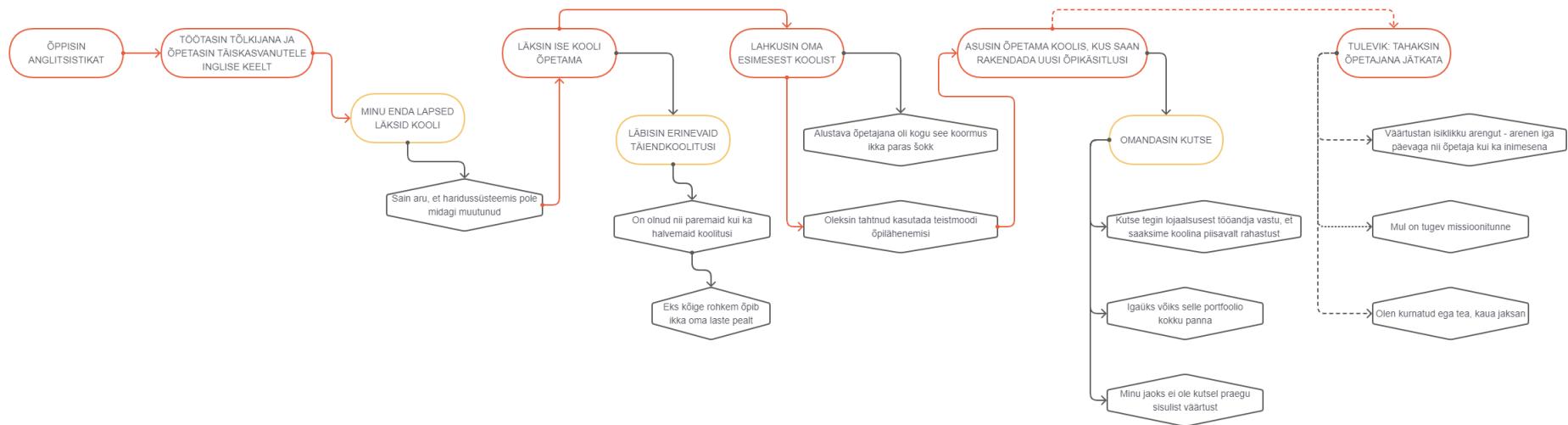
Kõige rohkem aga jääb kõlama, et **riik ei ole õppimise ja õpetamise tulevikuks valmis** – loodetakse liigselt selle peale, et õpetajad saavad ise hakkama ja kõik jätkub kuidagi orgaaniliselt, ilma et oleks tarvis mingeid otseseid muudatusi teha. Õpetajad tajuvad, et nende mõtted, ettepanekud ja abipalved on rohkem nagu **hüüdja hääl kõrbes**, ja reaalseid tegusid ei ole lähiajal oodata.

Ma olen hästi pessimistlik selle **õpetajaameti tuleviku osas**. Ja mitte sellepärast, et meil ei oleks inimesi, vaid mul on tunne, et me ei ole valmis nendeks väljakutseteks, mis kohe varsti tabavad. Me kõik

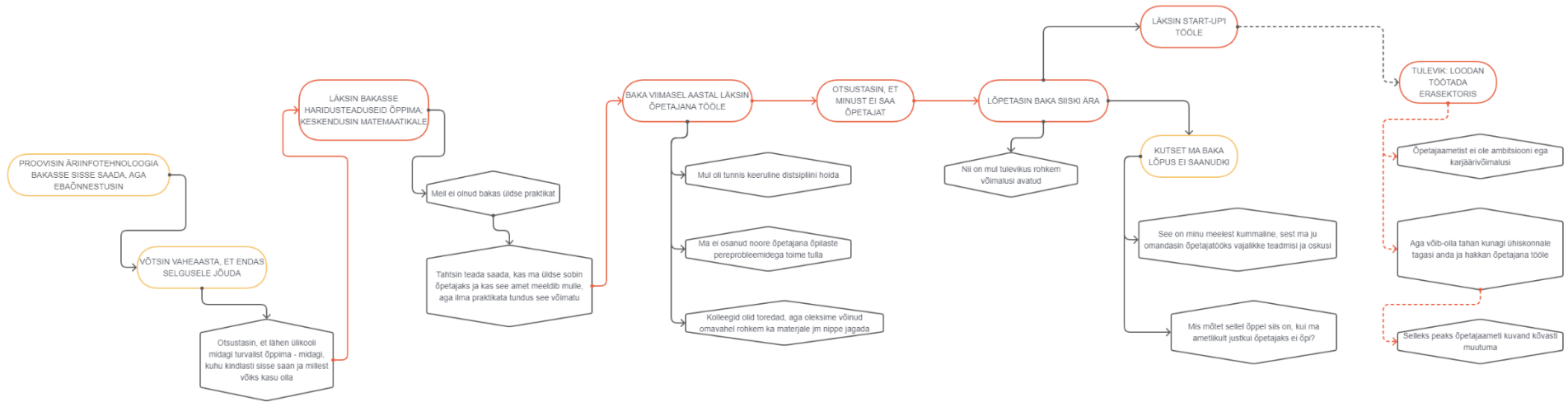
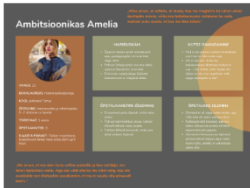
“ Raske on ikkagi ja tegelikult see süsteem praegu toimib nende inimeste najal, et õpetajad lihtsalt tuimalt teevad seda tööd. Ja justkui karjutakse appi, aga ma ei tea, kas seda võetakse kunagi kuulda. (Piret, kutse magistrist, töötav õpetaja)

Lisa 1. Persoonade teekonnad

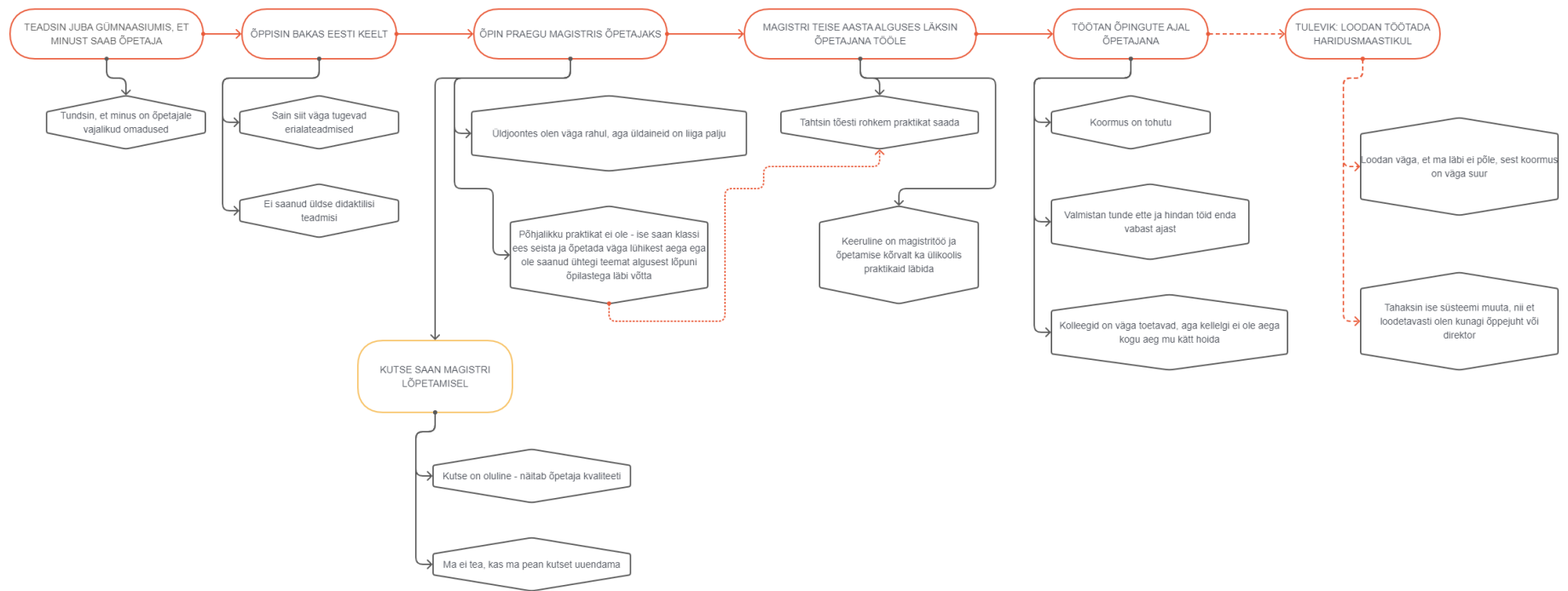
Alliki teekond

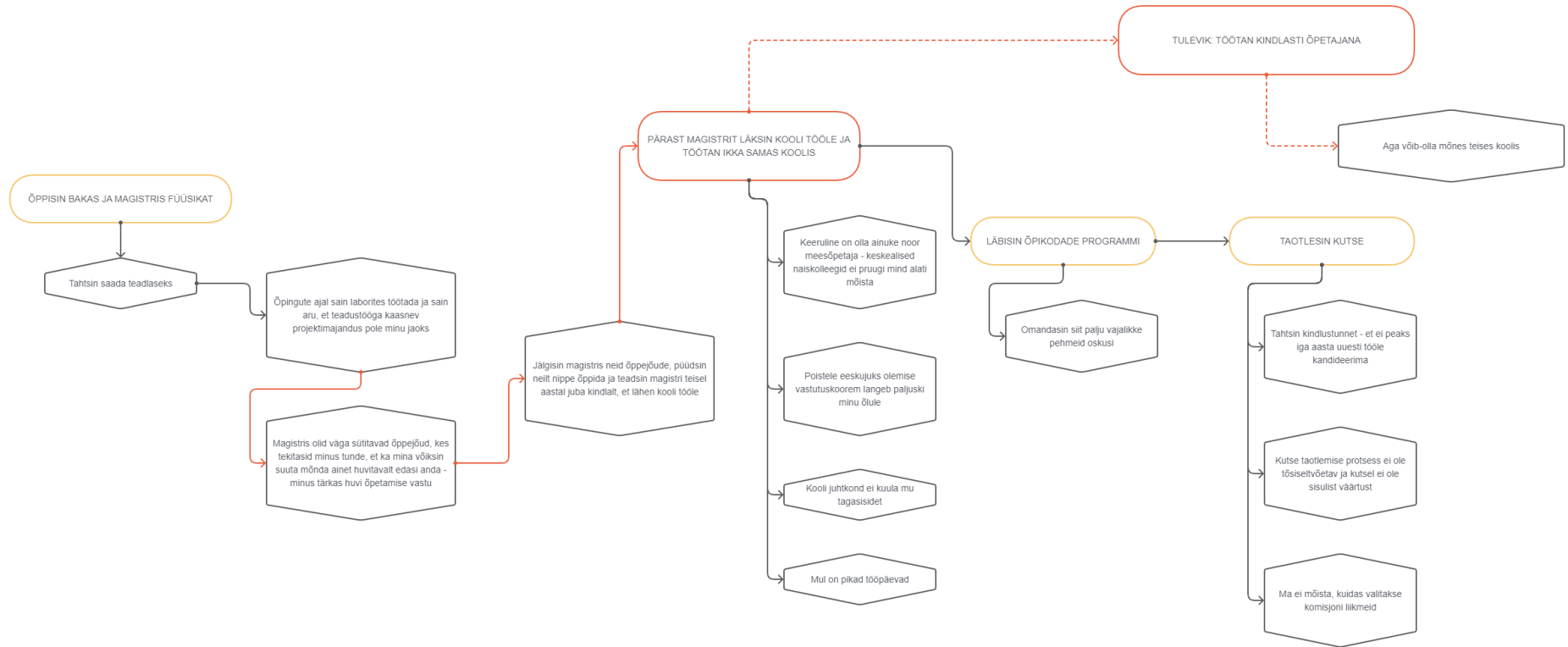
Amelia teekond

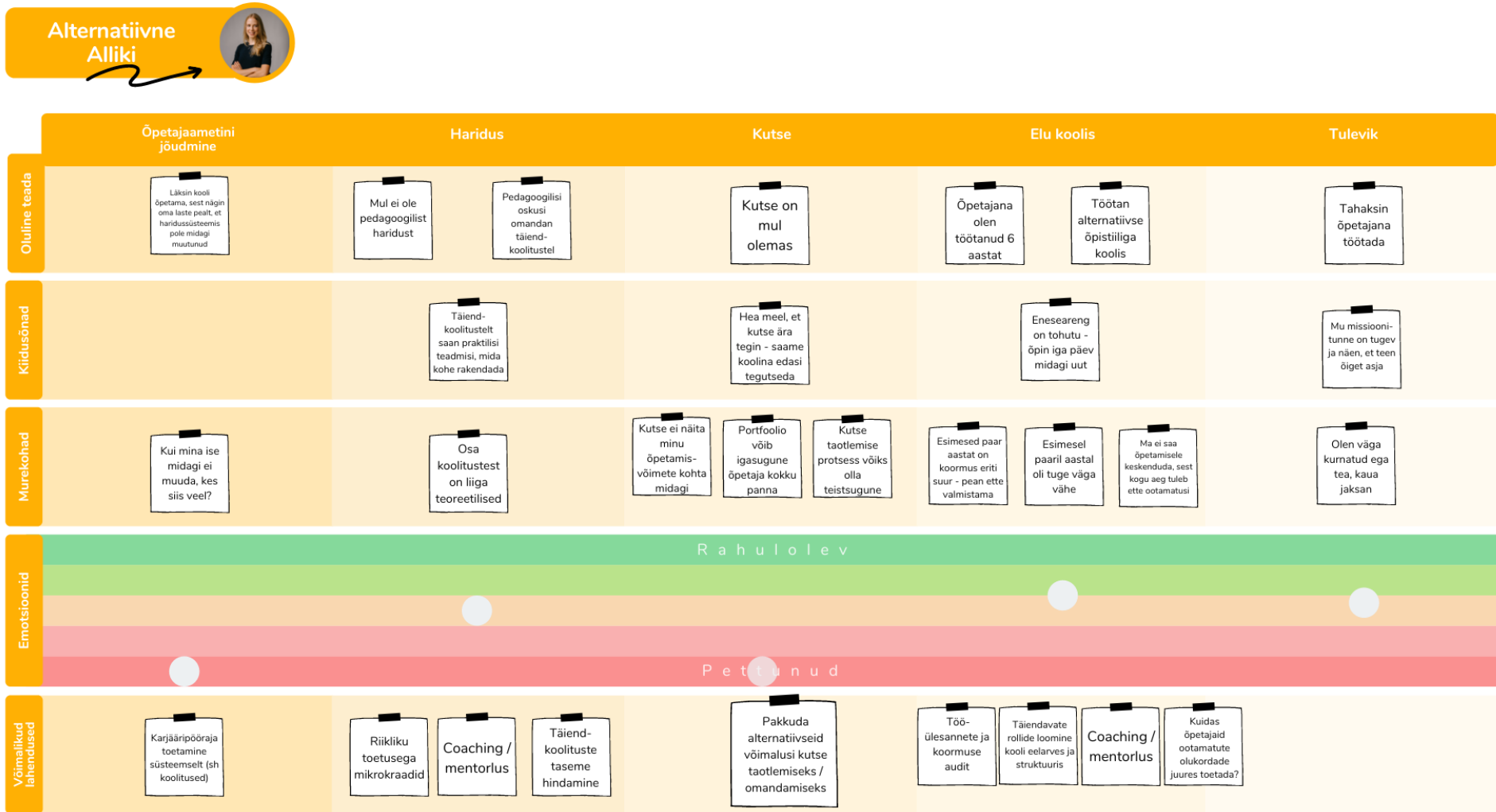
Eleri teekond

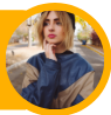
Reimo teekond

Lisa 2. Persoonade võimalustekaardid

Ambitsioonikas Amelia

	Õpetajaametini jõudmine	Haridus	Kutse	Elu koolis	Tulevik
Oluline teada	<ul style="list-style-type: none"> Ma ei saanud soovitud erialale sisse ja võtsin vaheaasta Tahtsin õppida midagi turvalist Tahtsin lihtsalt proovida, mida õpetamine endast kujutab 	<ul style="list-style-type: none"> Õppisin bakas haridusteaduseid (matemaatika) 	<ul style="list-style-type: none"> Mul ei ole kutset 	<ul style="list-style-type: none"> Õpetajana töötasin 1 aasta Töötasin baka viimasel aastal 	<ul style="list-style-type: none"> Loodan töötada erasektor
Kiidusõnad		<ul style="list-style-type: none"> Lõpetasin õpingud, et tulevikus oleks rohkem võimalusi Õpingud andsid mulle üldkasulikke oskusi 		<ul style="list-style-type: none"> Kolleegid olid toredad 	<ul style="list-style-type: none"> Võib-olla tahan tulevikus õpetajana ühiskonnale tagasi anda
Murekohad	<ul style="list-style-type: none"> Ma ei teadnud täpselt, mida ma teha tahan Kartsin ülikooli kandideerimisel uuesti ebaõnnestuda 	<ul style="list-style-type: none"> Väga vähe pedagoogilisi aineid Ei saa õpetamist proovida - praktika puudub Eri-vajadustega õpilaste kaasamisest ei räägitud 	<ul style="list-style-type: none"> Ma ei mõista, miks baka läbimisel kutset ei saa 	<ul style="list-style-type: none"> Mul oli raske tunnis distsipliini hoida Oleks tahtnud kolleegidega rohkem materjale vahetada Noore inimesena on raske õpilaste pere-probleemidega toime tulla 	<ul style="list-style-type: none"> Ma ei saa noorte õpilastega hakkama Õpetajaametis ei ole ambitsioone ega arengut Õpetaja-ametit ei väärtustata
Emotsioonid	<div style="background-color: #90EE90; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">R a h u l o l e v</div> <div style="background-color: #FFC0CB; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">P e t t u n u d</div>				
Võimalikud lahendused	<ul style="list-style-type: none"> Karjäärimudel, karjääriõpe koolis 	<ul style="list-style-type: none"> Praktika-võimalus baka ajal 		<ul style="list-style-type: none"> Õpingutes ettevalmistus keerulisteks teemadeks ja olukordadeks Koolikultuur - mentordamise ja jagamise toetamine Kogenud õpetajatele madalam koormus, et noori mentordada 	<ul style="list-style-type: none"> Läbipaistev karjäärimudel -> areng õpetajana

Eeskujulik Eleri

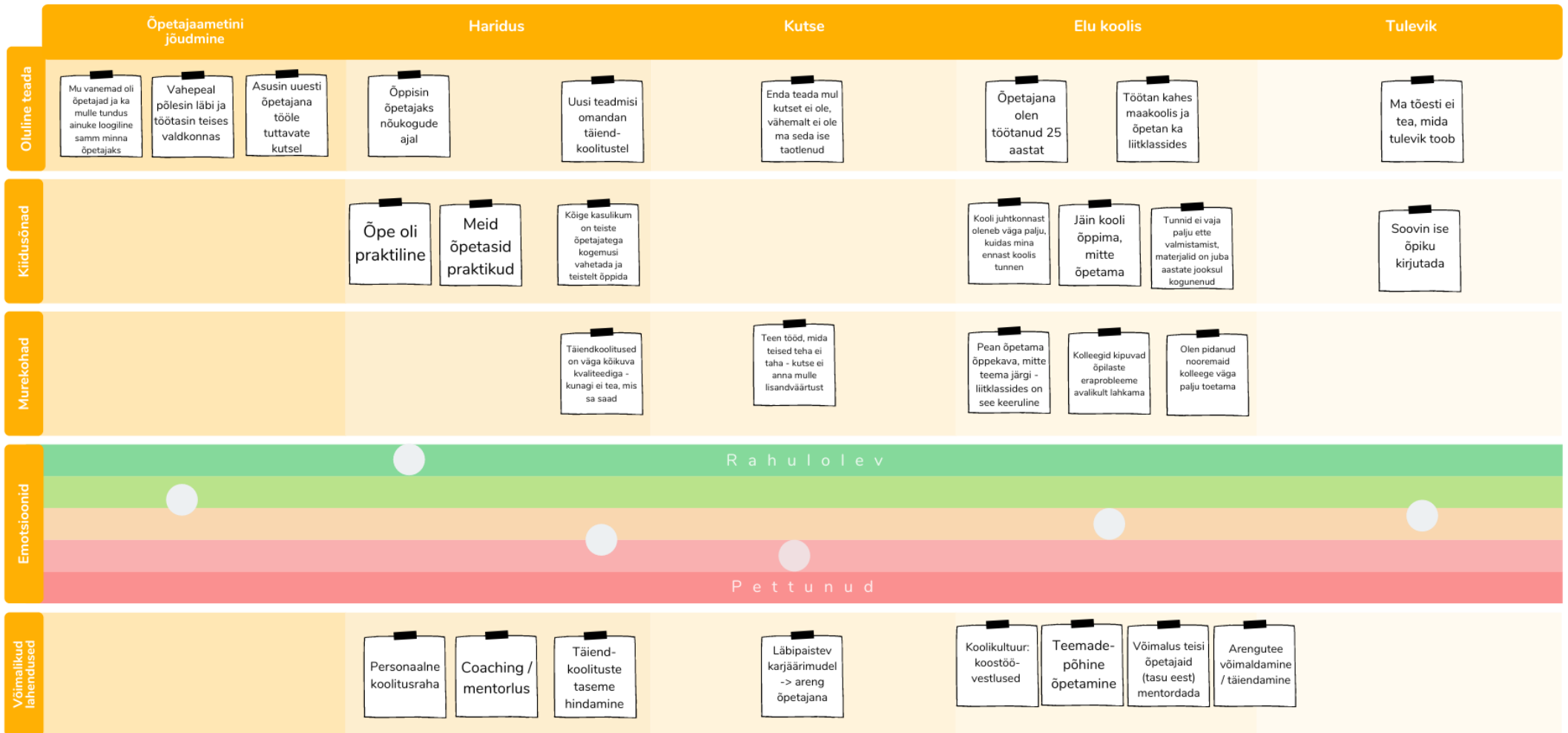
	Õpetajaametini jõudmine	Haridus		Kutse	Elu koolis			Tulevik		
Oluline teada	Teadsin juba gümnaasiumis, et minust saab õpetaja	Õppisin bakas südame-lähedasel erialal	Praegu õpin õpetaja-magistris	Kutse saan magistri lõpus	Õpetajana olen töötanud 1 aasta			Tahaksin õppejuhina kätt proovida		
Kiitusõnad		Sain väga tugevad eriala-teadmised	Tudengeid hoitakse ja meil on väga head õppejõud	Kutse on oluline - näitab õpetaja kvaliteeti	Igaüks ei peaks kutset saama	Kolleegeid on toetavad, annavad nõu ja jagavad materjale	Lastevanematega on üldjoontes head suhted	Juhtkond seisab vajadusel õpetaja eest	Mulle tohutult meeldib õpetada	
Murekohad		Ei saanud üldse didaktilisi teadmisi	Puudub pikk ja põhjalik praktika	Meile ei räägita, kuidas üks teema ikkagi selgeks õpetada	Ma ei tea, kas ma pean kutset millalgi uuendama	Tunde valmistan ette ja töid parandan oma vabast ajast	Kellelgi ei ole aega koolis mu kätt hoida	Keeruline on lastevanematega piire paika panna - kus olen autoriteet, kus sõber	Loodan, et läbi ei põle, sest koormus on päris suur	
Emotsioonid	Rahulolev				Pettunud					
Võimalikud lahendused	Juba gümnaasiste praktikale kutsuda	Valikainena pakkuda bakas didaktikat	Pikem praktika	Samm-sammult ühe teema õpetamine (millest alustad, kuhu välja jõuad; n-õ näidistunnid)	Rohkem kutsega seonduvat juba ülikoolis selgitada	Töö-ülesannete ja koormuse audit	Täiendavate rollide loomine kooli elarves ja struktuuris	Coaching / mentorlus	Õppekavad üle vaadata	Läbipaistev karjäärimudel -> areng õpetajana

Pausil Paula

	Õpetajaametini jõudmine	Haridus	Kutse	Elu koolis	Tulevik
Oluline teada	<p>Arvasin alati, et minust ei saa õpetajat</p> <p>Pettusin oma erialases töös</p> <p>Sõbra eeskujul katsetasin Noored Kooli programmi</p>	<p>Pedagoogiline teadmine tuli Noored Kooli programmist</p> <p>Mul on õpetaja-magister pooleli</p>	<p>Kutset mul ei ole, sest jätsin pooleli</p>	<p>Õpetajana töötasin 3 aastat</p> <p>Töötasin koolis õpingute ajal</p> <p>Lapse ja õpingute kõrvalt muutus töö koolis liiga keeruliseks</p>	<p>Olen mõelnud uuesti õpetama minna, aga ainult väikesesse maakooli</p>
Kiitusõnad	<p>Kõik on mulle alati rääkinud, et ma sobiksin õpetajaks</p> <p>Õpetajana saan suunata lapsi loodust hoidma - see on mulle oluline teema</p>	<p>Õpetajatöök vajalikud teadmised sain peamiselt Noored Kooli programmist</p> <p>Noored Kooli programm annab alustavale õpetajale palju tuge</p>		<p>See on nii suur eduelamus, kui näen, kuidas lapsed saavad teadmisi rakendavad</p>	<p>Ma armastan õpetamist</p>
Murekohad	<p>Õpetaja-magister ei valmista õpetajatöök reaalselt ette</p> <p>Magistris ei ole individuaalset lähenemist</p> <p>Magistris on sessioonõpe nädala sees</p> <p>Magistris ei arvestata tudengite eelneva kogemusega</p>		<p>Olen õpetajana töötanud ja õppinud ka, aga midagi ametlikku mul ette näidata ei ole</p> <p>Kutse taotlemise süsteem tundub mulle väga keeruline</p>	<p>Koormus kasvas üle pea - põlesin läbi</p> <p>Laste-vanematega oli keeruline suhelda</p> <p>Kooli juhtkond oli alati laste-vanemate poolel</p> <p>Vanemad kolleegid ei mõistnud minu soovi tömmata töö- ja eraelu vahele selgemad piirid</p>	<p>Mul on ees halb kogemus - tahan olla ettevaatlik</p> <p>Abikaasa mureseb minu väimse tervise pärast ega toeta kooli tagasiminekut</p>
Emotsioonid	Rahulolev				
Võimalikud lahendused	<p>Uusi õpetajaid võib leida teistelt erialadelt - neile suunatud teavitused</p> <p>Teatud sihtühmadele suunatud reklaam karjääripööraja programmidesse</p> <p>Algajal õpetajal rahastatud ruum õppimiseks</p> <p>Ainedidaktika kompetentsi arendamine ülikoolidel</p>		<p>Pakkuda alternatiivseid võimalusi kutse taotlemiseks / omandamiseks</p>	<p>Koostöise koolikultuuri loomine, koos probleemide lahendamine</p> <p>Lihtsam töö - alustavatel õpetajatel kõige lihtsamad klassid</p>	<p>Süsteemne tugi tagasi-pöördujatele</p>
	Pettunud				

Raudvara Raii

Realist Reimo

	Õpetajaametini jõudmine	Haridus	Kutse	Elu koolis	Tulevik							
Oluline teada	Avastasin huvi õpetamise ja õpetajaameti vastu ülikoolis, kui õppisin täiesti teisel erialal	Mul ei ole pedagoogilist haridust	Läbisin õpikodade programmi	Kutse on mul olemas	Õpetajana olen töötanud 3 aastat	Olen kooli üks vähestest mees-õpetajatest	Töötan kindlasti õpetajana					
Kiidusõnad	Mul olid inspireerivad õppejõud, kelle käe all õppides tekkis huvi õpetamise vastu	Mul on tugevad erialateadmised, mis on õpetajaametis väga oluline	Õpikodade programmist sain nii palju pehmeid oskusi - super kogemus	Hea meel, et kutse ära tegin - ei pea enam iga aasta tööle kandideerima	Tore, et saan klassis kõige eest ise vastutada (aga natuke kõhe ka algajana)	Eduelamus - näen, kuidas õpilased saavad keerulise aine selgeks						
Murekohad			Ma ei ole kindel, kas komisjoni liikmed on pädevad	Mul on komisjoni ees liiga vähe aega, et ennast õpetajana tõestada	Kutsel pole sisulist väärtust - kogu süsteemi saab üle kavaldada	Kooli juhtkond ei kuula minu tagasisidet	Mul on pikad tööpäevad	Mul ei ole meesõpetajana oma kogemusi keelegagi jagada ja mul on keeruline olla poistele eeskujuks	Võib-olla vajan tulevikus paindlikumaid töötingimusi			
Emotsioonid	Rahulolev											
	Pettunud											
Võimalikud lahendused	Pakkuda õpetamisega seotud aineid ka teistel erialadel	Ülikoolis võiks olla mentor, kes suunab pedagoogilisi aineid võtma	Enesearenguks eraldi aeg tööaja sees	Mikrokraadid; muuta hariduse omandamine õpetajatöö loomulikuks osaks	Koolijuht arendab ja kaasab teadlikult uusi õpetajaid (piirkondlikud koollitused, meeskonna kaasamine)	Kutse taotlemine on seotud õpetaja arengu ning karjääri võimaluste laiendamisega	Kutsekomisjon teeb sisulist tööd. Tööle kogutakse tagasisidet, mida võetakse arvesse kutsekomisjoni töös ja protsessi täiustamisel	Töö-ülesannete ja koormuse audit	Täiendavate rollide loomine kooli elarves ja struktuuris	Coaching / mentorlus	Ainedidaktilise ja pedagoogilise kompetentsi omandamiseks saaks ta kohtuda ka teiste endasarnaste (reevendab kuuluvustunde probleem)	Enesearengu toetamine - professionaalse identiteedi toetamine